

Köves József

MONET KERTJE - MEG MINDEN

Köves József

MONET KERTJE

- meg minden

papirusz book

KÖVES JÓZSEF
MONET KERTJE - MEG MINDEN

© Köves József

Médiatámogatók:
NÉPSZAVA, KÉPES ÚJSÁG, KORHATÁR

Az egyedül jogosított magyar nyelvű kiadás.
A kiadó minden jogot fenntart, részletek közlésének jogát is az írott
és elektronikus sajtóban.

ISBN 978 963 9263 39 0

Könyvtervezés: KOCSIS JÓZSEF

Felelős kiadó:
a PAPIRUSZ BOOK ügyvezető igazgatója
papiusbook@freemail.hu

Nyomta és kötötte:
KINIZSI NYOMDA, Debrecen
Felelős vezető: BÖRDŐS JÁNOS igazgató

Beszélgetés a szerzővel

– Majdnem azt írtam címnek, hogy *Beszélgetés az íróval*. Tényleg, te írónak tartod magad?

– Volt annak idején a Vidám Színpadnak egy legendás portása, Ede bácsi. Egyszer Gommermann István (egyébként nagyon jó kabarészerző és szövegíró) föl akart sietni a direktorhoz, de Ede bácsi útját állta. – Kicsoda maga, hogy csak így, bejelentés nélkül...? – Akkor jelentsen be! Én Gommermann István író vagyok! – Mire Ede bácsi megvetően: – Író? Író a Karinthy Frigyes.

– Értem... Akkor hát te mi vagy?

– Szerkesztő, kiadóvezető, régebben propagandista, amit ma marketingesnek mondanának, aztán újságíró, aki néha „szépir”...

– Sok vicckönyved, antológiád mellett azért van jó néhány szépirodalmi munkád is.

– Mindenből egy. Megjelent egy novelláskötetem, egy kisregényeket tartalmazó könyvem, egy szatirikus kötetem, egy gyerekregényem, játszották egy mesejátékomat, írtam társszerzővel egy sporttárgyú riportregényt. Mit hagytam ki?

– Például a könyvnapok történetét... Mert az nem szépirodalom. A könyvnapok első ötven évének történetét te írtad meg, a folytatást Murányi Gábor. És a vicckönyvek sokaságát, köztük A legnagyobbat, ami talán világrekord a maga tízezer viccével.

– Látod, mégis alig ismerik a nevemet... Talán mert olyan „szürke név”. Amikor én ezt a pályát elkezdtem, a múlt század közepén, még nem volt divat kiegészíteni a nevet valami jól hangzó egyéni jelzővel. Talán többen tudnának rólam, ha mondjuk Köves József Távolodónak hívnának. Ez speciel még igaz is lenne...

– Mert hetvenéves vagy az idén?

– Igen, ezért távolodom. Életem folyásának jó részét megírtam (könyves emlékeimet is) *Ha jól emlékszem* című könyvemben. Ezt is te adtad ki.

– Meg is kell kérdezmem, bár nekem tényleg öröm, de miért nem a saját ismert K.u.K. Kiadódnak adtad?

– Erre van egy tréfásabb meg egy komolyabb válaszom. Melyikkel kezdjem?

– A humor jellemző rád. Először talán azzal...

– Rendben... A válasz: amúgy is elég sok ráfizetéses könyvet adunk ki, most fizess rá te.

– Az ironikus gonoszkodás sem áll tőled távol. Tehát: a komolyabb?

– Az, hogy nekem kínos lenne a saját kiadómnál megjeleníteni szépirodalommal. Mintha magamra erőltetném önmagamot. Rossz üzenete lenne...

– *A kevés olvasónak, aki mégis csak ismer és talán kedvel is?*

– Mondjuk...

– *Pedig ők is találhatnak meglepetést a kötetedben. A versek...*

– Magamnak is meglepetés. Nagyon fiatal koromban „szép” verseket írtam. Aztán rájöttem, hogy szép „tóth-árpádokat” meg szép „kosztolányikat”. Úgy döntöttem, hogy mivel ők még szebbeket írnak, abba hagyom. Nem szeretek lemaradni, versenyző típus (is) vagyok. Így csak ritkán mertem versbe fogni... És akkor se kiadási szándékkal. Életem aztán úgy alakult, hogy az utolsó másfél évtizedben sok baj és gond volt körülöttem. Meg az országban is. Indulataim, prózában talán ki sem fejezhető érzéseim támadtak. És újra verselni kezdtem. Azokból is ide válogattam egy csokornyit. Meg egy (mondjuk így) tudománytalan-fantasztikus egyfelvonásost, amit nagyon régen írtam és soha nem játszották.

– *De a legfontosabbak – a köteted gerince – a novellák. Mintha tudatos íve lenne az egésznek. Te vagy a hőse írásaidnak?*

– Tudod, Flauberttel mondhatnám: Bovaryné én vagyok. Ilyen értelemben igen. De sokkal inkább a generációm. A mai hetvenesek, akiknek annyi, de annyi rendszerváltozást kellett megélniük, hogy a legtöbben már bele is haltak. Kevesen vagyunk...

– *Igen, az ív a gyerekkortól az élettől búcsúzásig tart, és minden rendszerváltozás benne van valahol.*

– Régi és új írások egyaránt. De több a régi, mert

egyéb elfoglaltságaim miatt mostanság keveset írok. A régiek (egy kivételével) kötetben soha nem jelentek meg. Sőt, néhány olyan is van, amit annak idején az irodalmi lapok visszautasítottak. Akkor azt hittem, nem tartják jónak. Most nemrég újraolvasva döbbenem rá: inkább nem merték közreadni.

– Ellenzékinek érezték?

– Valószínűleg. De nem voltam ellenzéki, csak kritikus. És naivan azt hittem, szabadon írhatok. Például A tetovált című elbeszélésben. Leírtam egy börtönt és egy történetet. Ha nem lettem volna elképesztően naiv, akkoriban nem írtam volna meg. Nem tudtam, hogy tabu.

– Most „a könyvszakma kis öregje”, ahogy magadat emlékezésidben jellemezted, sok évtizedes múlttal saját írásaival jelentkezik. Ez milyen érzés egy rutinos „kiadónak”?

– Szorongató....

KEMÉNY ANDRÁS

Parádé

Szépen felöltöztették. Kék nadrág, fehér ing, ujjatlan kötött mellény, persze az is kék, hogy passzoljon a nadrághoz. Talán még nyakkendőt is kötöttek rá, pont olyat, amelyet a felnőtt férfiak viselnek, csak kisebbet, keskenyebbet.

– Hova megyünk?

– Föl a Várba – mondta Ernő bácsi.

– Siklóval? – Gabi fölujjongott.

Siklón még sosem utazott. Villamoson gyakran, még nyári villamoson is. Ez olyan kocsi volt, amelynek nem voltak zárt ablakai, minden ülésről kikönyökölve lehetett nézni a várost. Aztán buszon is vitték már, meg sínautóbusszal is a Fásorban a Városliget felé. És hát vonatozott is egyszer, az előző nyáron, éppen Ernő bácsival. Nagykanizsára. Az öregekhez – így mondta.

Útközben kiszálltak Siófokon, és Ernő bácsi megmutatta a Balatont. Nagyon nagy volt. – A tenger még sokkal nagyobb – mondta Ernő bácsi. – Te már láttad? – kérdezte Gabi. – Hogyne, sokszor... Az Adriát is, a Földközi tengert is, a Fekete tengert is Constanzánál. – Miért fekete a tenger? – kérdezte. – Ott mindig sötét van?

Nagybátyja nevetett, de nem mondott se nemet, se

igent. Aztán megengedte, hogy lemenjen a vízhez. – Csak vigyázz, bele ne pottyanj! – szólt még utána. Gabi óvatosan ledöcögött a töltés mentén, leguggolt a Sió csatorna fölé, nézte a fürge halacskákat. Egy a part közelében sokkal lassúbb volt a többinél. Szinte csak lebegett, a víz meg-megemelte. Hirtelen elszánással érte nyúlt, sikerült is megfognia, és kiemelte a vízből.

Letette a fűbe. A hal nem mozdult. Gyönyörű arany teste volt, csillogott.

– Ernő bácsi, ez aranyhal!

Nagybátyja föltápáskodott a gyepről, és leereszkedett mellé. Megállt, a hal fölé hajolt. – Az bizony... Színarany... Kár, hogy meghalt már. Dobd vissza szépen a vízbe, aztán megmossuk a kezedet. – De hát ez kincs!

– Aranyhal! – értetlenkedett a kisfiú. De mégis szófogadóan visszadobta a halat. Ernő bácsinak mindig szót fogadott, talán mert olyan csöndesen, kérően tudott parancsolni is.

A délutáni sebessele továbbmentek Kanizsára. Ez a Kanizsa valami nagy, kertes ház volt, ott lakott a két öreg. Az ős néni kedves volt, kiengedte a kertbe játszani. Az ablakból nézte, hogy szedi a kisfiú a bokrok-ról a vérszínű ribizlit. Aztán később az öreg néni férje, a bajuszos bácsi csak kihajolt az ablakon, lenyúlt érte a gyepre, és szó nélkül beemelte.

– Tudod, ők Rózsi néni szülei – magyarázta Ernő bácsi. Rózsi néni az ő felesége volt. És volt még egy kutyájuk is, a Szuszi. Attól Gabi félt, mert hogy mindig ugatott.

Nagyon hálás volt Ernő bácsinak, mert neki köszönhetette élete első vonatozását. Sőt, ő vitte el egyszer a zöld villamossal is kirándulni. Azt mondta, megyünk HÉVVEL A SZABADBA. Aztán kiderült, hogy HÉV-nek hívják ezeket a lassú zöld villamosokat, s az is, hogy ez rövidítés, annyit tesz: helyiérdekű villamosvasút.

Most meg már siklózni is fogok – gondolta lelkesen Gabi. – Ernő bácsi a legjobb ember a világon. Apánál is jobb, mert Apa elment, itt hagyott. A felnőttek úgy mondják: bevonult. Meg hogy muszos... Ezt nem értette, ez a furcsa szót. Ernő bácsi viszont itt maradt, és viszi őt mindenféle érdekes helyekre.

– Mit fogunk csinálni?

– A Várban? Megnézzük a parádét.

Az biztos valami cirkusféle – gondolta, és lelkesen fogta Ernő bácsi középső ujját. Azt is szerette, hogy nagybátyja soha nem az egész tenyerét nyújtotta. Más felnőttek nem gondolnak arra, hogy kicsi még, rendszeren át se tud fogni egy akkora férfikezet. Azt az egy ujját azonban átérte, meg tudott kapaszkodni benne.

Autóbusszal mentek át a Lánchídon. Éles, ferdén tűző áprilisi nap sütött. Finoman simogatott, de az árnyékban elkelt még a mellényke.

Rengeteg ember állt a siklónál, nem is fértek fel, csak negyedszerre.

Izgalommal várta az indulást. Aztán kiderült, hogy nincs is az útban semmi különös. Olyasmi volt, mint a Fogaskerekű, csak sokkal hamarabb célhoz ért. Megemelkedtek, és már meg is álltak.

Fent a Várban, ahová mentek, rengeteg ember állt. Ernő bácsi megpróbált előrébb furakodni, hogy jobban lássanak, és a nyakába vette Gabit.

A nap egy nagy, szinte négyszögletes teret ölelt körül. Zene szólt.

Katonák játszottak, zenészkatonák. Aztán egyszerre mindenki megmerevedett, amikor a zenészek valami új dalba kezdtek.

– Ez a Himnusz – súgta fel a nagybátyja. – Ezt csöndben, tisztelegve kell végighallgatni.

Gabi megpróbált úgy tisztelegni, mint a közeli katonák, rendőrök, de hamar elfáradt a keze a magasban.

Nagy csönd követte a muzsikát. Feszesen állt most a zenekar is. Távolabb, a pompázatos palota előterében érdekes ruhájú katonafélék mozgolódtak. A mellükön fehér csíkok húzódtak keresztbe, bal vállukról valami világos anyag hullott alá, mint valami lepedő. Sapkájukon meg valami tollak voltak. Mókás-mereven nyújtották előre a lábukat; lassan, mint amikor a vetítógép lelassul. Otthon volt Gabinak egy kézzel tekerhető, motoros vetítógépe, azt is Ernő bácsitól kapta, sok filmet is hozzá, még Chaplint is.

Nagybátyja megráncigálta a karját:

– Figyelj, most jön az őrségváltás...

A lépegető katonák – a kormányzó testőrei, így mondta Ernő bácsi – most megálltak az eddig merev egyenruhások előtt. Ekkor azok ráncigálták magasba szögletes mozdulatokkal szuronyos puskáikat, és ők kezdtek ugyanolyan vicces lábemeléssel elvonulni. Helyettük a másik csoport merevedett szoborrá.

Akkor a díszes épület, a Palota kapujánál sok ember tűnt fel, mindenféle ékes, szép ruhákban. Összevissza szaladgáltak eleinte, majd hogynem föllökdösték egymást, aztán két csoportra oszlottak, és akkor több katoná között megjelent egy sötét egyenruhás ember. A kabátja ujján olyan fehér csíkok – egy szélesebb, s fölötté két keskenyebb – sorakoztak, mint Gabi matrózingének a gallérján. A mellén mindenféle érmét viselt, és Gabi messziről még azt is észrevette, hogy nagyon nagy, csónaknyi lába van. A tömeg tombolni, tapsolni kezdett, mellette egy néni elkiáltotta magát, hogy „éljen, éljen!”, és akkor mindenki utána kiabálta ezt. A sötét matrózruhás barátságosan megemelte a jobbját, intetetett, s néhány közel állóval még parolázott is. Közben begördült egy hatlovas, fényes fekete hintó az ácsorgók elé, és az öreg tengerészkapitány – mert Gabi már így nevezte el magában – a katonák segítségével fölmászott az ülésre. A tömeg kettévált, udvariasan utat engedve a kocsinak, amely mögött fényes sisakú lovas rendőrök léptettek. Megdöbbszentően egyszerre koppantak a patkók a macskaköveken.

Erőő bácsi lerakta a földre.

– Várj, rendbe szedem magam – nézett le. Zakójának belső zsebéből fésűt vett elő.

Ekkor indult el a tömeg. Egymást taszigálva, sodorva tülekedtek az emberek ugyanabba az irányba, amerre a hintó ment az imént. Volt, aki még mindig kiabált, hogy Éljen Horthy, Éljen Horthy! , mások a gyönyörű egyenruhákról áradozva furakodtak előre. Felnyúlt, hogy megfogja nagybátyja ujját, de helyette

egy csúf, szőrös mancshoz ért a keze. Fülíg vörösödve visszarántotta, fölneézett, akkor egy fekete női lakktáska lebegett el fölötte, majd egy kosztümkabát alja.

– Ernő bácsi! – kiáltotta rémülten, s mintha messziről hallotta volna nagybátyja ijedt kiáltozását, de már ellenállhatatlanul sodorta magával a tömeg. Megpróbált kievickélni a selyemharisnyák és nadrágszáruk erdejéből, dideregve és zajos szívdobogással, egyre nehezebben jutva előre. Néha lenézett rá valaki, egy bácsi még meg is cirógatta a haját, de nem nagyon törődtek vele.

Végre egy kicsit kitisztult az út. Alacsony, földszintes ház előtt állt, a járda szélén. Valami üzlet volt a sarkon, talán cukrászda, nagyon jó illatok áradtak ki oda-bentről.

Lehet, gondolta, hogy most már örökre elvesztem, és sose találok meg senkit. Hirtelen föltört belőle a zokogás. Hangosan, üvöltve bőgött, Ernő bácsit, aztán meg Anyát szólongatva az idegen utcában. Egy férfi megállt fölötte.

– Mit történt kisfiam? Mi a baj?

– A nagybácsim – vonította. – Elveszett a nagybácsim...

A férfi fölé hajolt. Rumszaga és tömör, fekete bajusza. Harsogva nevetetett.

– A nagybácsid? Talán te vesztél el...! Még hogy a nagybácsid... Ez jó! Ez nagyon jó..!

Nem értette, mi ebben a jó. Nagyon rossz volt inkább.

– Hol laksz?

– Hetedik kerület, Nefelejcs utca hét, földszint három – mondta, ahogy Anyától, még inkább a Mamától betanulta.

– Na, gyere, add a kezed! – mondta a rumszagú, és érte nyúlt.

– De a nagybácsim...

– A nagybácsid majd boldog lesz, ha otthon visszakap. Gyerünk!

Elindultak lefelé a Halászbástya mellett. Hűvös szél fújt át a kőcsarnok oszlopai között. Fázott. És sírt, változatlanul, csak most már jóval csendesebben.

– Ki vár majd otthon? – kérdezte a bajszos.

– Anya meg Mama is.

– Neked két anyád van?

– A Mama a nagymamám... Ő mindig otthon van, mert nem tud menni. Megverte a szél.

A bácsinak ez is tetszett, harsogva nevetett.

– Talán szélütött, te kis mafla...!

Nem volt kedvére való ez a bácsi. Nem bízott benne. Mégis engedte, hogy kalauzolja, bár az is eszébe jutott, hátha nem haza viszi, hanem valami rossz helyre, bűnözők közé. Hallott már ilyet is Mamától.

Leereszkedtek a lépcsőkön, meg egy hosszú, lejtős utcán. Lassanként megnyugodott. Ernő bácsi valahol keresi, s meg is találja talán.

– Bácsi... – félénken szólt fel. – Pisilni kell.

– Az istenfáját – mondta bosszúsan a bácsi –, de sok bajom van veled! Na, gyere csak ide a fához, úgy...

Sok volt a gomb rajta, ügyetlenkedett.

– Na várj csak, segíték!

Lehajolt, kigombolta a gyerek nadrágját, és kotrászni kezdett alatta. Megmarkolta a fütyülőjét, előre buktatta, Aztán szinte megdermedt.

– Micsoda? Te... te zsidó vagy? Hát ilyen az én formám... És én még segíteni akarok... Egy zsidónak....

Gyalázatos káromkodásba kezdett, és dühösen elrohant a lenti tér felé.

Gabi utána akart indulni, de már jött a pisi, és csupa víz lett a nadrágja.

Keservesen felüvöltött, ömlöttek a könnyei.

Az úton az emberek mind ránéztek, de mentek tovább. Végül egy asszony jött oda.

– Miért bőgsz?

– Mert itt hagyott a bácsi, amikor pisiltem.

A néni most nézett végig rajta.

– Gombolkozz be!... Milyen bácsi?

– Aki megtalált... Elvesztem.

– Mit csináljak veled? – A néni tűnődve nézte. – Várj csak itt, de el ne mozdulj!

Várt, vacogva... Körötte minden nagy volt, szürke és idegen. Fogai összekoccantak, hiába próbált nem sírni.

A néni egy rendőrrel jött vissza. Sisakja volt.

– Hol laksz?

Gépiesen darálta, ahogy megtanulta.

– Biztos?

– Igen – felelte.

A rendőr szótlánul megfogta a kezét. Busszal, majd villamossal mentek, hallgatagon. Gabi félt szólani a szigorú emberhez. Hüppögve baktatott mellette hazáig.

– Itt van, asszonyom – mondta Anyának a rendőr. –

Máskor jobban figyeljenek a gyerekre. Zavaros idők ezek.

Ernő bácsi már ott volt. Felkapta az ölébe, a haját simogatta, arcát arcához szorította. Akkor Gabi valami nedvességet érzett a halántéka mellett.

Nagybátyja könnyei voltak.

– Én vagyok a hibás – mondta rekedten. – Elengedtem a kezét.

A rendőr tisztelgett.

– Vigyázzanak egymásra!

Elment.

De az a szó: egymásra, mozdíthatatlan falként ott maradt velük a szobában.

Gyerekjáték

1.

Használati utasítás

A repülőgépet a törzs tetején lévő zsinórral lehet felakasztani. A menyezetre akar csillar által, akar más módon lefüggeszthető. A bombákat akasszuk a gép törzsének alján levő kampókba, miáltal felhuzás után a repülőgép sorja elszorja az ő bombáit. Amennyiben a bombákat a dobozban található patronnal megtöltjük, leszorás után robbannak, ami a gyerekek kettőzött örömöt jelent.

Made in Germany

2.

Házmesterlakás (Idill)

- Várjál, előbb fel kell húzni...
- Én nem érem el a csillárt!
- Hívom aput... Egy bomba hiányzik...
- Az ágy alá esett. Láttam. És hallottam, amikor pukkant.

– Nem azt keresem, azt én vettem ki az ágy alól.
Apu! Apu!

– Mi történt már megint?

– A Jóska ellopott egy bombát!

– Dehogya is lopta el. Biztosan elgurult valahova...

– Akkor robbant volna!

– Nem biztos. Ha rossz vagy nedves a patron, nem robban fel. Próbáljátok megkeresni...

– Apu, akaszd föl közben a röpcsit...

– Jól van. Tetszik a játék?

– Nagyon. Bumm! Bumm! Figyeld csak, Jóska! Klafán robban, mi? Krokodil grósz... Krokodil grósz... Légiveszély! Bácska, Baja, légiveszély... Bumm... Bummm.

– Fejezzétek be lassan, gyerekek! Mindjárt asztalhoz ülünk...

– Már úgyis lejárt. Légiveszély elmúlt.

– Én is leülhetek?

– Jó kérdés! Hát persze, ülj csak le, Jóska... Ülj le szépen!

– De... De nekem nincs karácsony! Én zsidó vagyok...

– Nálunk vendég vagy. Énekeljetelek velem! Mennyből az angyal, lejött hozzátok, pásztorok, pásztorok...

– Milyen szépek a gyertyák, Gyuri bácsi... Ki sodorta? ... Én is meggyújthatok egy csillagszórót?

– Persze, gyűjtsd csak meg! Nem jó, ne oda...! A végéhez érintsd a gyufát. Úgy, ni! Várjál, még egyszer lekapcsolom a villanyt!

Kattanás.

- Tetszik?
- Gyönyörű szép. Mint az igazi csillagok. A csillag-szórót igazi csillagból csinálják, Gyuri bácsi?
- Igazi csillagból, Jóska. Jézuska legigazibb csillagai-ból. Most miért szipogsz?
- Nekem nincs Jézuskám. Én zsidó vagyok.
- Mindenkinek van. Még a szerecsengyerekeknek is. Csak nem tudják...
Bumm!
- Mi volt ez, apu?
- Ráléptem az elveszett bombára.
- Zokniban. Fáj?
- Picit. Megégette a talpam.

3.

Hatodik emelet

- Anyának reszketett a keze.
- Én nem tudok lemenni, Grünfeldné... Szegény anyám mozdíthatatlan. Nem tudjuk lecipelni... Béna.
 - De hiszen bombáznak! Idefent akarnak elpusztulni?
 - Fent, lent, olyan mindegy! Csak a gyereket vigyék le magukkal, mi majd megleszünk...
 - Felvisített. Égett a szeme.
 - Nem megyek! Én is meg akarok halni!

Hatalmas robbanás. A falról leesett egy kép. Rémülten nézte az üvegszilánkokat.

Grünfeldné, a szobatársuk tehetetlenül állt az ajtóban.

– Bolondok maguk, esküszöm. Na, gyere, kisfiam! Anyához szaladt, arcát a ruhájába fúrta.

– Nem megyek! Nem megyek!

Anya sóhajtott.

– Hagyja, Grünfeldné! Úgy látszik, így akarja a sors. Itt maradunk mind a hárman...

Karácsony utolsó estéje volt, huszonötödike. Leültek a sötétben, átkarolták egymást. Hárman a fészekben, amelyet ráncigál a vihar.

– Gyuri bácsiéknál most gyújtják a gyertyát – mondta.

– Nem ünnepelnek már ők sem. – Anya a hajában turkált. – Nagyon félsz?

– Igen – szepegte.

– Én is – mondta csöndesen, és átkarolta. Reszkettett ő is.

Nagymama imádkozott. Két kezét összekulcsolta, könyöke a tolóközi karján. Gyors, érthetetlen szöveget mormolt, s az ég felé nézett.

Ő sírni kezdett.

– Az Isten legyen irgalmas hozzánk – mondta a nagymama.

Bombák, aknák vijjogtak-robbantak. Szemben földre csúszott egy ház. Mintha csak a lift zuhanna le. Por, bűz, ordítás.

– Menjetek le! – mondta a nagymama. Alig volt hangja. – Hagyjatok egyedül...

Anya felkiáltott:

– Nem! – Átölelte nagymamát. – Nem!

Ő az ablakhoz merészkedett. Félt és nem értett semmit. Nézte a füttyörésző fénycsíkokat.

– Csillagszóró? – kérdezte.

– Sztálinorgona. Már közel vannak az oroszok...

– Mit fognak csinálni?

– Nem tudom... Ha megérjük, talán kimehetünk az utcára. Az jó...

Hónapok óta nem voltak az utcán. A kapu előtt állandóan két nyilas őrködött. A kabátjukra sárga csillagot kellett varrniuk. Kilencen éltek egy szobában. Éjszakánként furcsa zajok, fájdalmas nyöszörgések pattantak el. És mindig félni kellett. A házat úgy hívták: VÉDETT-HÁZ.

De nem tudta, kit véd és kitől. Hatéves volt.

Kint a csata elviselhetetlenül zajos volt. Meghúzódtak a sarokban, mintha az megóvna a bombáktól. És vártak, szűkülve.

Éjfél után újra bombáztak. Átszakadt az ég, táncolt a föld, s keserves sírásba szakadt a félelem.

Az előző karácsonyra gondolt. Mintha ezt játszották volna. Kérdezni akart, de nem volt már hangja. Csak szorította anyja jeges kezét.

– Sose lesz már vége!? – sóhajtott nagymama.

– Sose – mondta anya rekedten.

4.

Sose...

A téren játszottak. Ketten Gyurival a puskagolyókat szedegették. Kiszedték belőlük a puskaport, és meggyújtották.

Félt a szikráktól, de vonzotta a sercegés. Kitágult szemmel nézte.

Akkor a tér túlsó oldalán valami robbant.

Aztán egy lény szaladt el előttük vonyítva. Karja kifordult vörös rózsá. Piros csík követte.

– Bomba? – nézte a húscafatot. Kitágult a szája. Hányni kezdett.

5.

Használati utasítás

„... ami a gyerekeknek kettőzött örömet jelent...”

Krumplileves

Krumplileves volt, aransárga, tejföllel. Nem túlságosan forró, már kanalizni lehetett.

Az ínyem élvezte a jó ízeket. Megnyugodtam, talán nem is lesz olyan rossz itt.

Akkor jött be egy nevelő.

– Köves! – kiáltotta már az ajtóból. Gyere azonnal, az igazgató bácsi hívat...

Bosszúsan tettem le a kanalat. Gyorsan végig gondoltam a délelőttöt: vajon mit követhettem el? S mert semmi bűn nem terhelt, sőt piros pontot kaptam olvasásért Karola nénitől a második órán, megijedtem. Csak nem történt valami anyával?

Kórházba kellett vonulnia, tovább már nem várhattott a műtéttel. Daganat, tudtam, mert Anya elmesélte. Azt is, hogy furcsa idegen neve van: mióma.

Két hétig másról sem volt szó. Anya néha elsírta magát:

– Mit csináljak veled? Ez legalább 15 nap... Nincs más megoldás, beadlak az árvaházba.

Erre én is bőgni kezdtem:

– Én nem vagyok árva, mint a Laufer gyerekek! Nekem van apám és anyám. Én nem szoktam összezsínálni magma... – Mert a két Laufer mindig összezsínálta a nadrágját a napközis szobában, meg a sarokba is pisz-

kíttak. Bennem összekavarodott a dolog, tudtam, hogy árvák, s azt gondoltam, aki árva, az becsinál. Meg hogy az árvák tetvesek, mint a két Laufer gyerek volt tavaly, a háború után... – Én nem vagyok tetves árva..!

Anya a kezét tördelte, tehetetlen volt.

– Persze, hogy nem vagy... És csak két hét az egész. Ahogy kiengednek a kórházból, hazahozlak. Apád is hazajön egyszer, érzem, tudom... Csak két hét...

Reggel, amikor átadott Léderer igazgató úrnak, azért még sírtam. De az igazgató megsimogatott, leültetett a szobájában.

– Nézz körül... Nem idegen helyen leszel, hanem az osztálytársaid között. – Puha, meleg hangja volt, megnyugtató. Tudtam, mindenki tudta, hogy ő az egyik legjobb ember a világon. – Nézd csak... A társaid az egész életüket itt töltik, mégse sírnak. Te meg csak vendég leszel minálunk. Neked nagyon könnyű, te gyorsan kirepülsz innen.

Anya elszökött. Észrevettem, hogy Léderer int neki.

A szoba melege elzsongatott. Az igazgató teát főzött, s azt mondta: most együtt reggelizünk, azután lekísér az osztályba. Hüppögve bólogattam, hogy jó lesz.

– Anyukád meggyógyul... És apukád is hazajön a fogságból. Akkor majd biztosan úgy emlékszel erre a néhány napra, mint egy kirándulásra.

Forróságot éreztem a homlokom mögött. Jó volt itt ülni, jó volt nézni az igazgató barna szemét. Már nem bántam a következő napokat. Csak arra vágytam még, hogy Léderer bácsi néha foglalkozzon velem, így, ilyen apásan.

Délelőtt szinte nem is gondoltam Anyára. Csak amikor az ebédhez sorakoztunk, let újra furcsa minden. Máskor ilyentájt a berjárók hazaindulnak, végig a Fason, a Rottenbiller utcán, meg-megállva közben a Bajza-utcai tenispálya kerítésénél.

De csak ennyi...

És nagyon finom volt a leves. Bosszantott, hogy ott kell hagyni a javát.

Dühösen letettem a kanalat, aztán sóváran visszavettem, és még egyet kortyoltam a levesből. A nevelő már sürgetően nézett rám. Erre felkeltem. A lépcsőn az jutott eszembe, hogy talán nem sikerült a műtét, és... De nem. Anya pontosan elmondta, hogy elébb két napig csak vizsgálják, és csak péntekre várható az operáció.

Léderer bácsi az ajtóval szemközt várt, kedvesen mosolygott. Mégsem lehet baj – könnyebbültem meg, mert ismertem haragvó arcát is. Beljebb léptem, és megláttam Anyát. Meg egy sovány fekete férfit Mellette, bő zakóban, magas szárú barna cipőben.

Az igazgató elém sietett. A hónom alá nyúlt, játékos mozdulattal fölemelt az íróasztala előtti székre.

– Ismered ezt a bácsit? – És biztatóan arra fordította az arcom.

A bácsi közelebb lépett, bizonytalanul megfogta a vállam. Megnéztem az arcát, valahonnan nagyon ismerősnek tűnt.

– Igen... Apa?! – vágtam ki fülig vörösödve, mert féltem, hogy valami butaságot mondok. Négyéves voltam, amikor elvitték.

Magához ölelt, megcsókolt. Kisfiam...

– Egy könnycseppet is fölfedeztem a szeme sarkában. Soha nem csókolt meg később, könnyezni se láttam, csak harmincöt év múlva a kórházban, mielőtt megölte a tüdőrák.

Borostás arcát arcomra fektette. Boldog volt, hogy négy év után is ráismertem.

Pedig valójában én nem ismertem meg, csak a helyzetből következtettem, hogy nem lehet más. Annyiszor emlegették.

Hazavittek, és Anya két nappal elhalasztatta a műtétet.

Apa kicsit idegenül, kicsit elfogódottan ült otthon az ágy szélén.

– Pihenj, Apukám – mondta néki Anya.

Apa kifűzte a cipőjét, levette. Aztán lehúzta a zoknit is. Rámeredtem a lábára: furcsa rózsaszín csonk volt csak az ujjai helyén.

– Hol vannak a...? – hebegtem. Nem tudtam levenni a szemem a látványról.

– Lefagytak odakint. – Apa is bizonytalan volt, mert látta ijedt tekintetemet. Sietve visszaöltözött.

Anya meg, hogy elterelje a figyelmemet, másról kezdett beszélni.

– Valami ünnepi vacsorát kéne erre a nagy örömré. Mit készítek?

– Nekem mindegy – mondta Apa félszegen. Mint egy vendég.

– Krumplilevest – mondtam én. S megint a számban éreztem az otthagyt étel jó ízét.

Iskolaszünet

– Ne maradjatok sokáig! – mondta Popovits. Letelepedett a fűre, elhelyezte a ruhákat, csomagokat. – Korán akarok hazamenni...

– Egy fél órát – mondta rá a hosszú Zsiga. – Sietünk, ne félj! Kicsit körülnézünk az Agyagos tónál, és jövünk vissza.

Popovits nem bánta. Ő nem ment velük. Félt a sötétben otthon is. Kisebb korában, ha a szülei elmentek hazulról, fel kellett gyújtaniuk a villanyt. Ha egyedül maradt, még most is csak így tudott elaludni.

Azok heten eltűntek a bejáratnál. Popovits utánuk nézett, még látta a Koltai széles hátán a szürke melegítőt, aztán ő is elveszett az egyik lépcsőfoknál.

Aznapra igazgatói szünetet rendeltek el a gimnáziumban. Ilyenkor mindig kirándulni mentek. Felkapaszkodtak a Szépvölgyi úton. Fociztak a réten, aztán elindultak valamelyik barlangba. A Pálvölgyitől lefelé, a túloldalon volt egy elhagyatott kőbánya, felső részén több lyuk is tátongott. Az egyikben már ő is volt egyszer. Le kellett ereszkedni egy függőleges kürtőbe, s hason fekve kúszni sokáig. Könyökéről lehorzsolódott a bőr, nyakán is karmolások cikáztak végig. A szűk folyosó után széles terembe jutottak, közepén nagy szik-

la volt. Gyertyával rávilágítottak: tele volt koromfeliratokkal. Vissza akartak fordulni, de a nagy teremből egyforma kis folyosók nyílásai tátongtak ötfelé. Az egyiken elindultak. Zsákutca volt. A másik fölfelé futott, ez sem lehetett az. Zsiga éles követ szerzett, ezzel kaparta a nyílást, de nem jutottak tovább. Közben körmére égett a gyertya, mert ő tartotta. Tapogatózva indultak vissza. Nem akarta elárulni, hogy fél, de Zsiga megérezte a vacogását.

– Ne félj, mindjárt visszaérünk – vigasztalta.

Gyufát gyújtott. Egy pillanatig sárga fény tapadt a falra, aztán kialudt. Elindultak a másik folyosón. Egy fordulónál úgy beütötte a hátát a kiálló sziklába, hogy sokáig nem kapott levegőt. Aztán fényt látott, gyorsabban kúszott a barátja után... Kértek. De Popovits elhátározta, hogy többé nem megy velük.

Megkereste kopott aktatáskáját, kicsomagolta a tízórait. Anyja alaposan ellátta ennivalóval, biztosan haza is visz még belőle. Téliszalámis vajas kenyeret evett, hónapos retekkel. Maga elé tette a Népsportot. Mészlényi zsebéből emelte ki. „Négy számban győztek a magyar úszók” – olvasta. Valaha nagyon szeretett volna úszó lenni, minden nap lejárt edzésre a Szőnyi útra. Egyszer ezer métert kellett úsznia időre, nyolcszáznál rosszul lett. Úgy húzták ki a medencéből. Aztán már nem ment le többet, félt a víztől is.

– Miért, hogy én mindentől félek? – gondolta. – A sötétől is, a víztől is, a haláltól is...

Ezért félt mindentől. Szeretett volna sokáig élni. Nem volt gondja semmire. Otthon mindennel ellátták.

Nem tudta, miért fél a haláltól. Csak képtelen volt megszokni a gondolatot, hogy egyik nap van, a másikon pedig már nincs többé.

– Hiszen ha a halál csak mozdulatlanságot jelentene... – elmélkedett. – Akkor látnám, mi van utánam, hogyan élnek mások, beszélnek-e rólam. Rossz, hogy teljesen megszűnök, s többé nem tudok semmiről. Ha csak a test szűnne, az nem bántana.

De tudta, hogy nemcsak a test szűnik meg.

Újra az újságba lapozott, a híreket nézte. Aztán felállt, elsétált a barlang szájáig. Lement a nagy, széles folyosóba. Ismerte ezt a részét a barlangnak, járt már lejjebb is, a lépcsősor alján. De tovább nem ment soha. Ott már igazi barlang volt, ijesztő, sötét. Ezt a részét kiépítették a németek, állítólag fegyverraktár volt a háború alatt.

Úgy hallotta, valaki jön fölfelé. Zsebéből kivette a gyertyát – mindenkinek hozni kellett egy szálát. Meggyújtotta.

– Van itt valaki? – kérdezte. Torkában ijedtség dobogott.

– Én vagyok, Hajdú. Te vagy az, Popo?

– Igen, én – és fellélegzett. – Visszajöttél?

Hajdú göndör feje megjelent a fordulóban.

– Nem mertem tovább menni. Visszakergettek, azt mondták, ha majrézok, ne zavarjam őket.

Örült Hajdúnak, pedig nem voltak jó barátok. Hajdú kitűnő diák volt, osztályelső. Igazában senki nem szerette, mindig külön vonult a többiektől, most is csak nehezen lehetett rávenni, hogy jöjjön el.

Kicsit hunyorogtak a naptól, visszaültek a csomagok közé. Hajdú levette az ingét, feje alá húzta valamelyikük táskáját. Napozott. Popovits tovább olvasta a sportújságot. Örült, hogy nem ment a többiekkel. Ismerte Zsigát, tudta, hogy meggondolatlan, szeret hősködni. Ezért zavarta vissza Hajdút is. Elképzelte, hogy velük van, és valamelyik ösvényen eltévednek. Nem tudta, mit csinálna akkor. Sírní nem nagyon tud, káromkodni sem. Biztosan nem szólna senkihez, leülne a hideg földre, s némán bámulna maga elé. Tudta, hogy hiába titkolná félelmét, meglátszana rajta.

– De hát mások is félnének... – mondta csaknem hangosan. – Csak másként. Őbennük volna azért akarat, elszántság, keresnék az utat, makacsul, akármeddig is.

Hajdú megzavarta:

– Nem fejelünk?

– Nem bánom – letette az újságot, és felugrott.

Négy nagyobb terméskőből állítottak kaput. Hajdú elővette Koltai zsákjából a labdát, s magasba dobta. Popovits a pálya közepén elkapta, visszafejelte, de Hajdú magas volt, stukkolt. Alig érte el a kapuban a labdát. Megpróbálta laposan fejelni, sikerült.

Hat-háromra nyert. Hosszúra nyúlt a parti, alaposan megizzadtak. Hajdúra bízta a csomagokat, és átszaladt a túloldalra a kúthoz. Egyik kezével a foganatyút nyomta, a másikkal lemosta az arcát. A víz friss volt, jó ízű. Megtörölte a száját, dúdolva indult vissza.

Hajdú előtt nyitott irka volt. Hasalt a földön, keskeny orra majdnem hozzáért a fűzethez.

- Tanulsz?
- Igen, holnap doga lesz matematikából. Tudod már?
- Majd este tanulok. Hány óra?
- Negyed kettő.

Csodálkozott. Tíz után mentek be a fiúk. Már rég itt kéne lenniük.

- Te, nem tévedtek el ezek?
- Miért félted őket? – nézett rá Hajdú.

Neki az volt a fontos, hogy ő kint van. Dühös volt Zsigáékra, mert megsértették, de örült is. Ezt Popovits is tudta róla, ismerte már néhány éve. Hajdút nem érdekelték a többiek.

– Mégis, mi lesz, ha nem találunk ki? – kérdezte tűnődve.

Hajdú a vállát rángatta.

– Menjünk fel a hegyoldalba – ajánlotta Popovits.

Elindultak fölfelé. Az út mellett pityang virított, fehérlett az árnyékban bundája.

– Nézd, pityang! – mondta Popovits. – Szereted?

Hajdú csodálkozva nézett rá, nem értette, mit lehet szeretni egy élő tollseprűn.

– Kiskatonák ezek – fogta meg Popovits a virágot. – Kispilóták, ejtőernyősök. Nézd, milyen ívesen szállnak!

Ráfújt a virágra. Táncoltak a nap alatt a fehér kis ernyők. Ámulva nézte a pihéket. Mosolygott, de Hajdú megzavarta. – Nem lopják el a ruhákat?

– Innen le lehet látni – kelletlenül válaszolt.

Hajdú kiment a szakadék széléig. A csomagok lent heverték a fűben, senki nem járt arra.

– Nemsokára hazamegyek – mondta Hajdú. – Még tanulnom kell holnapra, itt meg nem tudok. Nem jössz?

– Vigyáznom kell a ruhákra. Már kint kéne lenniük...

Hajdú ránézett.

– Hülye vagy, ha vigyázol. Ők sem tartják be az ígéretüket.

– De, ők betartják. Zsiga mindig segít nekem.

Látta, hogy Hajdú haragszik. Megállt mellette a szakadéknál. Leült, lábát a semmibe lógatta.

Lehet, hogy nem tudnak kijönni. Egyszer én is majdnem eltévedtem Zsigával a lenti barlangban.

Ott a kanyarban? – mutatott a kőbányák felé Hajdú. Ide lehetett látni a szürke óbudai háztetőket is. – Ott lent. Voltál már ott?

– Egyszer.

– Ott a Bolháslyuk is. Kis barlang, inkább csak üreg. Egyszer ott is bent voltam Zsigával meg Meszlényivel, s mikor kijöttünk, úgy hemzsegték rajtunk a bolhák, hogy tenyérrel lehetett lesöpörni... Akkor neveztük el Bolháslyuknak.

Hajdú megindult lefelé, hintázott a válla. Popovits a hegyeket nézte az erdő mögött. A vendéglőtől most indult egy busz, ezüst teste aprónak látszott, mint a jánosbogár. Hajdú már lent járt a kanyarban.

– Várj, Hajdú, hová mész?

Hajdú egy pillanatra megfordult, órájára nézett.

– Késő van már. Tanulnom kell.

Popovits megrémült, hogy egyedül kell maradnia.

Négy óra elmúlt, félt, hogy a sötét is itt éri majd. A legszívesebben ő is hazament volna. De hát rábízták a csomagokat, ha elmegy, nem marad itt senki. Lihegve szaladt társa után.

– Ne menj el, Hajdú – könyörgött. – Ezeknek biztosan valami bajuk történt. Különben nem maradnának ilyen sokáig, hallod?!

– Hajdú nem válaszolt. Odaballagott a csomagokhoz, és lehajolt a zakójáért.

– Hallod, Hajdú? Biztosan eltévedtek...

– Lehet – mondta a göndör hajú, és fölvette a zakót. A táskáját igazgatta.

Popovitsnak eszébe jutott, hogy egyszer Zsiga megmentette őt. Akkor is kirándultak, s belezuhant egy szakadékba. Vagy öt métert esett lefelé, s egy bokorban elakadt. Görcsösen kapaszkodott, de már alig-alig bírta tartani magát. Zsiga lemászott érte. Szinte nem is volt kapaszkodója, de lement, átkarolta Popovits derekát, kínlódva vitte egy sziklaperemig, ahonnan már tovább lehetett jutni. Zsiga meggondolatlan. Pedig leeshetett volna vele együtt... Tehetetlenül állt Hajdú mellett.

– És ha valami bajuk lesz? Hallod, Hajdú? Ha valami bajuk lesz, akkor is a válladat vonogatod majd, Hajdú? Valamit csináljunk!

Hajdú fölemelkedett, fitymálva nézett rá.

– Mit? Én nem megyek utánuk, én is eltévednék. Te is. Jó lenne az nekik? Hogy kettővel többen szenvedjünk...?

Hóna alá csapta táskáját.

– Különben is... lehet, hogy semmi bajuk.

– Az nem lehet – mondta Popovits. – Akkor már visszajöttek volna.

Hajdú fütttyentett, és elindult az út felé.

– Holnap doli lesz... Szevasz!

Popovits tehetetlenül állt a gyeppel. Nem tudta, mit csináljon. A legszívesebben egyedül indult volna megkeresni a fiúkat, de nagyon félt. A barlang szájja sötét volt.

– Ne menj el, Hajdú, ne menj el!

De Hajdú már rá se nézett.

Popovits sírni szeretett volna, már a torkát kaparta a kitörni készülő elkeseredés. Elharapta a száját, hirtelen elhatározással Hajdú után szaladt.

A sziklafalnál érte utol. Megfogta a vállát, visszarántotta.

– Te, ha most elmész, én szétverem a fejed, érted, Hajdú?!

A göndör hajú szabadulni akart, de nem tudott. Popovits a sziklához nyomta, elkeseredetten ütögette fejét a kőbe.

– Itt maradsz, érted? Itt maradsz, és vigyázol a csomagokra! Nem mész el!

Hajdú rémülten nézett rá, szeme riadt volt, nem tudott védekezni. Popovits dühösen nyomta a kőfalhoz.

– Maradsz?

Hajdú bólintott. Erre Popovits elengedte a fejét, csuklójánál fogva vezette vissza a csomagokhoz.

– Ülj le! – mondta, de közben már meg is rémült egy

kicsit. Most már mennie kell, most már nem lehet visszatáncolni.

Hajdú a fejét tapogatta. Gúnyosan nézett Popovitsra.

Popovits odasétált a barlanghoz, bement az előtérbe. A jéghideg falhoz támasztotta a kezét, óvatosan elindult lefelé. Halvány fény áramlott ide, a kanyar után ez is eltűnt. Olyan sötét lett, hogy meg lehetett tapintani. Behunyta a szemét, s amikor újra kinyitotta, már jobban elviselte a sötétséget. Valami siklásra emlékeztető nedves nesz zavarta meg a barlang hideg csöndjét, és Popovitsnak átforrósodott a feje. Remegve nyúlt a zsebébe, hogy elővegye a gyertyacsonkot, aztán ijedten tapasztalta, hogy nincs sehol.

Gyorsan kiment a fénybe.

– Na, mi van, Popo? – kérdezte Hajdú.

– A gyertya... itt felejtettem a gyertyát.

Hajdú vigyorgott.

– Hülye! Ott van a kezében!

Popovits elvörösödött, félszeg mosollyal emelte előre bal kezét. – Igen, itt van – mondta, és visszafordult a barlang felé. – Nagyon sötét van bent. Rossz egyedül...

Úgy nézett Hajdúra, mintha várna tőle valamit.

Madárcseresznye

Megálltam a vastag törzsű fa alatt, bogyóhéjat majszoltam. A fiúk még nem vettek észre, egykapura játszottak a piros gumilabdával. A Fáskör túlsó végében a nagyok rugdostak kapura. A nagyokat mindig irigyeltük. Ők voltak a Fáskör már majdnem valódi labdarúgói. Csapatuk is volt, más terek, más környékek srácai ellen játszottak igazi meccseket, ötös focival és bíróval, akit többnyire a nézők közül választottak. A csapatuknak híre volt, nagy egyesületek edzői jártak le ide megsejmelni a hevenyészett mérkőzéseket, s szinte minden évben találtak egy-két olyan tehetséget, akiből később igazi játékos neveltek.

A nagyfiúk néha – amikor nem volt meg a létszám – leereszkedően átjöttek a mi oldalunkra (Kis-Fáskörnek hívták a Városliget e részét), és megkérdezték, ki akar velük focizni. Ilyenkor persze tülekedtünk, egymást félrelökve kiabáltuk, hogy „én is, én is”, míg a nagyok ki nem választottak valakit közülünk. Ez a valaki a leggyakrabban Haraszi Feri volt, aki ügyes cseleivel néha a legjobbkat is zavarba hozta.

Egyszer – Feri akkor nem volt lent – engem is bevettek az egyik csapatba. Két perc alatt vizes lett a tri-

kóm, olyan lelkesen futkároztam a pályán; de aztán az egyik fásköri nagymenő, a ragyás Plavek megdühödten ordítózni kezdett, amikor elvitettem egy labdát: „Ez nem tud focizni! Minek vettetek be egy ilyen falábút?” És akkor lezavartak a pályáról, és Molit hívták be helyettem a balszélre.

Míg a madárcseresznye vékony hártáját a fogaim közé gyűrtem, most is arról ábrándoztam, hogy egyszer talán még megmutathatom, mit tudok. Gyakran, amikor esténként behunytam a szemem, azt álmodtam félébren, hogy egyszer majd beállok a Fáskör nagyjai közé – nem árulom el, hogy válogatott játékos vagyok – és egymás után rúgom a csodálatos gólokat Varjas Robi kapujába, a két magas fa közé. Macsó vett először észre:

– Szevasz, Suta! – intett felém, s mint egy harckocsi, végigdübörgött a pályán, mert közben Haraszti Zoli a jobbszélről átkiabált neki, hogy „Gyere, Macsó!”. Mindig irigyeltem, mert jól focizott, habár lassú volt és kövér, mint egy jól tartott állatkerti medve.

Tulajdonképpen nem törődtek velem (a többiek még csak ide sem köszöntek), de most nem bántott a közömbösségük. Magamban még derültem is, elképzeltem izgatott és sóvár örömeiket, amikor majd megtudják, hogy megvettem a meccslabdát. Egy évig gyűjtöttem rá. Amikor apa elengedett moziba, inkább csatangoltam két órát, csakhogy félretehessem a pénzt. Perselyembe kerültek a kiflipénzek is, s sokszor azzal csaltam ki apáéktól néhány forintot, hogy „betelt a füzetem”. Valóságos mániámmá volt a meccs-

labda. Bebeszéltem magamnak, hogy akkor mindig játszhatok közöttük, s ha csapatösszeállításról lesz szó, én választhatom ki a játékosokat, én leszek a kapitányuk. (Mindig egy követ dugtunk, s a másik csapat kapitányának kellett kitalálnia, melyik kézben van a kavics.)

Most végre jöhettem közölni: megvan a foci! Belepirultam az izgalomba, türelmetlenül vártam, hogy abbahagyják a játékot. Anyától elkértem a bevásárló hálóját, abban cipeltem magammal a sárga színben ragyogó, kipasztázott labdát.

Amikor lihegve, piszkosan leültek az egyik a lombjai alá, nem törődve eddigi közönyükkel, hozzájuk sitettem:

– Van focim! – büszkélkedtem.

Nem hitték el, úgy tettek, mintha nem hallották volna. De a félszemű Moli (egy gránát robbant fel a kezében) nem bírta sokáig türtőztetni magát:

– Milyen foci?

– Ötös...

– Hol van?

– Itt – mutattam a hálóra, és féltő szeretettel halásztam elő a labdát. Nem adtam oda, irigyen a mellemhez szorítottam, pedig szemük megvilágosodott a mohó kíváncsiságtól.

– Mutasd már! – türelmetlenkedett Moli. Megpróbálta kiütni a kezeim közül. Balra ugrottam, néhány lépésre tőlük fölemeltem a labdát, és belerúgtam. Hármat pattant, és elgurult a nagyobbik Haraszti fiú mellett.

Nem csalódtam reményeimben: tüstént csapatkapitánynak választottak. Haraszi Feri lett a másik csapat kapitánya, ő dugta el a kavicsot. Ráütöttem a bal kezére, üres volt.

– Mackó! – mondta Feri.

– Sutyó! – választottam ki az alacsony és nagyon gyors fiút.

Velem volt még Moli, Kuka és Neubauer is. Én a balszéltre álltam, türelmetlenül várva az első labdát. Megpróbáltam középre adni Moli elé, de a vadonatúj meccslabda lecsúszott a cipőm orráról, és kipenderedett az oldalsó fák felé.

– Hülye Suta! – mordult rám Moli dühösen.

A legszívesebben elrohantam volna a labdával. Piros voltam a méregtől. Mindenáron gölt kell rúgnom! – határoztam el, elszántan nézve a mackóruhában védő kisebbik Harasztit. Végre egyszer sikerült is elmennem Feri mellett, a fogamat összeszorítva, teljes erőből rúgtam a labdába. Mint a kilőtt nyílvessző, suhant el Zoli keze mellett. Hangos örömmel tártam szét a kezem. Alig bírtam visszatartani könnyes nevetésben kitörni készülő boldogságomat.

Csapatot alapítottunk. A környéken akkoriban mindenfelé alakultak csapatok, tudtuk, szívesen játszani velünk a Cserhát utcaiak, az Abonyi utcaiak – vagy akár valamelyik Dózsás csapat is (a Dózsa György útnak három csapata volt).

Azt terveztük, hogy sorra járjuk a környék össze grundcsapatának tanyáját, és minden hétre legalább egy mérkőzést lekötünk. Lázás izgalommal készül-

tem az első meccsre, amelyet vasárnap délelőtt beszéltünk meg a Cserhát utcaiakkal. Úgy terveztük: a meccs után hazaszaladunk ebédelni, és délután együtt megyünk ki Újpestre, ahol a magyar válogatott játszik az osztrákok ellen.

Egész szombat délután az összeállításon töprengtünk. A védőkkel és fedezetekkel nem volt gondunk, csak a csatársor felállítása okozott egy kis fejtörést, mert nem volt biztos, hogy Mackó eljöhet vasárnap, azt mondta: valószínűleg ki kell mennie a szüleivel Rákoshegyre.

– Akkor Moli lesz a jobbszélső – határoztam csapatkapitányi méltósággal, és rögtön beírtam noteszomba, ahogy a sportújságban látta, –, azután Haraszi Feri, Kuka, Suttyó és én.

– Ne hülyéskedj – mondta dühösen a szeplős Kuka –, még nincs bent a csapatban Salamon és Pete, akkor te hogy akarsz játszani?

Éreztem, hogy igaza van, igyekeztem jól megindokolni az összeállítást. Fölényben voltam, tudtam: félnek, hogy elvihetem a labdát, s akkor mindjárt oda a vasárnapi mérkőzés varázsa.

– Salamont két hete nem láttam – mondtam gyorsan –, és Pete sincs most itt...

Kuka még mondani akart valamit, de lenézett a napfényben csillogó labdára, és nagyot nyelt.

Este, amikor behunytam a szemem, azt képzeltem, hogy a Vasas csatársorának szélén játszom, és ragyogó beadásaimból Mező és Szilágyi egymás után rúgják a látványosnál látványosabb gólokat. Ez már ren-

des esti szokásommá vált: képzeletbeli futballmecscek játszódtak le zárt szemhéjam mögött, egészen addig, míg el nem vitt a nagypályák gyepéről a valódi álom.

Már hét órakor talpon voltam, nem bírtam aludni az izgalomról. Az eddigi mérkőzések, amiket egymás ellen játszottunk, most mind az emlékezeten túli idők homályába zuhantak; egyszeriben sikerült elfelejtenem minden szidást és bosszantást, amit ügyetlenségemért kaptam. Csak most sikerüljön! – fohászkodtam magamban, és biztos voltam, hogy sikerülni is fog, hiszen annyira akarom...!

A reggeli mosakodás előtt húsz percig tornáztam – ahogy a nagyoktól láttam edzéseken –, azután kimentem a konyhába reggelizni. Anya kávé és vajjas kenyeret rakott elém. Ahogy megfogtam a bögrét, megremegett a kezemben.

– Hát te? Mitől vagy olyan izgatott? – húzta föl apám a szemét.

– Semmi...

Apa még sokáig nézett rám kíváncsian, aztán bement a szobába. Ha kisebb koromban apa itthon van – néztem utána töprengve –, biztosan megtanít focizni. De háború volt, és évekig nem láttam az apámat.

A mérkőzést tizenegyre beszéltük meg. Én már tíz után kint voltam a Városligetben. A Cserhát utcaiak jöttek hamarabb, csoportjuk élén Dusics – egy széles mellkasú, apró szemű parasztfíú – hozta a nagy gumilabdát. Sütött a nap, a lombos fák közötti tisztáson éreztük a melegét. A pálya ferde fényben fürdött, a

lombárnyékban is meg-megcsillant egy-két nagyobb kavics.

Dusicsot, mint csapatkapitány, kézfogással üdvözöltem:

– A többiek? – kérdezte Dusics.

A vállamat vonogattam, s nehogy meccs nélkül elmenjenek, elővettem a féltett futball-labdát.

– Azanyád! – kiáltott fel elragadtatással a behemót fiú, és mohón a foci után kapott. Hatalmas gyertyát rúgott eszeveszett örömében, a visszazuhanó labda magával rántott egy kiszáradt faágat.

Tizenegy elmúlt már, és Dusics egyre türelmetlenebb lett:

– Mi lesz már, mikor jönnek a többiek?

De már válaszolni sem volt időm, a Dózsa György út felől egyszerre megjelentek Mackóék. Fagylaltoztak.

– Nem tudtok pontosak lenni? – kiáltottam feléjük szigorúan, remélve, hogy a Cserhát utcaiak is méltányolják csapatkapitányi tekintélyem.

– Maradj magadnak! – legyintett Mackó. – Örülj, hogy el tudtam jönni!

Rémülten pislogtam hátra, de szerencsére Dusicsékat lefoglalta a fényesre pasztázott labda.

Azt ajánlottam, hogy minél hamarabb kezdjük el. Bíró a Cserhát utcaiak hoztak magukkal, egy sánta fiút – rövidebb volt a bal lába, vastag talpú cipőben bicegett.

– Te nem szeretnél játszani? – kérdeztem tőle vetkőzés közben, s csak percekkel később vettem észre, hogy tapintatlan voltam.

Látszott, hogy bántja a goromba kérdés, mégis vi-gyorogva mutatott nyomorék lábára.

– Ezzel? – és megrázta a fejét. – Nem tudok. Csak nagyon szeretem a focit. Minden meccsen kint va-gyok az öregemmel.

– Én Vasas-drukker vagyok – szoltam, csakhog-y mondjak valamit. – Hát te?

– Én Fradi...

Molnár pattogtatva vitte közép-re a labdát. Én is át-ballagtam a bal oldalra, szinte reszketve vártam a kez-dést, amikor a fák alatt megjelent Pete.

– Szevasztok! – és már le is dobta a kabátját. – Mit játszom?

Rám néztek. Petével tizenketten voltunk. Valami furcsa görcs markolta meg hirtelen a gyomrom, ijed-ten vártam, mit mondanak fiúk.

Moli törte meg a csendet.

– Állj be Suta helyett! – intett Petének.

Az ideges görcs most már a torkomat szorongatta. Hebegve kiabáltam:

– Most már így játszunk! Miért nem jött le a héten?

Moli közelebb jött:

– Áll ki, Suta, te nem tudsz...

Már nem tudtam visszanyelni könnyeimet.

– Akkor le vagytok...! – ordítottam Molnárra, azzal fölkaptam a labdát, és a kabátomhoz futottam.

Bószülten rohantak utánam.

– Hülye vagy? – ordított Haraszti Feri, és kiütöttem kezemből a labdát. – Azért, mert kétfalás vagy...

Órjöngve belerúgtam a bokájába. Feri felsikoltott a

fájdalomtól, aztán felkapott egy követ, és az arcomba vágta:

– Az anyád...!

Vérszomjasan letépertek, eltorzult az arcuk az indulattól. Düh és gyűlölet volt a szemük mélyén. Ütöttek, rúgtak megvadultan, s én tehetetlen haraggal tűrtem a lankadatlanul zuhogó csapásokat.

Amikor apa meglátott, megijedt.

– Hát te...?

Elmeséltem, mi történt. Apa hallgatott, olyan mereven nézett rám, hogy le kellett sütnöm a szemem.

– Tőlem is megérdemelnél egy-kettőt – mondta végül is.

– De miért?

– Mert elvetted a labdát. Kicsinyes bosszú volt ez, fiam!

– De hát én úgy szerettem volna játszani! – jajdultam föl.

Apa megfogta az arcom, és magához húzott.

– Figyelj rám! – mondta. – A játék más. A játékban mindenki részt vehet. De ez a mérkőzés már tét! A nagy meccseken tízezrek szurkolnak, de csak a legjobb huszonkettő játszik...

Ezt nem egészen értettem, de valahogy megéreztem az igazát.

– Én nagyon szeretnék igazi focista lenni! – mondtam, és reménykedve ránéztem, mintha azt várnám, hogy segítsen.

Másfél héttel később apám kézen fogott, és elvitt a Vasas Sodrony pályájára. Nézőtér nélküli kis pálya

volt ez Zugló egyik sarkában, üzemek és málladozó régi bérházak közé szorítva.

Az edző régről ismerte apát, ha jól tudom, együtt játszottak a Vasas amatőr csapatában, a húszas évek vége felé.

Míg apa Tibi bácsival tárgyalt, sóvárogva bámultam a homokos pálya porfelhőjében tréningező gyerekeket. Igaz, az én álmaim minden este a nagy, az igazi Vasas csapatába repítettek, de most még ezt a kis ismeretlen csapatocskát is irigyeltem, hiszen a gyerekeknek valódi futballcipőjük és piros-kék trikójuk volt.

– Na, eredj Tibi bácsival! – lökött meg gyengéden apám, miután abbahagyták a beszélgetést.

Engedelmesen ballagtam a szigorú férfi után s sötét, izzadságszagú öltözőbe. Tibi bácsi mezt kerített, megkérdezte, hányas lábam van, aztán elém dobott egy pár kopott, bőrszeges cipőt. Tükröt kerestem, szerettem volna megnézni, hogy áll rajtam a mez, de hiába néztem körül, csak zöldre festett szekrényeket láttam, és egy tejüveges ablakot, amelynek barázdáin derékba tört a fény.

Tibi bácsi a pályára vezetett. Az út felőli kapu előtt mindenkit elzavart. Amikor a gyerekek nagy zsisvajjal elfoglalták a túloldalt, azt mondta:

– Én beállok a kapuba... Nem gölt kell rúgnod, hanem a kezembe kell találnod. Érted?

Bólintottam. Néztem az edző izmos karját, szerettem volna ilyen nagy és erős lenni. Elhatároztam: most nagyon óvatos leszek. Bár sikerülne, bárcsak

minden sikerülne! – hajtogattam magamban, s amikor Tibi bácsi kigurította elé a labdát, gyöngéden gurítottam vissza kezébe. Így ment ez jó ideig. Túlságosan is vigyázva rúghattam vissza a labdákat, mert végül az edző megunt:

Jól van, gyerek, de most erősebben! – kiáltotta, és a következő labda már csípőmagasságban pattogott előttem.

– Kapásból! – vezényelt Tibi bácsi. Jobb lábbal akartam visszarúgni, s a labda messze a kapu mellé szállt.

Megszeppenve pislogtam a zord arcú edzőre, de hirtelen feltörő nevetése megnyugtatót:

– Mára elég! – intett. – Gyere le pénteken is.

Amikor ujjongva kiléptem a zuhanyzóból, észrevettem, hogy Tibi bácsi apával beszélget. Halkan mögém osontam.

– Ha szorgalmas lesz, elfocizhat nálunk – mondta Tibi bácsi. – Legfeljebb majd külön is foglalkozom vele... Persze nagy játékos sohasem lehet.

Apa megértően bólintott.

Alig tudtam magamba fojtani a sírást. Tele volt a szemem könnyel. Egész úton hallgattam. Már tudtam, hogy pénteken nem leszek itt.

Szombaton ebéd után apa félrehívott a szobában. Szigorúan járkálelőttem.

– Hol voltál tegnap?

– Moziban.

Sovány arcán, a szeme mellett szürke ráncok jelen-
tek meg. Tudtam, hogy haragszik.

– Miért nem voltál edzésen?

– Nem akarok lemenni... – sütöttem le a szemem.

Még soha nem láttam apámat ilyen dühösnek.

– Csirkefogó! – ordította élesen. – Átejtet Tibi bá-
csit is, az apádat is?! Hazugságban hagysz mások
előtt, amikor neked akarok jót, amikor órákig könyö-
rögtem, hogy vegyenek be a csapatba...! – Reszketve
húzódtam a sarokba.

– Nem megyek le! – suttogtam rémült daccal. – Én
nem akarok közepes lenni! Én inkább nem leszek fo-
cista...!

Apa ütésre emelt keze visszahanyatlott. Meghökken-
ten rám nézett, megcsóválta a fejét:

– Bolond kölyök – mondta, és becsukta maga mö-
gött az ajtót.

Este, elalvás előtt megint a Nagy Csapatban játszo-
tam. Csak a szemem kellett lecsuknom, és már nem
közepes játékos voltam, hanem a nagyok között is a
legnagyobb.

MONET KERTJE

ÁPRILISI ALKONY

A pajkos napocska pirosuló pofával
nyelvét ki-kiöltve küldi le sugarát,
majd kacagva ráül az égi csúszdára
s lassan, nagyon lassan elengedi magát;

sikongatva megy le, csöppet sem sietve,
közben lángkezével szivárványt karol,
kék égfüggönyt húzva izzó háta mögé
elmerül, s hajnalig megbúvik valahol.

MÁJUSDAL

Duzzad, s pattan a rügy.
Tudom, ez nem nagy ügy,
nem világmegváltó
költőtollra váró
és nem időtálló
mély gondolattömeg

de hát engedjétek
örülni a napnak
annak hogy aratnak
majd akik ma vetnek,
hogy egyre nevetnek
utcák erdők hegyek,
engedjétek, legyek
oly gondtalan mint e
koloratúr cinke,
s mosolygós akár a
nyíló barka szára,
hisz ma már süt a nap
tél-gondok omlanak
utcákat-tereket
mint fát a verebek
borítják friss remények
tavaszi zenének
tár fület sok ablak
s csókot dob a Napnak.
Vattacukor-felhők
közt nem leszek felnőtt,
bánatom levetem,
legyek ma szertelen
sok gondom elszalad
egy röpke perc alatt,
nézem a kék eget
májuslány integet.

HOLDFOGYATKOZÁS

A lufi hold rápottyant a
tujafenyő csúcsára,
onnan bámult szerteszéjjel
aranylábát lóbálva.

Fölnézett a kormos égre,
megfogott egy csillagot,
de az kiúszott markából,
s kacsingatva kacagott.

A hold fenn a fenyő csúcsán
lassan kiflivé fogyott,
ekkor megbillent a súlya,
s fel, az égre potyogott.

DECEMBER

Reni sorára

paplanba bújik a föld
akolban vacog a nyáj
hósipkát húzott a tölgy
alszik a télben a táj

hurkapálca a fenyő
vattacukros buta báj

eltűnik ha tavasz jó
alszik a télben a táj
szélszárnynon billeg a hó
halotti csend, szinte fáj
jég alatt lapul a tó
alszik a télben a táj

ESIK

Az ablakot eső veri.

Itt a lábamnál
ül(ne) hű kutyám
– ha lenne.

Érezném melegét.
Hideg az ég.

Ha lehunyom szemem,
s a képet nézem,
a Korong utca
gyepét
szinte érzem,

mint rég.

Micsoda messzeség!

Az ablakot eső veri.
Nincs hű kutyám
és kedvem.
Hideg az ég.

S már milyen rég!

MONET KERTJE

Kacérpiros pipacstenger
fekete lány tépi tépi
ölében a tüzes virág
kókadtan is életvidám
mint a halál, véres halál

gyermek vízililiomnak
torkát hínár szorongatja
jácintok a fűzfák alatt
felisszák a fűzkönnyeket
pára úszik szemed előtt

dőlni kész a fehér írisz
felhő mögé bújik a Nap
gyűrűt húz a korai Hold
a szilvafák vad virága
tarackdús föld ölébe hull

elsápadnak a pipacsok
sebtől vérzik a kardvirág
táncol a rét táncol táncol
s belefut a csendes tóba
a halálos ölelésbe

vészt sikolt a tavirózsa
lebukik a mély iszapba
az égből egy éles villám
vág a tölgyfakoronába
halvány fénye a vízre száll

GYÁSZJELENTÉS

Súlyos, hosszantartó, nagy érzelmek után
pislákol, majd kihuny benned a szenvedély.
Lehet, hogy este lesz, talán csak délután,
vagy éppen kegyetlen, karcossá dermedt éj.

Elszáll a szerelem, marad néhány fénykép
amellyel nem is tudsz mit kezdeni, csupán
csodálkozva nézed: ezt szeretted nemrég?,
és többé nem vágysz már ölelése után.

Néhány hét, s felhőid tőled messze szállnak,
messzire, egy rideg, borús város fölé,
ahol már nincsenek régi, merész álmok:
– te ott, én pedig itt – megyünk a sír felé.

IZZIK A HÓ

Szikrázik a nap a jégen.
Izzik a hó. Izzik a hó.
Jaj, de szerettelek régen!
Izzik a hó. Izzik a hó.

Fekete felhők az égen.
Olvad a hó. Olvad a hó.
Elbúcsúzunk még ma szépen.
Sötét a hó. Sötét a hó.

Szerelmünknek vége végleg.
Jég lett a hó. Jég lett a hó.
Jégbe vésem szép emléked.
Vérzik a hó. Vérzik a hó.

A MAGÁNY JEGYZETEIBŐL

Mindannyian egyedül vagyunk...
vágyunkat, álmainkat ellenőrzi, támadja
feleség, szerető s vadidegen
egyedül sincs soha csöppnyi magányunk,
függetlenségünk is vágyálom csupán –

s nem bújhatunk el önmagunkba sem.

KÖSZÍV

Tudjátok, mi a magány?
Nem vagytok egyedül, és
mégis üres a parány
szobátok, s akár egy kés,
végigszeli a jeges
sarki csöndet szavatok.
Nincs válasz, csak a rideg
és közönyös ablakok
süvítő résein át
felel kintről a világ.

Tudjátok, mi a magány?
A falak sem felelnek.
A térről egy szomszéd lány
felnéz, de nem ismer meg,
nem köszön fel ő sem.
Szíves szóért epedtek,
de még az utcakő sem
fordulna tifelétek,
mert szemetekből látja,
hogyan éppen ettől féltek.

S kőnek kőből a szíve.

Mit fordítna felétek?

HARAGOS TRIPTICHON

Csítítóan

Az éj sötét takarója
egyre jobban feketül.
Pihenj, tágra nyílt ajtódnál
már a hajnal hegedül.

A hajnal, a kóbor zenész
húrján zeng az üzenet:
próbálj álomnyit pihenni,
nyugtasd zajos szívedet,

mert hangosan, mint az üstdob
szól – és vár egy hosszú nap,
felejtsd el vak dühöngésed,
süllyeszd mélyre bosszúdat:

mindenkinek fáj valami,
düh ne dúlja lelkedet,
altasson el szelíd béke
hát hunyd le a szemedet!

Dacosan

Az éj sötét takarója
egyre jobban feketül.
Nem érdemes már aludni,
hisz a hajnal hegedül.

A hajnal, a bohém zenész
húrján zeng az üzenet:
nehogy bebújj paplanodba,
turbózd fel a szívedet,

legyél hangos, mint az üstdob,
így lesz vidám, s hosszú nap,
sörrel, borral és konyakkal
altasd el a bosszúdat!
Mulattasson minden ami
dúlta eddig lelkedet,
így lesz a bensődben béke:
használd az eszedet!

I t t a s a n

Az éj tik-tak..takarója
egyre jobban feketül.
Miért vagytok itten többen?
Jé! Két hajnal hegedül!

Két hajnal, két piás zenész
húrján zeng az üzenet:
lefér még egy pohárka itt,
jól tágítja szívedet.

A füledben dörg (ez)üstdob,
agyadban hörg rossz dúvad,
sör és bor és finom konyak
csak fokozta bosszúdat.

Még két liter és szerintem
Elfe...lejtet lelkedet...,
akkor lesz jó: semerre sem
találod meg eszedet.

FELESÉG

Évfordulóra

Hogy te mi vagy nekem?
Nem tudom sorolni.
Te vagy tiszta ruhám,
megszokott, jó holmi.
Te vagy a kenyerem.
Te vagy a kalácsom.
Te vagy az ünnepem.
Te vagy a karácsony.

Te vagy a kispárnám.
Te vagy a jó álmom.
Te vagy a kedvesem.
Ezer éve párom.
Te vagy az otthonom.
Puha, meleg fészek.
Ha emésztet magad:
Én is elenyészek.

SZÁZ

1.

Apám kilép az urnasírból.
Nem engedi, hogy ünnepeljem.
Nem kenyerre az évforduló.

Azt dünnyögi: el kell mennem.
Fehér haját megsimogatnám
(a boncteremben félttem ettől:
úgy feküdt mintha csúfolódna
az életen, hisz minden eldőlt...)

Menj, int most szellemkezelével,
aztán legyint egy nagyot.
Várjál, Apa, még nem megyek el!
– szólnék.
De már egyedül vagyok.

2007. június 18.

2.

(Anyám sírjánál)

Mintha itt és mintha most...
Nyolcvan fölött is hogy szaladt!
Hitte: átér még a túlra.
És jött az autó. S a pillanat
eldöntötte. Igen. Átér.

De vissza nem jön már soha.
Nem tud szaladni, és sírját
benövi borostyán s moha.

Százéves lenne az anyám?
Nem lehet! Hisz itt van velem.
Meglátogattál? – kérdezi,
s megsimogatja a kezem.

2007 . július 22.

RADNÓTI

Szülőházád? S tested is majd?
Komolyan ezt remélted?
Hát most itthon vagy –

S örökre kitátott szádba
Pereg a szülőföld.

(2005)

MARIONETTMESTER

Laza kócbabákat
száz madzagon rángat
görcsbe meredt testtel
(a) marionettmester.
Egyszerre sokezetet -
s ez még csak a kezdet!
A bábuk szaporák,
madzaguk ezer ág!
Egy-egy ujja ezer.
Aztán már százezer!
Amennyit nem restell
(a) marionettmester.
Sok bábu úgy táncol
cukorspárga láncon,
ahogy irányítják
rángatózó útját.
Boldogok is végül,
hiszen mester nélkül
– csúfjára világnak –
magukba rognának.
De nem tart sokáig:
ideig-óráig,
s felbukik majd egyszer
(a) marionettmester.

ENGEM AZ ISTEN

Engem az Isten nem szeret,
hiába lettem volna jó,
elengedte a kezemet,
szálljak, mint kergült léghajó.

Engem az Isten úgy szeret,
hogy új s új próbára bocsát,
s minden rosszon ha túlleszek:
szemembe csap egy gonosz ág.

ÁDVENT BÉCSBEN

Izzó aranylabdák támadták az eget
gesztenyés nénike kínált friss meleget
dalolt a *Mahler strasse gusztá* volt nagyon
az egész belváros csupa kincs és vagyon
még a koldus is kék gyertyának öltözött
s csillagszórót gyújtott két *dankeschön* között
ezüst angyalkák Strauss-keringőt táncoltak
Stiele Nachtot fújt szájharmonikán a vak
csengettek az eurók papírpoharában
két kis hópihe is lehullt bánatában
az égről sok csillag szállta meg a Dómot
béke áradt mindenből és *tüchtig* jó mód
a Rathaus mögött árusbódék csillogtak

és mint nyugalomban városiak szoktak
burgerek ették a *hamburgert*, a *vurstot*
forralt bort ittak rá no meg édes mustot.
Igen, átjárt ott a békebeli béke.

S arra jöttem haza, hogy mindennek vége.

ÍME HÁT NEM LELEM...

J. A.-ra emlékezve

csontomig hatolt már a bánat

így értem el közel hetvenet
íme hát *nem lelem* hazámat
ez a föld nem persely, nem szeret,
jó, majd egyszer (*hamar*) befogad
s – lehet – *lent* derűsebb ég ragyog
és – szokás felénk – a síromat
feldúlja tán néhány *gój gyalog*
ez jár nekem virág helyett
mégis *ott lelem* meg hazámat
hát tegye aki nem szeret

csontomig hatolt már a bánat

A házmester későn jön

A malacképű fiú csodálkozva néz rám, amikor eleresztem a kabátját. Tudom, hogy pillanatokon belül visszaüt. Részeg, és józanon sem tűrné, hogy nekimentem. Nem ütöttem nagyot. Inkább csak fellöktem. Megbotlott, és bevágta a fejét a lépcsőházi rácsba.

A feleségem már kint van a folyosón, sikít. Mindjárt itt lesz a házmester is, de mire felébred, már összekaszkodtunk.

Most már tudom, hogy az egészet az a szerencsétlen kis macska okozta. Este hazamentünk, felgyújtottam a villanyt, és rögtön nekiláttam az ágyazásnak. A feleségem az asztalt rendezgette, vizsgára készültem, tele volt könyvekkel.

Éppen lehajoltam, hogy a paplant kiemeljem az ágyneműtartóból, amikor valami nyújtott test végigsuhant a szobán. A macska volt. Ijedten ugrott a párkányra, majd felmenekült a nyitott ablak felső szegélyére, ott nyivákolt nagy keservesen, egészen addig, míg lélekjelenlétem visszanyerve meg nem kocogtatam az üveget. Akkor eltűnt az udvaron.

Erzsike homlokán kiütött a verejték, remegve ült le

az ágy szélére. Hirtelen nagyon megsajnáltam. Melléültem, s mert magam is tehetetlen voltam, nem tudtam mást mondani:

– Ezentúl nem szabad nyitva hagyni az ablakot!

Egész télen zárva volt az ablak, a réseken beszállt a por és behúzódott a hideg. Egész télen fáztunk. Erzsike állandóan beteg volt, én otthon úgy tettem, mintha könnyen túltenném magam az ilyesmin. De hát nagyon hideg tél volt. Rossz volt a kályha, a szoba fűthetetlen, és nem is lehetett tüzelőt kapni.

Az első tavaszi napon tágra nyitottuk az ablakot, de a szobában így is csak villanynál lehetett nappal olvasni.

Ha kinézek az ablakon, úgy érzem, a vállamra támaszkodik a bérház. Az udvar sarkában van a szobácskánk, Olga néni adta ki nekünk rokoni szeretetből (háromszáz forintért). Olyan innen a ház, mintha pincerácsok közül néznék az emeletre. Olga néni morog, mindenért morog, s nem szabad válaszolni. Lekötelezettjei vagyunk.

Most már tudom, a döntő lökést az a macska adta. Kint nyár van, sok levegő. Nem bírok csukott ablak mögött élni. S mi lesz, ha ismét nyakunkon a tél?

Este kint állunk a Rákóczi úton, az Akácfa utca melletti hirdetőtáblánál. Esik az eső, Erzsike frissen fésült haján táncolnak a könnyű cseppek. Nem megyünk tovább. Olvassuk a hirdetéseket. Ágybérlet van, és valaki Ecseren hirdet egy szoba-konyhás lakrészt. Egy pillanatig számolom, mennyi onnan az út, aztán elhessegetem a gondolatot. Valamikor vidéken

dolgoztam, naponta jártam le Pestről. Kibírhatatlan volt. Hajnalban keltem, és késő éjjel zuhantam az ágyba. Majdhogynem elszöktem onnan.

Mellettünk öreg néni nézi a táblákat. Vastag szemüvege van, orrát egészen az üveghez nyomja. Ömlik az eső, most már nem lehet tovább itt maradni.

Indulunk, de nem szívesen megyek haza. Nekem az nem otthonom. Erzsike már megsértődött ezért, nem érti, hogy nem rajta múlik. Félek az éjszakáktól. Ha valaki csönget a kapun, mindig felriadok. Olyan tisztán hallatszik, mintha az ágyam fölött lenne a csengő.

A reggeli lapban találok egy hirdetést. *„Életjáradékért átadnám szoba-hallos modern lakásomat, Buda legszebb helyén.”*

A ház modern, de nem az új építkezések stílusában. Tízegynéhány éves lehet. Csupa erkély – mintha ezer karja volna. Az ajtó nyitva. A szobában sokan vannak, többnyire fiatalok. A házigazda kockás ingén nadrágtartó feszül. Magas és kövér. A karikatúrákon ilyen az amerikai milliomos. Csak a szivar hiányzik a szájából.

– Hát kérem – mondja, s ahogy beszél, két ujját beleakasztja a nadrágtartóba –, így egyszerre elmondhatom az igényeimet.

Elégedetten néz körül, látszik a szemén, hogy legalább ennyi érdeklődőt remélt. A hirdetése tényleg csábító.

– A lakás szép, ezt láthatják. Nos, cserelakást kérek és havi hatszáz életjáradékot...

– Dehát... – nyújtózik mellettem valaki. A tulajdonos nem veszi észre.

– A cserelakást illetően nincs különösebb kívánságom. Csak a véce ne a folyosó végén legyen.

Az érdeklődők kara úgy hördül fel, mint a Népstadionban, ha mellé lövik a labdát.

Mellettem egy zömök férfi ül. Most megszólal:

– Uram, gondolja, hogy ha volna lakásunk, még hatszáz forintokat is költenénk magára?

A tulajdonos megáll, joviálisan mosolyog:

– Megértem én a helyzetüket – mondja. – Én is voltam fiatal!

Most olyan kedves, mint egy jóságos atya.

– Méltányos leszek... Nagyon megértem, hogy nehéz. Nos, ha nincs cserelakás, akkor a havi járadékhoz kérek húszezer kápét. De akkor bent maradok a lakásban...

– Hát ez hülye! – pattan fel mellettem egy előre fésült hajú fiú, és elsiet.

Este a feleségem kávéét akar főzni, s kicsapja a biztosítékot. Olga néni kétségbeesik, mintha felgyújtottuk volna a lakást. Felmászok a létrára, kiveszem a biztosítékot, teljesen elégett a drót. Újat tekerek a helyére, pár perc múlva fényes a szoba. Hallom, a néni magában beszél odabent:

– Mióta itt vannak, mindig bajt csinálnak.

Feleségem ledobja magát a hencserre.

– Én nem bírom már... Én beveszek egy üveg altatót vagy megölöm...

Bóg, fejét belefúrja a huzatba.

– Csönd! – üvöltök, vörös az arcom, törni-zúzni szeretnék. De tulajdonképpen nem is rá haragszom. Ké-

sőbb megnyugszik, de még szipog. Fölemelem a fejét, magamhoz húzom. – Mondd meg, mit csináljak!

– Nem tudom...

– Akkor ne őrzíts...

Elfordul, ágyazni kezd, aztán már hiába szólok hozzá, nem válaszol.

Minden reggel átnézem az újságokat. Minden hirdetésre válaszolok. Eredmény nincs.

Este dolgozni szeretnék, nem tudok. Fáj a szemem, és semmi levegő nincs a szobában.

– Már elmennék egy külön bejáratú szobába is...

– Mindig csak mennél, és sohse mész – néz rám gúnyosan Erzsike. – Zsuzsáék kaptak szövetkezetit...

A barátnője meg a férje. Nem válaszolok. Kaptak szövetkezetit, jó nekik, éljenek békében; olyan helyen dolgoznak, ahol hozzá lehet jutni szövetkezeti lakáshoz. Igaz, most azt sem tudnám befizetni, bútort vetünk hitelbe, decemberig fizetjük a részleteket. Erzsike nem érti, hogy nem rajtam múlik. Ő csak: „el innen” –, de arra nem is gondol, hogyan...

Az udvaron hangosan beszél két asszony. Szeretnék odakiáltani nekik valami gorombaságot, de meggondolom magam.

Reggel új hirdetést olvasok az egyik lapban. „Fiatal házaspárnak szép lakást adok eltartásért. Dr. H.” Nem fekszik nekem a dolog. Eltartás! Miattam ne haljon meg senki. De azért elmegyek, hátha másképpen is el lehet intézni.

A ház a Józsefvárosban van. Sötét, keskeny kapualj, a falon két méter magasságban óncsövek. Friss a vésés.

Festékes az udvar. A hátsólépcsőn kell felmenni. Elöttem fiatal fiú ballag, cézárfrizurája van. Zömök fiú, barna zakóban. Az emeleten megállunk. Egy kivinges fiatalember toporog már ott tanácstalanul.

– Úgy látszik, egy helyre megyünk – mondja a kivingesnek az előttem levő.

– A hirdetésre? – kérdi az.

Bólintunk. A kivinges dühösen legyint.

– Hiába jöttünk.

A lépcsőház melletti ajtóra mutat. Az ajtón hevenyészett írás, zöld tintával: „Hat után itthon leszek.” Két névtábla van az ajtón.

– Még társbérlet is – biggyeszi száját a kisebbik.

A magasabb dühösen mered az ajtóra.

– Az isten izélje meg, biztosan itthon van, csak unja már. Sok a jelentkező.

Bánatosan megyünk lefelé.

– A múltkor is válaszoltam egy hirdetésre – panaszkolja a barnazakós. – Éppen a kétszázadik voltam.

– De nem kapott érte jutalmat! – jegyzi meg a másik. Nevetünk.

A kapunál elbúcsúzunk. Hárman háromfelé indulunk.

Este visszamegyek. A kapu előtt csődület. Feleségem is velem van. Riadtan nézi az embereket.

– Ezek mind lakásra várnak?

– Biztosan.

A kapu alatt, a házmesterlakás előtt is állnak vagy tízen. Többnyire fiatalok. Fölnéznek az emeletre, dr. H. ajtaja előtt is rengeteg ember áll.

Megállunk a falnál. Velem szemem kicsi, sovány emberke támaszkodik a korláthoz.

– Nincs itthon...

– Én már itt voltam délután is... – jegyzem meg.

– Én is... Én is...

A kis sovány azt mondja:

– Nagy svindler lehet ez a pali. Csak negyvennyolc éves! És nem is itt van a lakás, hanem Szigethogyhívjákon... Valahol vidéken.

Megkérdem a házfelügyelőtől. Egy magas, sovány fiatalember utánam jön. A házmester néni palócosan beszél.

– Nógrádi? – kérdem.

– Igen... De már harminc éve Pesten élek, kéremszépen, mégsem tudom elhagyni...

Megkérdem, ki ez az ember. Sopánkodva kezd beszélni, ömlik belőle a szó. Nem nagyon rajonghat a hirdetőért.

– Ó, kéremszépen, az egy széltoló. Az egy negyvenkilenc éves ember, két albérlője van. Annak két albérlője van, kérem, az egyik kórházban van, a másik nincs már régen itthon... Azt az embert kéremszépen az édesanyja tartja el, mindig iszik...

Egy pillanatra megállítom a szóözönt.

– Milyen doktor?

– Ügyvéd – azt mondja. – De nem dolgozik kéremszépen az semmit az égvilágon! Másfél évig volt börtönben, kéremszépen, valami lakásdolog miatt. Eladott egy társasházat, ami nem is létezett...!

A hosszú fiatalember is közbeszól:

– És milyen a lakás?

– Kéremszépen, az nem is itt van, nem tudom, miért ide hirdette.

A házmesterné lompos nyári ruhában van, hosszú szürke haja lebontva a vállra hull. A fiatalember igazi detektívalkat. Orrára teszi ujját (furcsa orra van, nem csúcsban, hanem négyszögben végződik), aztán megszólal:

– Várjunk csak! Az albérlő nincs itt... – csettint. – Már sejtem, mi a stikli...

– Micsoda? – kérdem, mert fogalmam sincs róla.

– Várjunk!

A házmesterné újra rákezd:

– Furcsa ember az, kéremszépen... A lakás Sziget-útfalun van kérem, és nem is az övé.

– Áhá – mondja jelentősegteljesen a fiatalember. – Az ügy teljesen világos. Jogtalan pénzüsszeghez akar jutni.

A doktor úr nem jön haza, hiába várjuk.

– Mit csináljunk? – kérdezem otthon Erzsikétől. – Menjünk vissza holnap?

– Menjünk...

– Azt hiszed, ezek után még érdemes?

– Nem. Csak kíváncsi vagyok erre az emberre.

Sóhajtok. Jó, ha kíváncsi, akkor nincs mit tennem. Ha egy nő kíváncsi, még vitatkozni sem érdemes.

Végre otthon találjuk dr. H-t. Kövér, szemüveges férfi nyit ajtót. Ha nem hallottam volna már, hogy az ügyvéd úr alacsony és sovány, azt hinném, ő az. Olyan jogászképe van.

– Sajnos tévedés, kérem... A hirdető rosszul vette fel. Nem itt van a lakás, hanem vidéken. Százharminc kilométer.

A legszívesebben kituszkolna. Erzsike leinti:

– Nem baj, azért szeretnék többet tudni.

A nagydarab ember szemmel láthatóan dühös lesz:

– Kérem... Itt az ügyvéd úr, majd ő elmondja, miről van szó.

Erzsikének felcsillan a szeme. Végre megismerheti! Csakugyan alacsony. Sovány is, de tekintélyes polgári (sör)pocakja van. Fekete hajú, néhol ősz szálakkal. Az orra bíborvörös. „Temérdek borfélét ivott meg Orbán, Vidám hajnal azért pirult az orrán” – jut eszembe hirtelen, és már érzem, hogy röhögnöm kell. Aztán nyelek inkább.

Az ügyvéd úr a dolgozószobájába vezet. Neorealista iroda, ebben a szobában csak Vittorio de Sica folytathatna filmbeli joggyakorlatot.

Förtelmes kosz van. Az íróasztalon, a vetetlen ágy lepedőjén vastagon áll a por. Az asztalon, a székeken, a bútorokon mindenütt piszoktól elfeketedett régi újságok, iratok. Fölnézek az ósdi csillárra: egyetlen lámpából erőlködik le a fény. Az asztalon szürkésfehér folyadékkal teli lombik, mellette vízköves pohár. Amikor dr. H. egy pillanatra átmegy a másik szobába, mert cseng a telefon, beleszimatolok a lombikba. Bor van benne.

Aztán az ügyvéd visszajön és elkezdi.

– Szóval a ház Szigetújfalun van. HÉV-vel és busszal jól elérhető. Jó kis házikó, három szoba, ebből

másfelet lehet használni. A tulajdonosok öregek, a bácsi nagyon beteg – itt a kezemre csap –, garantálom, hogy még az idén meg fog halni... A nénire sajnos várni kell, elég jól tartja magát... Felírom a címet, nézzék meg... Egy óra az út.

A másik férfi százharminc kilométert mondott. Az ügyvéd úr még vagy háromszor garantálja a bácsi gyors halálát, úgyhogy a legszívesebben felpofoznám. Mindenesetre iménti jókedvemnek már nyomda sincs.

– Megnézzük? – kérdezi Erzsike az utcán.

– Nem – felelem nyersen.

– Szóval megint meggondoltad magad? – csattan fel.

Előre nézek. Sokan járnak a Körúton. Csak halkán, sziszegve mondom:

– Nem gondoltam meg semmit. De ezek után köpök az egészre. Kielégítettem a kíváncsiságodat, és kész. Ennyi. Most már nagyon unom.

Alig észrevehetően megmozdul a szája széle.

– Én is...

Szerencséje, hogy nem folytatja, mert bizonyisten itt hagynám az úton...

Lefekszem, nem tudok aludni. Forgolódom, aztán megpróbálok számolni, de gondolataim kilökik agyamból a számsort. Kint az udvaron hangosan énekelnek. Valahol az emeleten üvölt a magnó.

– Az istenit!

Felülök, átnézek a másik ágyra. Erzsike összegömbölyödve alszik. Nem zavarja a lárma.

Bár volna itthon altató! Visszafekszem, kezem át-

kulcsolom a fejem alatt. Sokáig nézem a sötét mennyezetet. Aztán behunyom a szemem.

Valahol énekelnek. Hangosan, zavaros-részegen. „Fő az, hogy gondolsz rám, hogy jössz hozzám, hogy itt vár rád a boldogság...”

Hát én szétrobbanok! Ezt nem lehet kibírni! Megyek az ablakhoz, elhúzom a függönyt.

– Kuss legyen! – üvöltöm.

Feleségem fölriad.

– Mi történt?

– Nem lehet aludni a piszkoktól. Esküvő van az első emeleten.

– Feküdj le!

– Jó.

Már majdnem elalszom, mikor újra felzúg a tviszt-kórus. De most már a földszinten is kiabál valaki:

– Nem megyek föl, nem megyek föl!

Föltépem az ajtót, és kirohanok. A fiatalember kövér és részeg. Amikor nekimegyek, megbotlik.

Aztán meredt szemmel néz rám. Nem érti, miért rohantam neki. Feleségem már kint áll az ajtóban, és sikolt.

Mire a házmester fölébred, már ütni fogjuk egymást.

Öt és fél óra

Öt és fél órát eltölteni egy döcögő személyvonaton, maga az örökkévalóság. Csillag Gábor persze jól fölkeszült az útra: vásárolt két napilapot meg egy jókora keresztrejtvény- füzetet. Ez eltart egy darabig, ha csak más szórakozást nem talál!

Ha! Mert Csillag Gábor szeretett utazni, mondhatók vérében volt a kíváncsiság minden eladdig ismeretlen iránt. Az utazás nála mindig titkos reményekkel párosult: hátha sikerül megismerkednie valakivel. Persze nem kell Csillag Gábor vágyait léha még inkább erkölcstelen ösztönnek vélni, nem elsősorban nőügyekre vágyott ilyenkor, egyszerűen csak EMBEREKRE, akiket minden körülmények között méltónak talált a megfigyelésre.

Régi szokásához híven most is úgy szállt fel a vonatra, hogy mindenekelőtt alaposan körülnézett, hová érdemes letelepedni. A személyvonaton zömében falusias külsejű emberek utaztak, feltehetően csak néhány állomásnyi távolságra, talán bevásárolni voltak a városban. Gábornak viszont olyan társaság kellett, amelyiket ráér Pestig elmajszolgatni. Aki nagyobb utat tesz meg, annak több a témája, s jó, ha a beszélő nem száll le a legizgalmasabb történet közepén, Karcagon vagy Kabán.

Felfedezett egy négyülékes osztatot. Egy hely szabad volt.

Az ablaknál, menetiránynak háttal szőkére festett nő, mellette sötétruhás fiatalember, azzal szemközt egy vidékiesen öltözött kövér asszony. Na, ez megfelelné, ha nem foglal – gondolta Gábor. – A nő mutatós, sőt, határozottan formás. És holtbiztos, hogy Pestre megy, hiszen hatalmas bőrrönd van a feje fölött! Meg aztán az öltözéke is erre enged következtetni: sötét ruhája alatt fekete pulóvert visel. Nem is csoda, kint mínusz nyolc fok van s a lány – vagy asszony? – nyilván nem valami gyakorlott utazó, nem tudja, hogy ezen a vonalon nagyszerűen fűtik a vagonokat.

Leült hát az üresen hagyott helyre, s ujjával letörölte a párát az ablakról. A vonat lustán indult útjára. Gábor úgy érezte, a mozdony csak kényszeredetten szedelőzködik, mint az ebédidőt befejező szállítómunkások, fogjuk meg, emberek! – sziszegi, s jóllakottan és nehézkesen kezdi tovább vinni terhét.

Kényelmesen elhelyezkedett, könyökét az étkezőlapra fektette, s a nőt kezdte bámulni. Szerette volna elkapni a pillantását, de a festett szőke a havas síkságot bámulta rendületlenül. Csillag Gábor gondolatban vállat vont, és beletemetkezett a rejtvényfüzetbe. Könnyű kis feladat volt az első, percek alatt megfejtette. Türelmetlen természetű lévén, ezután le is tette a füzetet, és rágyújtott. A nő pedig – mintha csak erre várt volna – előkotorta táskája mélyéből cigarettatárcáját, s így szólt a fiatalemberhez:

– Lenne olyan kedves...?

– Kérem – kattintotta fel öngyújtóját széles mozdulattal Gábor.

A csinos nő (asszony lesz, elmélkedett hősünk, tapasztalt vonásai vannak) megköszönte és elfordult. Gábor ekkor elhatározta, hogy most már török-szakad, beszélgetni fog. De nem tudott hozzákezdeni, mert a nő (igen, igen, ámbár bal kezén hordja a karikagyűrűt, mégiscsak asszony lehet!), azzal szórakozott, hogy az ablakra fújdogálta a füstöt, ügyet sem vetve környezetére. (Legalább egy pillanatra fordulna ide, hogy meg lehessen szólítani! De miért olyan fontos nekem? Beszélgetni akarok vagy udvarolni, tökmindegy!) És Gábor elhatározta, hogy szuggerálni fogja a nőt – addig bámulja, míg az meg nem érzi, hogy figyelik. Vajon meddig bírja a médium?

Mindenesetre nem sokáig. A harmadik percben – Gábor fejben számolta a másodperceket – a nő ránézett. Hopplá, rajta! – vezényelt magának barátunk, s kissé gyámoltalanul vagy inkább bizonytalanul megszólalt:

- Pestre?
- Pestre.
- Pesti?
- Igen.
- Debrecenből jött?
- Messzebbről...
- Áhá...

Ezzel meg is akadt volna a kimerítő társalgás, ha valami nem jön segítségére. Történetesen az, hogy az eddig csöndben merengő, kerek fejű fiatalember meg-

szólalt, vagy inkább átszólt a Gábor mellett szendergő kövér asszonynak:

– Na, Mariska néném, elalszik, oszt’ nem marad álma éjszakára!

A kövér asszony fölrezzent.

– Elringat az út – mentegetőzött.

– Az igaz – hagyta helyben a kerek fejű, aztán Gáborhoz fordult: – Legalább egy pakli kártya volna, igaz, testvérkém? Egy kis ultimó, tízes a talonban, negyvenszáz... Nincs jobb annál, igaz, testvérkém?

Erre a szőkére festett nő elnevette magát. Cinkos tekintetét Gábornak sikerült elkapnia, s érezte, hogy ebben a pillanatban megpecsételődött az ismeretségük.

– Jó magának – mondta a nő. – Jól elüti az idejét. Láttam, pillanatok alatt megfejtett egy rejtvényt.

– Nem nehéz – felelte Gábor. – Nem akarja maga is megpróbálni?

A nő tiltakozott, hogy ő nem ért hozzá, még soha nem fejtett rejtvényt.

– Na, majd segíték – mondta biztatóan, s átnyújtotta a füzetet. – Tessék a toll is...

A nő előre hajolt, s amíg töprengve rágt a golyóstoll szárát, Gábor elfordult. Kis időt hagyott, aztán megkérdezte:

– Megy?

– Nem nagyon.

Gábor elkérte a füzetet, és kijavította a hibás beírásokat a rejtvényben. Aztán beszélgetni kezdtek. A nő a szüleinél volt disznótoron, egyébként albérletben él Pesten, s bőrröndje most teli van harapnivalóval. Gábor

közben a nő ujját figyelte, s végül nem is állta meg kérdés nélkül:

- Maga lány vagy asszony?
- Elvált.
- És meddig bírta...?
- A nő elkomorodott, pirosan mondta:
- Három hétig.

Gábor nem vette észre a hirtelen hangulatváltozást.

– No, az nem sok – mosolygott, de a nő nem mosolygott vissza, elkeseredetten bámult maga elé. A férfi dühös volt magára tapintatlanságáért. Rágyújtott, hosszan fújta ki a füstöt, s nézte, hogyan száll a kékes-szürke füstgomoly a vagon belseje felé.

– Nem akartam megbántani – mondta végül, amikor már nem bírta tovább a csöndet. – Ha tudtam volna, hogy...

– Nem bántott meg – rázta a fejét a nő, de még mindig tompa volt a szeme fénye. – Túl vagyok már rajta, csak nem szeretek belegondolni. Régen, volt, majdnem tíz éve... Tizenhat éves voltam.

Csillag Gábor érdeklődve közelebb hajolt, várta, hogy a nő most kiönti szívét, s elmeséli házassága bukáását. Szívesen végighallgatta volna, amúgy is hozzászokott, hogy boldog-boldogtalan elmeséli neki fájdalmait, otthoni társaságában is ő volt a lelki Patyolat. De most tévedett. A nő abbahagyta, és másra terelte a szót:

– Vajon van ezen a vonaton büfékocsi? Innék egy kis sört – mondta félig magának, félig Gábornak.

Gábor készségesen felállt:

– Keressük meg!

Három kocsival odébb volt a büfé. Gábor két üveg sört vett. Amíg ittak, nem beszélt, csak nézték egymást mosolyogva.

Keskeny folyosókon, bámészkodó emberek között haladtak vissza. Néha véletlenül összeért a kezük, ilyenkor zavartan rántották vissza, mintha áramos drótot tapintának.

Leültek a helyükre, s mivel a nő kifelé bámult a sötétedő tájba, ahol csak a jókora hófoltok világítottak, Gábor újra előszedte a rejtvényt. Nézte az ábrát, de nem volt kedve nekifogni. A nő hirtelen visszafordult, és elvette a füzetet. Valamit firkált az első oldalra. Gábor kimeredt szemmel próbálta elolvasni. A nő észrevette a szemében bujkáló kíváncsiságot, és szó nélkül orra elé dugta a füzetet.

– Öt és . naton... álta... lmas – böngészte Csillag Gábor a sorokat. – Öt és fél óra vonaton általában unalmas.

– Hogy tudta elolvasni ezt a macskakaparást?

– Miért? Rendes írás ez – mondta a férfi.

A nő legyintett, és visszakérte a füzetet. Amit most írt, már lehetetlen volt kiböngészni. Gábor a fejét rázta, hogy nem megy, s erre a nő – most már olvashatóan – leírta a falu nevét, ahonnan jött. Aztán újra firkált valamit a füzet felső szélére, s derűsen tolta Gábor elé. A neve volt.

– Balogh Gizi?

– Igen.

– Hát akkor ideje, hogy én is bemutatkozzam – nézett rá, és leírta nevét a nő neve alá.

A nő elolvasta a sort, s rövid töprengés után ezt írta utána:

MINDIG ÍGY HÍVTÁK?

Csillag Gábor megdöbbsent. A nő egyenlített. Visszaadta a sértést. Nem először fordult elő, hogy kedélyes helyzetekben hasonló megjegyzés zavarta meg barátunkat. Már nagyon sok évvel azelőtt túljutott istenen, valláson, előítéleten. Számára mindenki csak ember volt, semmi más. Olvasmányélményeiből gyakran felbukkant egy mondat, talán Karinthyé: „Két ember között nagyobb különbség van, mint két fajta közt”. Bosszantotta a váratlan kérdés. Bosszantotta, mert érezte, haragudnia kéne, és nem tud. Rokonszenves asszony, aki talán maga sem tudja, miért érdekes ez. Csak már a húszadik ősébe is beleverték a dogmát, hogy aki zsidó vagy cigány, az nagyon *más*. Csaló üzletember vagy tolvaj. Talán ő már túljutott ezen, de a csírája még benne van, legalább annyi előítélet, hogy „lehet rendes is, de azért nem közénk való”. Egyszer udvarolt valakinek, szerették egymást, aztán kiderült, hogy Gábor zsidó. „Nézd – mondta az a lány –, te nem tehetsz róla, de nem mennék más vallásúhoz.” Pedig ő maga nem volt vallásos.

Mit válaszoljon a nő kérdésére? Hol volt már tőle bármilyen vallás? Csak akkor gondolt származására, ha, mint most is, eszébe juttatták. Ha most azt feleli, hogy MINDIG, akkor igazat mond. Őt mindig így hívták. Az apját is. Nagypapja magyarosította meg a nevét.

De ha igazat ír, akkor hazudik, mert nem játszhat olyan ostobát, aki nem érti meg az egyszerű kérdés valódi lényegét.

Igyekezett mosolyogni, nem valami jól sikerült.

Ugyan, miért csinállok olyan nagy ügyet ebből? A pályaudvaron elbúcsúzunk és kész! – rázta meg belső önmagát, aztán gyorsan papírra vetette:

MINDIG!

Balogh Gizi úgy látszik, észrevette a fiú hangulatában beállott változást, de most már nem akart visszakozni – hisz nemrég még Gábor bántotta őt –, és még egy sort írt a dialógus alá:

NEM HISZEM EL.

Gábor elolvasta a három szót, aztán száját harapdálva, tehetetlenül fordult az ablak felé. Egy állomás mellett haladtak el, hatalmas dübörgéssel gurult át a váltókon a szerelvény. A szomszédokra terelte figyelmét. A kerek fejű beszélt. Állandóan mosolygott, ki-kivillantak platina fogai.

– Olyan szája van az anyósnak, Mariska néném, hogy még a gyorsvonat is kikerülné! – Aztán észrevette, hogy Gábor figyel. – Sose nősüljön, testvér, ha nem muszáj!

– Nős vagyok – mutatta a gyűrűjét Gábor.

– Akkor szerencséje, hogy nincs magával az asszony – kacintott a kövér nő, és a szőke felé biccentett.

Idő kellett Gábornak, míg eszébe jutott, hogy hirtelen dühe nemcsak ostoba és fölösleges, hanem bizonyára érthetetlen is a másik szemszögéből. Vissza fordult hát, és Gizi szemébe nézett. A nő lesütötte

tekintetét, sokáig forgatott ujjai közt egy cigarettát, aztán hirtelen megszólalt:

– Biztosan haragudni fog a felesége, ha meglátja ezt a sok női írást a füzetben – igyekezett új irányt adni a kínos vágányra futott beszélgetésnek.

– Ugyan, miért haragudna? – vigyorgott mereven Gábor, s magában örült a témaváltásnak.

De ezek után már sehogy sem sikerült folytatniuk. Igaz, az öt és fél órából már csak negyed órájuk maradt, s ha minden simán ment volna, akkor is ideje lett volna a befejezés felé irányítani ismeretségüket. Szótlanul nézték egymást, s közben Gábor arra gondolt, hogy e kis zökkenő nélkül nehezebb lett volna a búcsúzás. Ha nyaralásának letelt az ideje, soha nem az fájt, hogy vége a pihenésnek, hanem hogy elmennek az új barátok, s talán sosem hall róluk többé. Úgy érezte, ez sem különb a halálnál, hiszen az is csak az élőnek fáj. A gyász nem más, mint önző hiányérzet.

Körülöttük már mindenki szedelőzködött. Gábor leemelte a polcra Gizi súlyos bőröndjét, és az ülésre állította.

– Kár, hogy el kell búcsúznunk – mondta félig őszintén, félig udvariasságból.

– Minden találkozásnak ez a vége – felelte csöndesen a nő, s ez éppen csak annyira volt banális, mint Gábor gondolatai. – Ez az élet rendje...

Hatalmas zökkenéssel állt meg a Nyugatiban a vonat. Gábor a kijáratig segítette a nő nehéz csomagját. Taxit szerzett, s hosszú kézfogással búcsúztak.

Csak amikor a gépkocsi befordult a sarkon, jutott Gábor eszébe, hogy mégis csak azt kellett volna írnia: *nem mindig hívták így*. Most bántotta, hogy soha többé nem tudja ezt bevallani a nőnek. Úgy érezte, gyáva volt, amikor igazat írt.

Aztán vállat vont, és sportzsákját hátra vetve elindult hazafelé.

Csillag Gábor vallomásai

Mivel jó három évtizeddel ezelőtt szüleim botor módon lekanyarítottak egy darabka bőrt férfiasságomról, életem során jó néhány kellemetlen pillanat közvetett okozóivá váltak.

E rituális szertartásnak köszönhetően például több ízben csak a mázli mentett meg a kinyírástól. Hatéves plutokrata neveltetésem ugyanis veszélyeztette egy Hitler nevű nyugati meg egy Szálasi nevű magyar úriember nemzetvédő elképzeléseit. (Ez okból aztán például fél év késéssel kezdhettem csak el iskoláimat, s gyorstalpaló módon három hónap alatt kellett elvégezniem az első elemi. E kapkodás föltehetően mély nyomot hagyott jellememen és lelkemben: a későbbiek során is gyakorta bizonyultam türelmetlennek, sok mindent elsiettem, például a pályaválasztást – és igen gyakran a szeretkezéseket is. Így aztán nemi kudarcaimat is visszavezethetem arra az első műtetre, bár ez nem nagyon lényeges, mert ellensúlyozza, hogy több nemi sikeremet ugyanennek köszönhettem).

Tény az, hogy zsidóságot sokszor úgy vágják a pofámba, mint szégyellni való *bűnt*, vagy egy szerzett és nem kezeltetett vérbajt, szifiliszt. S hozzá a legváratlanabb pillanatokban!

Húszévesen veszettül szerelmes voltam egy nálam négy évvel idősebb lányba. Néhány szédült, zsongító hónap után a lány elunta szegénységemet, azt, hogy nem vihettem naponta előkelő zenés szórakozóhelyekre, s bár még nem tagadta meg tőlem társaságát, együttléteink alatt egyre többet kellemetlenkedett. Lassan-lassan annyira rideg-utálatossá vált, hogy szégyen lett volna továbbra is koslatnom utána. Tragikus színezetű (de azért sok lírával átszőtt) búcsúlevelet küldtem címére, de ő – mindig makacs volt – nem hagyta, hogy enyém legyen az utolsó írott szó.

Válaszlevelében kitüntetett a *kopott gallérú* jelzővel (ezt ekkor még romantikus forradalmár lelkületemmel megtisztelőnek véltem), elmondott *szájhősnek, elfuserált zseninek*, na meg *goromba állatnak* is. Mindezekben a vádpontokon meglehetősen könnyedén túltettem magam. Ám volt egy mondata, amelyikkel örökre sikerült megsebeznie. „Meg aztán – írta elhidegülése magyarázataként – a szüleim is befolyásoltak, nem tagadom. Igaz, ők csak egy *tulajdonságod* miatt, amiről Te ugyan nem tehetsz, de hát ők *régivágású* emberek.”

Könnyű lenne itt most elhumorizálnom azon, hogy fentebb jelzett oknál fogva én vagyok *régi vágású* inkább, de a döfés nagyobb hatóerejű volt annál, hogysem viccelődjek rajta. A *Tulajdonság* volt a tör. Annyit jelentett, hogy *zsidó* vagyok.

A tisztelt olvasó talán úgy vélekedhet, hajdani szerelmemnek nem volt érzéke a nyelvi finomságok iránt, ezért írt tulajdonságot *fajta, vallás, nép, származás* – vagy

– ha van stílusérzéke és némi ironikus hajlama – *állapot* helyett.

Én valójában úgy éreztem, Ilonám tökéletes mestere nyelvünknek, mert zsidóságom valóban olyan *tulajdonság* lehet, mint a görénynek az ő illatossága vagy a rókának a ravaszsága.

Talán ez a szúrás indított arra, hogy makacsul kutatni kezdjem, milyenek is valójában a zsidók, pontosabban milyen vagyok *én* e tulajdonságommal, érzéseimmel, Európa közepén, útban a személyiség szabadságának teljes kibontakozása felé.

Anyámtól mindig azt hallottam, hogy a zsidókra nagyon jellemző például iszákosság-ellenességük. Ezt sokáig elhittem, mert – ugyancsak például – apám sem ivott (ez az egy szenvedély hiányzott belőle, tán mert a dohányzással, kártyával, lóversennyel és a nőkkel telítődött), de miután – éppen tragikus szerelmem miatt – ötödször is merev részegre ittam le magam, fölmerült a kérdés: hamis a tétel, vagy én nem is vagyok zsidó.

Elmentem a vécére, s ismét meggyőződtem róla, hogy Czippóra vérjegye rajtam van, tehát nagyon valószínű, hogy anyám tévedett inkább.

Ezt a Biblia is oldalról-oldalra tanúsította. Akkortájt jutott ugyanis könyveim közé a Károli Bibliája, s én kíváncsian kezdtem forgatni lapjait. „*Ittak pedig arany poharakból és külömb-külömbféle poharakból, és királyi bor bőven vala, királyi módon.*” (Eszter Könyve.) De meg a vén Noé is, aki aztán valóban a legősibb zsidók közül való! „*Noé pedig földművelő kezdé lenni és szőlőt ültete. És ivék a borból, s megrészegédék, és meztelen vala sátra közepén.*”

(Mózes első könyve.) Nemcsak iszákos, de parázna kéjenc is volt az öreg? Márpedig ha ennyi alkohol meg testiség jellemzi a zsidóság eredetét, anyám valószínűleg szubjektíven ítél, a maga jámbor családjának tulajdonságait próbálja kivetíteni az egész zsidóságra.

Megtörtént aztán egyszer e nemiszervi ellenőrzés másik véglete is. Valami nagy csibészséget követtünk el a Balaton mellett H. Tibivel meg egy ott megismert félnótás bokszolóval, aki Deltának nevezte magát. Miután már jól összeemelegedtünk, váratlanul elkezdett zsidózni. Én meglepetten-zavartan hallgattam, de Tibi naiv pofával ránézett Deltára:

– Gabi is zsidó!

(Mert ha eddig elfelejtettem volna mondani, Csillag Gábornak hívnak, nagyapám Stern Ármin volt, foglalkozására nézvést pályaudvari hordár, majd élete utolsó éveiben egy állami (vagy párt?) garázs éjjeliőre – másrészt cáfolat arra a vádra, hogy *Tulajdonságunk* tulajdonosainak bűdös lenne a fizikai munka.)

Delta megütközve nézett rám, majd Tiborra:

– Igen, igen – bizonygattam.

– Az nem létezik – vakarta meg a fejbúbját Delta –, hiszen te olyan v a g á n y vagy!

– Pedig zsidó vagyok – hajtogattam makacsul.

– Nem hiszem! Mutasd a pöcsödet...

Leküzdve természetes szemérmemet, bementem vele egy nyilvános illemhelyre, és *bizonyítottam*. A fejét csóválta még fél óra múlva is. Nem értette...

Amiből azt a következtetést kellett levonnom, hogy a zsidók talán *gyámoltalanok*. Ezt erősítette meg B. Géza

is, amikor egyszer a Hungária (New York) kávéházban a zsidók legendás gyávaságát elemezte.

– És hagyták magukat a vágóhídra terelni... Az ellenállás legkisebb jelét sem adták.

Ezt igaznak tartottam, hiszen jómagam is elindultam negyvennégyben a nyilasok első vezényszavára a KISOK pálya felé, ahonnét hitsorsosaimat transzportálták Európa különböző emberi fehérjét feldolgozó üzemibe. De ha ez nem bizonyíték – hiszen én akkor csak hatesztendő voltam –, akkor hozhatom példának anyámat és szélütött-béna nagyanyámat, akik aztán igazán felnőttek voltak, mégis ellenállás nélkül indultak el az úton.

M. Tamás, aki egy társaságban ült velünk, ellentmondott Géza érveinek. Ő a varsói gettólázadásra hivatkozott, Géza pedig a „kivétel erősíti a szabályt” közhelyét hajtogatta.

Eszembe jutott vitájuk közben, hogy a középiskola utolsó osztályában a bal oldali – ablak felőli – padsorban ültem, egy Frankl Márton nevű véznácska, gyámoltalan kis zsidógyerek társaságában. Mögöttem Szász Gyuri ült, Marci mögé meg új fiú került, Seicz János. Seicz – kissé a nevéhez méltóan szép szál szőke Szász biztatására – az első pillanattól piszkálgatta a törékeny Marcit. Bumfordi képén ilyenkor nyálas kajánság honolt. A harmadik napon már engem idegesített a szórakozása, és rámordultam, hogy szétverem a fejét. Szász is közbeszólt, ellenem uszította a budafoki sváb gyereket. Nem is eredménytelenül, mert tanítás után megverekedtünk a kapu előtt. Harminc vérszom-

jas kamasz ordítása közepette falhoz vágtuk táskáinkat, és egymásnak ugrottunk. Amikor Hanzi – így neveztük el – megszorította a derekamat, éreztem, hogy rettentő erő van benne. Megpróbáltam szétfeszíteni a karját. Nem ment könnyen, azonnal gyöngyözni kezdett a homlokom. Talán a tehetetlenség nyomta halántékomig állati dühömet: hirtelen beleharaptam az orrába, s amikor könnyezve elvette rólam karjait, neki-vágtam a falnak. Rögtön rávetettem magam, jobballal csépelni kezdtem a fejét. A váratlan ellentámadás annyira megbénította, hogy még védekezni is elfelejtett. Ütéseimtől bamba képpel csúszott egyre lejjebb és lejjebb a fal mellett, miközben osztálytársaim lelkes szurkolóként bíztattak további küzdelemre. Amikor aztán egy hatalmas balkezeztől lebillent a földre, fölcsúszott nadrágszára alól döbbenetes meglepetés bukkant elő.

Egy múltáb.

– Gyalázat – hörögte Szász –, képes volt megverni egy nyomorékot! Fújj! Állat!

A többiek vele süvöltöttek, akár a stadionban, amikor a vérszomjas hátvéd szándékosan eltiporja az ellenfél szélsőjét.

Én meg nem tudtam levenni szemem a látványról. Fülemben zúgott társaim üvöltése, és olyan rettenetesen szégyelltem magam, mintha tudtam volna, hogy féllábú gyerekekre támadtam.

Egyszer győztem le valakit – akkor sem bizonyultam hősnek. Hetekig gyűlölettel nézett rám az egész osztály. Vétettem az íratlan erkölcsi törvények ellen.

Pedig ők sem tudták korábban, hogy Hanzi nyomorék. Talán csak Szász tudott erről. Hanzi mellett ő maradt még erkölcsi győztes.

Összetartó népség! Ezt is sokszor hallottam, hol megrovóan, hol meg bizonyos tisztelettel. Ilyenkor eszembe jutottak a régi szép családi veszekedések, meg az, hogy apám egyszer valami apróság miatt öt évig nem állt szóba tulajdon fivérével.

Évekig a nagynénémnél laktunk albérletben. Család- és rokonszeretete sugallta talán, hogy valamiért nap mint nap ordított velünk. Már reszkettünk, ha meghallottuk érkezését, a hangjától pedig elszorult a torunk. Apró kis összeesküvéseket szövögetett a házmesterrel ellenünk. A lánya pedig – az unokanővérem – amikor egyszer meglátta, hogy új heverőt vásároltunk, őrjöngve támadt ránk.

– Hát végleg be akartok telepedni ide? Nem, abból nem esztek! Szerezzetek más helyet, nem adom ki nektek a szobát! Ki akartok túrni minket?

Mintha olyan nagy élmény lett volna velük lakni.

Hát ennyit a legendás összetartásról.

Aztán a legveszedelmesebb tulajdonság-jelzés. Hogy a zsidók *gát lástalan üzletemberek, kizsákmányolók, harácsolók, csalók.* És ebben is van valami. Lóri bácsi – derék szomszédunk – például a szarból is aranyat csinált. Egyébként őt az összetartásra is felhozhatom példának: a nyilas uralom alatt fáradságot nem kímélve szerzett nekünk hamis svéd menlevelet. Szívességből,

potom áron: anyám briliánsgyűrűjéért, egyetlen ékszeréért.

De minket – valahogy – érintetlenül hagyott e jellegzetes TULAJDONSÁG. Annyira, hogy anyám például száz forintot talált egyszer. Más ember zsebre vágta volna. Ő? Fölvette, s az első előtte bandukoló férfit megszólította:

– Uram, nem maga ejtette el véletlenül ezt a százast?

Véletlenül ő volt. S ezt az anyám még büszkén mesélte is!

Nekem is megvan a hasonló történetem. Még gyerekkoromban – úttörőtáborban – kagylókat keresgélünk a Balaton mélyén. Ez úgy működött, hogy a talpunkkal tapogattuk az iszapot, s ha megéreztek a kagylót, lemerültünk érte a víz alá. Egy alkalommal valami kemény tárgyat éreztem a lábujjam alatt. Ez jó fogás lesz – gondoltam –, és kiemeltem a kezemmel. A vízben lepergett róla az iszap. És én egy hatalmas arany pecsétgyűrűt tartottam ujjaim között. Azonnal kivittem a partra, és becsülettel leadtam a kabinosnak, hogy „ezt valaki elvesztette”. Amikor apámnak elmeséltem a történetet, meggyőztem vele arról, hogy hülyegyereket nemzett a világra. (Lásd még: *ha egy zsidó buta, akkor nagyon buta*)

Lehet, hogy valami sajátos üldözési mánia alakult ki bennem TULAJDONSÁGOM témakörében, nem vitatom. Gyakran a legártatlanabb megjegyzésekre is öszszerezzenek, és riadtan pislogva lesem, észrevették-e rajtam. Volt egy időszak, amikor a Bibliával próbáltam

védekezni támadások vagy játékos élcelődések ellen. Mátéra hivatkoztam, az evangélistára, aki szerint is „Jákob nemzé Józsefet, férjét Máriának, a kiből született Jézus, a ki Krisztusnak neveztetik.” Ez az érv nem hatott, mások is megpróbálták előttem az évszázadok folyamán felhasználni, sokkal különben és bölcsebben, mint én.

Itt nem érvekre van szükség, itt mindenből külön-külön ki kell mosni az előítéletek nyomot hagyó foltjait.

Ilám mellett egy ifjú költő volt az, aki erre rádöbbenett, s megindította bennem a helykeresés igényét. Ez a poéta közismert antiszemita hírében állt. De ez nem zavarta abban, hogy igazán jó barátságot kössön velem. Hónapokig szinte naponta együtt jártuk a belső kerületek legócskább kocsmáit (v.ö. *A zsidók nem részegese*), s miről is lehetett volna szó közöttünk féldecizéseink közepette..?

Gáspár – így hívták – a Hajdúságból érkezett, s bár igen urbánus verseket írt, ízes kiejtése jelezte származását. Gyönyörűség volt hallani, ahogy „ídesanyjáról” beszélt, s különösen amikor kacskaringósan elkáromkodta magát, a *lúfaszt* emlegetve.

A harmadik féldeci után mindig regényírásra bujtattott.

– Néked kell megírnod a zsidóregényt – hajtogatta ilyenkor –, Pap Károly nyomdokaiba kell lépned. Érted? Ne hagyd, hogy félfasiszták írjanak megható történeteket öreg, meghurcolt zsidókrul... Hamisak mind, nem ismerik a ti valódi világotokat!

Hiába mondtam: én sem. *Nem hitte el.*

Egyik könyvét így dedikálta: „*Csillag Gábornak, testvéri jó komámnak, Pap Károly utódjának őszinte szeretettel Tóth Gáspár.*”

Hát ilyen antiszemita volt ő.

Talán beszélgetéseinknek köszönhető, hogy egyre mániákusabban beleszeretett a zsidó rituális dolgokba. A Klauzál-téri borozóba járt inni, Sálommal köszönt a főnöknek. Aztán a Rumbach utcában szerzett ismerőst, bevittette magát a zsinagógába is, és hasonlóságokat fedezett föl a héber vallási énekek meg a magyar népdalok között.

Egyszer engem is elhurcolt ebbe a szörnyű kőfalakkal zárt rémisztő tömbbe, ahol a pinceablakokat Dávid-csillagos rácsok védik.

– Ez a leggyönyörűbb ősiség! – harsogta. – Itt kellene lenned mindennap, téged befogadnának, és meg kellene írnod... Ez a neked való feladat... Miért nem hiszed el?

Visszafordultam, de nem néztem a szemébe:

– Mégis csak antiszemita vagy te, Gazsi! Hát bezárnál ide? A gettóba?

– Lúszart! – dörögte ragyogva. – De érts mán meg, ez maga a tiszta ősi állapot... Most kell megfogni, mielőtt eltűnik...

– Tűnjön el! Nem szabad megfogni. Te meg azt értsd meg, hogy mítoszt eszkábálsz a koszból, a nyomorból. Nem veszed tudomásul, hogy én nem ismerhetem ezt a kasztot? Hogy már a nagyszüleim se tartoztak ide? Idegenek, szájalomra méltó idegenek... Az

isten áldjon meg, jó nagy öklöd van, verd ki vele a fedéből, hogy én Pap Károly vagyok! Én nem vagyok zsidó! Nekem nincs vallásom. Én egyszerűen magyar vagyok és ateista...

– Magyar? – legyintett Gazsi, és felröhögött. – Megtagadod a származásodat?

– Dehogysis...

Nem hagyta megmagyarázni.

Attól kezdve ez foglalkoztatott. Lehet-e magyar, aki... A befogadáson múlik vagy rajtam is? Hiába soroltam, hogy Heine igazán német, Radnóti igazán magyar. Kamaszérvt volt ez, elkoptatott semmi. Valami mindig zavart.

Valami megmagyarázhatatlan. Talán félek.

A húszadik század második felében, az állítólagos szocializmus küszöbén.

Ahová pedig ismereteim szerint metélt nemi szervvel is van belépési engedély.

Na, ezt hogyan magyarázzam meg?

A p-i városi pártbizottságon az olvasótábor megszervezéséről tanácskozunk. Mi, akik íróként-előadóként veszünk majd részt a táborozáson, nem kérünk pénzt a közreműködésért. Ez természetes. Önként vállaltuk íráságunkat, nem a díjazásért. De most szükség van szemléltető eszközökre is, táblákra, dekorációra. Valami újjal szeretnénk kísérletezni. A helyi grafikusművész számol, kalkulál, aztán megrezdül reneszánsz szakállá:

– Tizenhatezer forint – bukkan ki a végeredmény a szőrzet mögül.

A pártbizottság fiatal titkára cöcög:

– De nagy zsidó vagy te, hallod..!

Ártatlan megjegyzés csak. Játék a *tulajdonsággal*. A művész göcögve nevet, a többiek vele. Én meg elvörösödöm. Alig bírok közömbös képet vágni. Mintha engem bántottak volna.

Pedig tudom, nem akart bántani senki. Csak ez az egész kasztszemlélet úgy lerakódott az emberekben, hogy talán semmilyen eszmesav nem képes feloldani. De bennem is, különben nem jönnék zavarba ilyenkor! És az is eszembe jut, hogy ha történetesen *örményt* mondott volna, természetesen rábólíntottam volna magam is.

Mert ugye a zsidók és az örmények *ravasz üzletemberek*, a németek *alaposak*, a franciák *pajzánok*, a svédek *hidegek*, az olaszok *piszkosak*, az angolok *ridegek*. Egész dobozgyárra való skatulya!

Hát nem! Magyar vagyok, vegyék kérem tudomásul! Ugyanúgy, mint Ön, vagy Ön is... Itt születtem, ezt a nyelvet beszélem, s tán jobban, mint Ön. Vegyék figyelembe Jánost: „*A törvény Mózes által adatott, a kegyelem pedig és az igazság Jézus Krisztus által lett.*”

A kegyelem és az igazság. Lett? Keresnünk kell, mert bozótokba, fák mögé, vastag falak közé rejtőzik el. Néha felbukkanni látszik egy-egy pillanatra, úgy véled, most lecsaptál rá, de játszi kedvvel újra eltűnik valami sötét odú mélyében. Így szórakozik veled, még életed kellemesebb pillanataiban is.

Mint a múlt héten Keszthelyen.

Az író-olvasó találkozó pompásan sikerült. Bakonyi

Pali elemében volt, szellemesen és okosan csevegett a költészetről, a saját költői világáról, sok anekdotával fűszerezve komoly mondókáját. A füstös kisteremben vagy harmincan ültek, szép vidéki lányok, fiatal fiúk. Hatalmas tapssal köszöntötték Palit. Aztán én következtem. Két rövid szatírárt olvastam fel, aztán egy költői hangú novellát, amelyiknek *Futuna* volt a címe. A földgömből lestem el ezt a csendes-óceáni szigetnevet, megkapott valamiért, akkor írtam álmaidról ezt a kis vallomást, fájdalmas-nevetséges valódiságokkal elegyítve benne a békevágyat, nyugalom iránti nosztalgiáimat.

Kigyúltak a szemek, igazán elégedett lehettem a hatással.

Alig győztünk válaszolni a tengernyi kérdésre. Még a találkozó hivatalos lezárása után is körülvették asztalunkat. Különösen egy dióbarna szemű, nagyon szép lány érvelt rendkívül okosan és szenvedélyesen. Hogy miről? Nem is tudom pontosan, akkor már nem éreztem jelentőségét a vitának: szomjas voltam és rettenetesen kimerült.

Fel is ajánlottam, hogy folytassuk valahol sör mellett a beszélgetést. Vagy heten – öt csinos lány meg egy hosszúra nyúlt kamaszfiú – jött el velünk a közeli zenés szórakozóhelyre.

Ott – természetesen – a diószemű mellé sodródtam. Fenéket akartam akkor már beszélgetni, inni és táncolni szerettem volna, megmártózni ezekben a bájosan meleg szemekben, biztatást kapni a másnaphoz, amelyik újra csak munka és küzdelem – és védekezés alatt

tomos kis férgek orvtámadásai ellen. Nehéz napokat éltem át a szerkesztőségben is, egy jóakaróm – mint már annyiszor – följelentett riportomért a városi pártbizottságon, fenyegetve érezhettem magam.

Legfeljebb erről beszélgettem volna, mert ez foglalkoztatott hetek óta szüntelenül. Ezért írtam azt a sziget-novellát is, buta elvágódásom jelzéseként. Igen, erről szívesen meséltem volna. Hogy tudom, megnyerem a csatát, mert igazam van, de hány és hány tusába kell beszállnom akaratlanul, s hogyan viszik az alamu-szik, a karrieristák szívemet és idegeimet egyre jobban az infarktus felé. És megéri?

Nagyobb dolgokra kellene tartalékolni a fogyó erőt.

De nem beszéltem erről sem, szórakozottan hallgattam a lány csevegését tánc közben is, belefeledkezve igazán gyönyörű szemébe.

Aztán visszaültünk, jókorát húztunk a jeges sörből.

Ekkor Bakonyi Pali áthajolt fölöttem, és azt mondta a lánynak:

– A nevedet még nem is tudom... Pedig megmondtad az asztalnál, de nem értettem pontosan...

– Weinzierl Helga vagyok...

– Úristen – kurjantott fel természetes borzalommal Pali. – Honnan szerezted ezt az iszonyú nevet? Sváb vagy?

– Porosz. Az apám Németországból került ide a háború alatt.

Meglepődtünk. Pali is, én is. Ez az egyetlen mondat páratlanul fura sorsot sejtetett. S minthogy a németekkel szemben bennem is munkálnak indokolható, de el nem fogadható előítéletek, megkérdeztem:

– Katona volt?

– Igen – mondta a rettentő név gyönyörű tulajdonosa. – Megszökött, és az anyám bújtatta. A háború után összeházasodtak, és itt maradt.

– Fura história – tűnődött el Bakonyi Pali. – De te magyar állampolgár vagy?

– Nem. Én magyar vagyok – mondta Helga nem kevés öntudattal.

– Akkor miért nem magyarosítod a neved?

– Mert német is vagyok. Szeretem az apám családját, nem szakítok velük sem...

– Ez nevetséges – mondta Pali –, nem lehetsz egyszerre magyar meg német is...

– Dehogynem – fakadtam ki hirtelen, és éreztem, hogy fátyolossá vált a hangom. Bizonyos fokú tisztelettel néztem Helgára.

Pali teletöltötte a poharakat.

– No jó – mondta békülékenyen. – Dehát ugye, az ősi ellenség... Hogy mondjam? Itt vállalni ezt a kettősséget...

A lány rám pillantott, mintha tőlem várna támogatást. Pedig én nem tudtam segíteni.

Ebben a pillanatban újra megszólalt a zene. Érzelmesen, lágyítóan. A lány a terítő rojtját babrálgatta, és komolyan mondta:

– Sok ütést kaptam már... De hazudjam ki magam a világból? Aztán, mint aki csak elhessen egy legyet, vidáman hangot váltott: – Ez van! Táncoljunk!

Átöleltük egymást a parketten. Pali is felkért egy fekete lány a társaságunkból. Egymás mellett forogtunk a szakállas tangó ütemére.

– Előítéletek – dörmögtem –, mindenütt előítéletek.
Életünk legszebb pillanataiban is...

Pali leállt mellettünk. Talán meghallotta?

– Ne haragudj azért, amit az előbb...

– Ugyan – rázta meg hosszú haját Helga.

Tovább táncoltunk volna, de Pali megint felénk hajolt:

– Tulajdonképpen... – Szégyenlősen nevetett. – Az egyik nagyapám sváb volt... Sőt! Dédanyám meg zsidó!

Hát mit lehetne még ehhez hozzátenni?

Sötét metropolis

Ősszel alig volt fény a városban.

Csak az Oktogonon – akkor November 7. téren –, a Savoy-jal szemközti oldalon villogott sárgásfehéren a fény-újság vasárnap esténként. Sokan jártak ide, hogy elolvassák a sporthíreket, az NB I legfrissebb eredményeit.

Egyedül a *Népsport* jelent meg hétfőn hajnalban; rendes napilap, újság mindig csak kedden volt először. Az első hétfő reggeli lap (már vasárnap este megjelent), pár héttel a forradalom előtt debütált. Ez volt a *Hétfői Hírlap*, amelynek emlékezetes első száma *Tiszta lap* című vezércikkkel kopogtatott olvasóinál. Főszerkesztője egy héttel később már *Véres lap* című hasábos-sal köszöntötte a forradalmat.

Csillag Gábor akkortájt tizenhét évesen kivételes helyzetben érezhette magát: estéit rendszeresen Budapest legelőkelőbb helyein tölthette, az Astoria Szállóban meg a margitszigeti Nagyszállóban. Utóbbiban – büszkélkedhet most már vén fejjel – egyszer Puskás Öcsivel lábteniszezett, aki az aszú és a paprika mellett még ma is az ország jelképe a *művelt* Nyugaton, sakkozhatott Kocsis Sanyival (Kocka jól játszott, megverte), és kiszolgálhatta Harmónia cigarettával Czibor Zoltánt, a legendás balszélsőt, a Rongylábút.

Anyja ugyanis az ötvenes évek közepén trafikban dolgozott, mint a Fővárosi Dohánybolt (korábban Pavilon Vállalat) alkalmazottja, mégpedig úgynevezett *fregoliként*, ami azt jelentette, hogy mindig oda helyezték, ahol baj volt korábban, ahol valakit leváltottak, kirúgtak, egyszóval ahol segítségre volt szükség. Megbízhatóság, udvarias jó modor és hozzáértés kellett ahhoz, hogy valaki *fregoli* legyen. A *fregoli* volt az (használják-e valahol ma a kifejezést ebben az értelemben?), akinek mindig, bármely helyen otthon kellett lennie, legyen szó akár kültelki bódétrafikról, akár egy luxusszálló halljában működő, elegáns vitrinekkel berendezett sarokpultról.

Gábor kiváltképpen szerette az Astoria kopott patináját. Aluljárók még nem léteztek, a Múzeum körút-Rákóczi út-Kossuth Lajos utca találkozásánál a sarok metszéspontjában dobogón állt a közlekedési rendőr, és síppal meg sávós gumibottal irányította a meglegehetően gyér autóforgalmat.

Az egész város sötét volt. Még a forgalmasabb főútvonalakon is csak gyéren izzottak a lámpák. A higanygőz-világítást csak jó évtizeddel később vezették be Budapesten.

A Körúton a 6-os, a Rákóczi úton a 44-es és a 67-es villamos sárga fénye nyújtott némi tájékozódási lehetőséget a fekete estéken.

Harmadikba járt. Kettő-három körül végzett a Weselényi utcai közgázban, elkísérte a Keletihez, a HÉV-ig soros csömöri szerelmét, hazament ebédelni, tanult valamennyit (néha-néha), és este hat után felszállt a

Szabadság Szálló körül a negyvennégyesre vagy hatvanhetesre, hogy anyja elé menjen az Astoriába.

Furcsa, kicsit fülledt hangulata volt a hotelnek. Abban a magába zárkózó országban sajátos sziget volt minden patinásabb szálloda; sziget, ahol nyugatról jött emberekkel is lehetett – óvatosan – találkozni. Anyja nem beszélt nyelveket, de rossz, tört németjével többé-kevésbé elboldogult vásárlóival (s ha nem, a portás segítségével kérte egy-két mondat erejéig).

Gábor 48-49-ben angolt tanult, s hogy mára már egyetlen szó sem fészkel meg agyában a lassan egyetlen világnyelvből, annak köszönhető, hogy hirtelen orosz lett a kötelező 1949 sötétfelhős őszétől országszerte. Oroszul nem tanult meg, viszont az angol teljesen elszállt. Ötvenötben, amikor estéit az Astoriában töltötte, még tudott segíteni egy-egy vendég kiszolgálásában.

Kossuthot, Ötéves tervet, Harmóniát ott senki nem szívott, legfeljebb a szálló személyzete. Talán furcsa, de lehetett kapni – módjával – amerikai cigarettát is, leginkább Chesterfieldet. Sőt olykor még Philipp Morris meg Camel is érkezett az elosztóból. Aki mégis magyar szívnivalóra vetemedett, leginkább az illatos, aranyvégű Tulipánt kérte, főként persze a nők.

És micsoda nők jártak oda esténként! Kihívóan ríszálták feneküket a szokatlanul szűk selyem estélyikben és bársony délutáni ruhákban. Amikor az átlagos pesti lányok derékban szűkített kosztümöket, igen zárt blúzokat viseltek.

Egy novemberi estén – korán sötétedett már – anyja

mellett ült a pult mögött, amikor egy feltűnően gyönyörű nő adta be bundáját a ruhatárba, majd lehupant a nyilván évtizedek óta ott álló, itt-ott szakadozott barna bőrfotelek egyikébe. Bal lábát könnyeden átvette a jobbon, rövidke szoknyája felcsúszott combközépig. Zöld blúza kebelig kinyitva fölül, az áttetsző anyag sejtelmesen mutatta melle árnyékát. Még melltartó sincs rajta – maradt majdnem tátva Csillag Gábor szája –, ez hihetetlen, egy nő, aki nem hord melltartót! Szokatlan dolog volt 1955-ben...

A nő mintha észrevette volna, hogy a fiú őt bámulja, ránézett, és mosolyogni kezdett. Gábor meg elpirult zavarában, s örült, hogy a pult mögött félhomály van. Anyja éppen egy lengyel férfit szolgált ki, de hirtelen felkapta a fejét, kezében megállt a csomag cigaretta.

– Ez Ágika! – mondta vagy inkább kiabálta, úgy, hogy a fiatal nő is meghallotta. Anyja sebtében visszadott a vevőnek, és kiszaladt a pult mögül. – Ágika! Ágika!

A nő is felállt, közelebb lépett.

– Erzsébet? Zsóka, te vagy az?

– Igen, igen... Hát szóval... éltek?! – de ez nem kérdés volt, inkább a bizonyosság öröme.

Gábor messziről figyelte a találkozást. Rögtön tudta, ki ez a zöld szemű, vörös hajú nő: Dachauban elpusztult nagybátyja lánya. Ernő bácsi korán elvált feleségétől, s Kamilla – aki a fáma szerint elég könnyűvérű és kikapós asszony volt – az akkor még kicsi Ágikával együtt eltűnt a család szeme elől. Hogy miről ismerte fel a fiú az akkor már huszonvalahány éves, felnőtt

nőt, nem is tudta. Egyetlen képet őriztek róla otthon: markáns arcú, mosolygós édesapja karján ült, talán másfél-kétévesen. Nem voltak akkoriban még színes fotók, Ági szemének különleges színét sem fedezhette fel a cikcakkos szélű felvételen, különben is úgy mondják, a szem színe felnőtt korra megváltozhat.

Az anya meglehetősen hamar visszajött a pult mögé.

– Ki volt ez? – kérdezte Gábor, s anyja mintha zavarban lett volna, amikor válaszolt:

– Az unokanővéred...

A nő közben odament egy szemüveges, vékony férfihoz, valamit beszéltek, majd egymásba karoltak, és elindultak a lifthez.

– Akkor miért nem mutattad be?

– Nem, nem olyan fontos, hogy ismerd – mondta az asszony.

– De hiszen azt mondtad, az unokanővérem! A te rokonod?

Három unokanővérét egyáltalán nem ismerte, kettő az apja nővérének lánya volt, a családi legenda szerint korán elhunyt nagynénje lányai. A lányok intézetbe kerültek, a volt férjet – apjukat – állítólag negyvenötben kivégezték, mert Kispesten nyilas vezér lett, holott az első felesége zsidó nő volt. *Furcsa dolgokat produkál az élet.*

Az asszony kicsit bosszúsan mondta:

– Ez egy rossz nő.

Szemérmes világ volt az, nem úgy, mint manapság. A szexuális életéről beszélni tabu volt. Az, hogy valaki

rossz nő, valósággal fülvörösítő képzeteket keltett egy a másik nem iránt éppen érdeklődni kezdő kamasz lelkében, gondolatvilágában.

A szállodai trafik este kilenckor zárt. Elindultak hazafelé, a Rákóczi út kihaltabb oldalán. Még az Uránia mozi körül sem volt élet: elkezdődött az utolsó mozi-előadás. Útközben persze Gábor az ismeretlen rokonról faggatta anyját. Nincs sok közünk hozzájuk – mondta az asszony –, Kamilla nagyon hamar elvált Ernőtől, még Ágika is kicsi gyerek volt.

Megtudta, Ernő hirtelen nősült, könnyelműen, a család szinte nem is tudott a házasságról. Alig három-négy évet éltek együtt, azt is veszekedésekkel, az anya is a háború elején, talán negyvenháromban, tehát tizenkét éve látta utoljára Ágikát – egy családi összejövetelen találkoztak. Kamillát senki nem szerette, túlságosan nagyvilági, úgy mondták, veszedelmes fér fifaló volt, mindenkivel kikezdett. És hát úgy látszik, az alma nem esett messze a fájától.

Ennyi történt azon az estén. Néhány nappal később Gábor ismét ott ült a pult mögött, anyját helyettesítette, akinek dolga akadt a városban. Csillag Gábor megbízható srác volt, már kilencévesen is ott lehetett hagyni egyedül, pár órára szépen elvezette a nem túl forgalmas dohányboltokat.

Szokás szerint levett az újságtartóról egy Esti Budapestet, s mert nem volt mozgás a szálló halljában, lapozgatni kezdte. Lapokat is árultak, a magyarok mellett *Libération*-t, *L'Humanité*-t, *Daily Workert*, *Unitát*, persze *Pravdát* és *Neues Deutschland*-ot is. Gyerekeknek

meg ott volt a francia *Vaillant* folytatólagos comics-jaival, *Placid és Muzzo* kalandjaival. Éppen a comicsot böngészgette (nyelvtudás nélkül is meg lehet érteni), amikor megszólalt valaki a pult elülső oldalán.

– Gáborka...

Felnézett, érezte, elpirul, amitől már a füle is vörösödni kezdett. Az ismeretlen unokatestvér állt ott. Gyönyörű, mélyvörös haja volt és olyan bájosan fitos orra, hogy a férfiak mind megfordultak utána.

– Gáborka, te tudod, ki vagyok én?

– Tudom – motyogta zavartan. – Ágika...

– Igen. Anyád mondta?

– Mondta, persze – nézett fel a fiú, és lerakta a *Vaillant*-t az alsó polcra.

Ágika áthajolt a pulton, Gábor szinte az orra előtt érezte rúzzsal keveredő édeskés leheletét.

– Azt is, hogy én kurva vagyok?

– Hát... – motyogta zavartan. Akkor még nő nem igen mondott ilyen szavakat nyilvánosan vagy idegen emberek előtt. Talán pár hónappal később, amikor Sartre Nyekraszovját, másik címén a Főbelövendők klubját bemutatták a Katona József Színházban (így hívták-e akkor is a Petőfi Sándor utcai termet?), az egész közönség megdermedt, amikor a színpadról – Csernus Mariann vagy Várkonyi Zoltán szájából – elhangzott a szó.

– Nem... nem mondott ilyet.

– Gáborka, ne hazudj, tudom én – mosolygott a szinte gyönyörű rokon. – Megállt, szünetet tartott, majd finoman, két ujjal fölemelte a fiú állát. – Szeret-

nélek jobban megismerni. Nekem nincsenek rokonaim... De anyád nem lenne boldog. Igaz?

– Igaz – motyogta Gábor. – Nem lenne...

Ágika finom puszit csettintett a bejáratnál feltűnő szemüveges férfinak, aztán visszanezett:

– El tudsz szabadulni vasárnap? Meglátogathatnál... Egyedül!

– Igen... Hol tetsz... illetve hol laksz?

– Jól jegyezd meg: Paulay Ede utca 36, első emelet. Ki van írva a nevem.

– Heller?

– Ugyan – szinte borzongott. – Hankóczy... Hankóczy Ágota.

Gábor nem kérdezett semmit, elrakta magában a nevet. Majd vasárnap.

Rettenetes három napja volt: mintha mindig zavarban lett volna. Elég önálló ember volt, a szülei nem igen törődtek azzal, mit művel szabadidejében. Néha ugyan megkérdezték, hová megy, de többnyire tudomásul vették a választ is. Most mégis hallgatott a vasárnapi programról, és örült, hogy nem jött szóba a hétvége.

Anyja csak annyit kérdezett vasárnap délelőtt, hazajön-e ebédelni. – Későn – felelte, s anyja nyilván azt hitte, Vasas-meccsre megy a barátaival, mint rendesen.

Gábor pedig felkapaszkodott a Rottenbiller utca és Landler Jenő utca sarkán a trolira, a Majakovszkijnál átszállt a Sztálin születésnapjára számozódott hetvenesre, majd a Nagymező utcától már gyalog fordult a Paulayba.

Kopott kis kétszintes bérház volt, ahol az unokanővére lakott, közel az Úttörő Színházhoz. A kapu nyitva volt (minden kapu nyitva volt még este tizenegyig, amikortól a házmester már csak húsz fillér kapupénz fejében engedte be a későn hazatérőket).

Fölsietett az emeletre, kicsit zajosan dobogott a szíve, amikor becsöngetett.

– Te vagy? – nyitotta ki az ajtót Ágota, és valósággal berántotta a lakásba. Még itt, laza otthoni öltözetben, festetlenül is káprázatosan nézett ki, tényleg csak külföldi magazinokban látott Gábor hasonlót. A futószőnyeges előszobán át bevezette a szobába. Régi, kicsit kopott bútorok, az ablak alatt pianínó. Leültette egy fotelbe.

– Iszol valamit? – kérdezte. – Hozzak egy kis likőrt?

– Nem – rázta a fejét a fiú –, nem kérek.

– Kávét? Van igazi babkávém itthon.

Gábor sose ivott kávét! Ám a babkávé ritkaság volt, eszpresszókból lehetett inni, odahaza ritkán, mert az üzletekben nem árultak valódi kávét. Sokan az illúzió kedvéért elkérték vagy *megvették* a presszókból már lefőzött kávék zaccát, abból készítettek otthon valami *ahhoz hasonló*at.

– Azt kérek – mondta kíváncsian. Ágika kilibegett, percek múlva hozta a gőzölgő feketét tálcán. Gábor megkóstolta, nem ízlett.

– Ittál már te kávét? – nézett rá mosolyogva a nő. – Vagy annyira kisfiú vagy, hogy... – Mintha valami kacérság is lett volna a mozdulataiban. – Szeszt ittál már valaha?

A fiú bólintott. Persze... Nem hazudott, hiszen otthon is megengedték, hogy ünnepi alkalmakkor elkor-tyolgasson egy-egy kis pohárka (vagy 2 centiliter) édes likőrt, amit a szülei főztek illegálisan (gyógyszerész ismerőstől) vásárolt tiszta szeszből és aromából, főként a köményest szerette.

– Kisfiú... – mondta gyengéden Ágota, és megcirógatta unokaöccse arcát. – Borotválkozol már?

– Nem. – Nem mondta, csak rázta a fejét. De nem is kérdezhetette komolyan, érződött, hogy még „legénytoll” is alig... Csillag Gábor olyan közel éreztem magához a nőt, hogy beszívta enyhén mentol illatú leheletét. Hozzá akart érni, ösztönösen. Ági meghátrált. – Nem, nem lehet, kicsikém. Rokonom vagy. Nagyon közeli. – Megfordult, majd hirtelen visszanezett. Csillogott zöld macskaszeme. – Te még szűz vagy!

Nem kérdezte, mondta. Határozott kijelentő mondatban. Még inkább: felkiáltóban.

Gábor bólintott, kissé szégyenlősen. Nem tagadta.

– Na, várjál csak! ...Majd én keresek neked valakit. Jó?

– Hát...

– Jó, ne szabódjál... Elvétetem a fiúságodat. Meglátod!

Átölelte, combjait kissé odadörzsölte a fiú nadrágjához. – Csak ennyit lehet nekünk – suttogta, és gyengéden megpuszilta. – A többi a barátnőmre bízom.

Kis fehér telefon volt az éjjeliszekrényén, csak olasz filmen lehetett látni ilyet. Fölemelte a kagylót. Miközben kifestett körmével a tárcsák lyukaiban járt, kíván-

csian sandított vissza. Élvezhette is rokona erős zavarát, mert balját fölemelte, és beletúrt a hajába. – Kisfiú – dünnyögte –, te édes kisfiú... Halló, Edit... Ráérsz? Gyere át... Be akarok neked mutatni valakit. – Ez persze már nem nekem szólt. – Tetszeni fog...

A fiú tényleg érezte, hogy ég a füle. Unokanővére mosolyogva figyelt. Gúnyosan? Szeretettel?

– Kérsz még egy picit?

– Nem... – a szíve szokatlanul erősen ketyegett, mint tornaórán a tízedik kör lefutása után.

– Inkább likőrt mégis?

– Inkább.

Ágika töltött.

– Egészségedre!

Beledugta a nyelvét a pohárkába. Aztán ivott is, félig... Nem volt sok, de elzsongította.

Mintha a szoba levegőjét látni lehetett volna, kapkodva nyúlt új- s új ózon után.

– Baj van? – nézett rá Ágika aggodalmasan. Gábor vágyat érzett, hogy beleharapjon a mellébe, ahogy ráhajolt. De már a gondolattól is megrettent. Szerencsére csöngettek. Ágika kiment ajtót nyitni, a fiú meg fölegyenesedett, megigazította az ingét. Hallotta kintről a női puszik cuppanását, aztán bejött a barátnő, és ő tártott szájjal, bambán nézte.

Ismerte. Kissrác korában együtt sétáltatták kutyáikat a Városligetben. Öt-hat évvel idősebb, szemüveges nő, már akkor, nagylányként is (vagy akkor leginkább) látványosan táncoló mellel. Most is...

– Te? – nézett rá ő is, némi meglepődéssel.

– Ti ismeritek egymást? – kérdezte Ágika.

– Igen – mondta Gábor –, ismerjük... Nagyon régről.

Ágika nem kérdezte meg, hogy honnan, tudomásul vette, sőt, talán megkönnyebbült, hogy nem kell őket egymásnak bemutatni.

Leültek, Edit derűsen, kicsit kíváncsian szemlélte Gábor arcát, hiszen gyerek volt, amikor utoljára találkoztak.

– Te mit csinálsz? – kérdezte.

– Tanulok – mondta a fiú rekedten. – Hát te?

Összeszorította jobb kezét, és a hüvelyk- meg a mutatóujjával képzett résre ütögette másik tenyerét.

– Mint Ágica... Meg kell élni.

Gábor értette a jelet, s belepirult.

Jó nő lett. A fiú lesütött szemmel nézegette saját térdeit, érezte, hogy a nő nem veszi le róla a tekintetét.

Ágika őt is likőrrel kínálta, ittak, aztán kihívta barát-nőjét a konyhába.

Egyedül maradt Gábor. Az ágy fölötti könyvespolcot nézte. Levett egy kötetet. Hallott már róla srácoktól a suliban. Fritz Kahn írta. A szerelem iskolája. Tiltott könyv volt. Egyáltalán, tiltott volt a szexualitás, mint téma. Belelapozott, de megzavarták. Visszajöttek, hal-kan nevetgélve.

Edit hozzá tapadt.

– Megbeszéltük Ágikával, hogy itt hagyjuk. Vár valakit. Elviszlek énhozzám... Akarod?

Bizonytalan makogás volt a válasz.

– Ne félj, nem eszlek meg. Gyere! – megfogta a fiú

kezét, magához húzta -. Puha, gömbölyű kézfeje volt, érdekesen gömbölyded volt ő maga is.

A diák kicsit tétován néztem unokanővérére, de ő hunyorított, mintha azt mondaná: – Menj nyugodtan.

Edit ugyanott lakott, mint régebben: a Városliget-hez közeli Dembinszky utcában. A régi bérházban nem működött a lift, gyalog mentek fel a harmadikra. A függőfolyosó túloldalán valaki elhúzott egy függönyt és kilesett.

– Vén kurva! – fortyant fel Edit, és *túróst* mutatott a leskelődőnek. – Nem bírná ki, hogy ne nézze meg, kivel jövök haza... – És hogy bosszantsa a kíváncsi öregasszonyt, a fiúhoz tapadt. – Na, hogy legyen miről pletykálnia holnap... gyere...

Az előszobában sötét volt, fel kellett kapcsolni a villanyt.

– Erre – mutatta Edit, és kinyitotta az ajtót.

A szobát a hatalmas franciaágy uralta, a többi bútort mintegy kiegészítőként szolgált ennek nyilvánvaló szerepéhez. Megvetve, de olyan pompásan, ahogy csak filmekben lehetett néha látni.

Edit észrevette, milyen meglepődve figyeli Csillag Gábor az ágyat, és elmosolyodott.

– Ülj csak le nyugodtan – intett. Amint a fiú leült, az ölébe huppant. Bal kezével átfogta a nyakát, jobbjaival levette szemüvegét, és az éjjeliszekrényre tette.

– Ne légy már olyan félszeg, kisfiú – suttogetta, és Gábor fülcimpáját morzsolgatta. – Nem eszlek meg, csak megtanítalak valami finomra...

A diák egyszerre érezte, hogy vörös a homloka, a fü-

le, émélyeg a gyomra, s lent megindul benne valami leírhatatlan vágyakozás, aminek kézzel fogható jele is van...

Edit oda is nyúlt, felszisszent, csettintett, mintha azt mondaná, „ez igen”, aztán szájon csókolta. Gábor nem csókolta vissza, félve s ugyanakkor kíváncsian tartotta ki nyitott száját a nő nyelvének. Bizsergető érzés volt, rúzsá édeskés ízét érezhette a száján.

– Ne félj – cirógatta meg a hátát Edit. – Csókálló... – Aztán váratlanul felkászálódott az öléből. – Na gyere, fürödj meg gyorsan!

A szűk kis fürdőszobában apró ülőkád volt, fölötte villanybojler.

Edit magára hagyta a fiút, aki félszegen, tétován kezdett vetkőzni. A nadrágját, ingét fölakasztotta az ajtóra szerelt fogasra. Beállt a kádba, és megnyitotta a csapot. Gyorsan, kapkodva tusolt, majd lekapott a másik akasztóról egy törülközőt.

Edit benyitott, és a fiú ösztönösen eltakarta magát.

– De szégyenlős vagy! – nevetett ki Edit. – Ne takard el, nagyon is kellemes látvány...

Égett a füle. Edit segítette kilépni a kádból, és szinte vonszolta az ágyhoz, majdnem belelökte. Levette kötötését, izgatóan állt előre két gömbölyű melle. Megsimogatta Gábort, és nyögdecselni kezdett:

– Gyere... ez kell nekem ...

A diák hirtelen elfeledkezett zavaráról. Vadul, most már tényleg esztét csókogatni kezdte a nő mellbimbóit. Edit zihálva kezdte venni a levegőt, meg-rándult. Összeszorította a lábait, és eltolta magától a

diákat. Az zavartan ránézett, furcsa, fátyolos volt Edit szeme így szemüveg nélkül. Fölé emelkedett, széttárta a fehér combokat. Az asszony arca most szerelmet sugárzott és egészen kislányos volt. – Iiistenem... de jóóó...

A szájába tömte az öklét, hogy a sikolyait elfojtsa, a kamasz meg pillanatok alatt beleélvezett. Lihegve pihentek egy ideig. Utána beszélgetni kezdtek, Edit a fiú combját simogatta. Közben beszélt, gügyögve, de picit – úgy érezte Gábor – gúnyolódva is.

Lassan visszatért belé az élet. Megsimogatta a nő a hasát.

– Ügyes vagy – nézett rá Edit. – Jó tanuló... – Gábor belepirult a dicséretbe. – Na, menj, mosakodj meg, aztán majd én is jövök...

Ímmel-ámmal mosakodott. Szeretett volna visszabújni az ágyba, de kezdeményezni nem mert. Edit meg ráparancsolt, hogy öltözzön gyorsan, mert neki most már mennie kell. Kicsit kavargott a gyomra a történetektől, talán szédült is, a lába is – így érezte – remegett. Engedelmesen felöltözött, bután pislogva várta elbocsátó utasítását.

De Edit nem küldte el. Azt mondta:

– Gyere velem... Majd azt mondjuk, az unokaöcsém vagy... Rendben?

– Igen. Hová megyünk?

Leintett egy taxit, betuszkolta.

– Nagyszálló – mondta a sofőrnek és a fiúnak is. A Po-beda rákanyarodott a Margit-hídra, elsuhantak a Casino és a Sportuszoda előtt, Edit ránézett, és azt mondta:

– Kispasasom, te majd leülsz a hallban, megvársz... És ne feledd: *rokonok* vagyunk.

Hamar odaértek, alig volt forgalom. Edit leültette a hallban, és felsietett. Gábor kíváncsian nézett körül, egy éve járt itt utoljára, amikor a Honvéd játékosai körül legyeskedett. Áhítattal nézett fel rájuk, boldog volt, ha anyja helyett kiszolgálhatta őket a trafiknál.

Ült a hallban, egy kétnapos újságot vett föl az asztalról, a hamutartó mellől, azt próbálta nézegetni, de nem látott, csak betűfoslányokat, el-elkalandoztak a gondolatai.

Vagy félóra múlva Edit lejött a lépcsőn egy sötét öltönyös, komor férfival.

– Megyünk vissza Pestre – szólt oda Gábornak. – Téged kiteszünk a lakásokat környékén. – Az unokaöcsém – magyarázta a férfinak.

Ekkor odajött a szállodaportás. A fiú ismerte, már akkor is itt dolgozott, amikor a trafikban segített anyjának. Tányérsapka most nem volt rajta, civilben volt.

– Editke... Elvtársúr... Bevinnének a városba? Na, gyon sietek.

Az elvtársúrnak titulált férfi bólintott.

– Persze, jöjjön velünk...

Kint fölemelte balját, a sofört szólította. Nagy fekete Volga gurult a főbejárat elé. A sötétruhás férfi beültetete Editet és Gábort, a portást az anyósülésre engedte, aztán átment a túloldalra, és beült Edit mellé.

– Az Astoriához – mondta az őrnagy. Elindultak. Végig a szigeten, a Margit-hídon balra. Nézte a folyót, itt dobáltak előző télen kenyérdarabkákat, s él-

vezték, hogy a jégfehér sirályok röptében kapják el a falatokat.

Néma csönd volt a kocsiban. Csak a Nyugati körül szólalt meg a portás. Negyven körüli férfi volt, keserű ránccal a szája szegletében.

– Őrnagy úr... – Bal kezét a támlára tette, félig hátrafordult. Kicsit bizonytalan volt a hangja. – Őrnagy úr.... Ön ugye az államvédelemnél van?

Edit barátja morcosan nézett rá. Felelnie kellett.

– Igen. Honnan tudja?

– Éreztem... – motyogta zavartan a portás –, megéreztem.

Az őrnagy furcsán, ingerülten nézett vissza a portásra. Azt lehetett hinni, megüti.

Edit megfogta a kezét, megsimogatta.

– Lehet, hogy én mondtam valamit egyszer... – Most ő kapta a háborgó tekintetet. De megpróbált mosolyogni, szemüvege mögül tekintetével szinte megcibógatta az őrnagyot.

– Nem, nem – tiltakozott rémülten a portás. – Látam pár hete egyenruhában... A városban.

Az őrnagy hátranézett, valami furcsa ránc jelent meg az ajka mellett. Szinte szikrázott a szeme.

– Felejtse el! Ponyimájtye?

Gábor nem értett semmit az egészből. Valami titkosrendőr lehet ez az államvédelemnél, azért hördült fel ennyire, gondolta.

– Őrnagy úr – motyogta a portás félénken –, én tudok titkot tartani, ez a foglalkozásom. ... De kérdezhetek valamit?

– Kérdezzen – morogta Edit barátja.

– Nem tudna nekem rágógumit szerezni? – Olyan csend fogadta a furcsa kérdést, mintha gyilkosságról faggatták volna. A rágógumi ismeretlen volt nálunk, csak a Ludas Matyiban jellemezték vele a nyegle amerikai jampikat.

– Minek az? – kérdezte Edit.

– Apámnak... Állkapocs műtétje volt... Azt mondta az orvos: rendszeresen rágnia kellene, hogy ki ne ugorjon... Rágógumit ajánlott. De az itten nincs.

Az őrnagy kegyesen mondta:

– Majd megkérdem a bástyásokat... A focisták szoktak hozni kintről...

A kocs megállt az Astoria előtt. Edit és a portás kiszállt, a portás hálasan köszöngette a fuvart.

– És ugye nem felejt el a rágógumit? – szólott még vissza.

– Nem – mormogta az őrnagy, mint akit kényszerítenek. – Majd üzenek.

Megvárta, hogy Edit kiszálljon. Amikor eltűnt a bejárat mögött, megfogta a fiú karját:

– Te mennyit adsz neki?

– Kinek? – nézett rá Gábor csodálkozva.

– Editnek... A kurvámnak – nagy nyomatékkal, gombombán mondta ki.

– Nekem ő az unoka... – habogott a fiú.

– Nem. Az unokanővéred a másik kurva. Ágota – mondta az ávos. – Tulajdonképpen Ágnes közönségesen, csak flancol.

A sofőr elvigyorodott.

– Na, tűnés – intett hátra Edit barátja, és kinyitotta a hátsó ajtót. – És meg ne lássalak még egyszer a közelében... Értve vagyok?

A diák kikászálódott, semmit nem értett az egész-ből. Az ávós vigyorogva nézett utána, aztán a sofőr vállára csapott, hogy indulhatnak tovább.

Csillag Gábor sokáig állt mereven, nézte a sarkon beforduló fekete gépkocsit.

Lement a gyengécske nap. Újra szürke lett minden. Gábor még mindig ott állt, és nem értett semmit a világból.

Sose találkozott többé sem Edittel, sem Ágotával.

Hűvös októberi reggel volt, de a nap nagyon halványan rámosolygott a Blaha Lujza térre. Nem is nagyon távolról lövések zaja hallatszott, szinte elnyomta a hatalmas kalapácsok csattogását. Sztálin szobra már darabokra hullt, az emberek lökdösték egymást, hogy közelebb férjenek a bronzdarabokhoz és megpróbáljanak szerezni belőle legalább egy szilánknyit emlékeknek.

Gábor is megpróbált odaférti, ügyesen bújt egyre beljebb az emberek között. Két darabot sikerült fölszednie a földről, az egyik tenyérnyi volt, a másik alig gyermekujjnyi.

Zsákmányával most már félrelökve a tolakodókat, gyorsan kiverekedte magát a Népszínház utcához. A bezárt kávéház előtt ismerős alakot fedezett fel. Furcsa ránc volt az ajka mellett, szinte remegett a szeme.

– Maga?

– Ugye nem árulsz el? Megölnének, pedig...

– Szerzett rágógumit a portásnak? – kérdezte Gábor.

– Nem azonnal elfelejtettem... Sajnálom. Kérlek, segíts rajtam, ne ismerj fel... én...

Gábornak eszébe jutott találkozásuk.

– Na, tűnés – intett, visszagondolva a régebbi mondatra. – És meg ne lássalak még egyszer...

Gábor elindult a Rákóczi út felé. Amikor hátranézett, látta, hogy a férfi ott áll a sarkon, mintha nem értene a világból semmit.

A tetováált

1.

1956 decemberében két fiatalember indult útnak Budapestről, hogy valahol a zalai határvidéken átlépje a magyar határt. Közeli ismerőseik közül akkorra már sokan szöktek át a vágyott Nyugatra, volt olyan, aki a korábban megbeszélt jel szerint hírt is adott magáról. „Darus üzeni Budapestre, a Huszár utcába, hogy szabad földre érkezett”. Persze nem a Kossuth Rádióban, hanem a Szabad Európán hangzott el az előre megbeszélt, rejtjeles üzenet. Tudtak arról is (hiszen több áttételen keresztül szinte mindenkiről jött valahogy értesítés), hogy az öreg Veréb a Rottenbiller utcából vonaton ment Győrre, s onnan stoppal tovább a határ felé. A teherautó sofőrje, aki vállalta fölszedését, festőholmikat vitt valahová, vödröket, meszet, bécsi fehéret, homokot sok zsákkal, és ecseteket. Veréb elkunyerált a pilótától egy mésszel teli vödört, meg egy hosszú nyelvű ecsetet. Így indult gyalog tovább Ausztria felé, a betonból kiöntött kilométerköveket meszelve; békés útmunkásként haladt, míg át nem meszelte magát Ausztriába.

Csak akarni kell, mondta többször is a két fiatalember, számos példa van rá, hogy sikerülhet.

Az idősebbik, karcsú, fekete fiú, alig túl a húszon, már hosszú ideje foglalkozott a disszidálás gondolatával. Alaposan végiggondolt mindent, pontosan kitervelte a szökés minden kis részletét. Dunántúli embe-
reket faggatott, régi térképeket rajzolt tele éveken át. Sovány, seszínű társát, aki még nem töltötte be a tizennyolcadik életévét, ő vette rá a nagy kalandra, s a gyerek mindenben engedelmesen követte az idősebbet.

A karcsú fiatalember egy budapesti nagyüzemben dolgozott, esztergapadnál. Ki kellett maradnia a gimnáziumból, ezután tanulta ki a szakmát. Egy ünnepségen, amelyet a tornateremben tartottak, fölmászott a bordásfalra, onnan nézte a műsort. Az igazgató mondott beszédet, azután a hatszázötven fiú és lány hoszszan éltette a magyar nép bölcs tanítóját, Rákosi elvtársat. Opálka Ferenc kezeit lefoglalta a kapaszkodás, nem tudott a többiekkel tapsolni, s eszébe se jutott le szállni a bordásfal tetejéről.

Az igazgató észrevette. Először csak ránézett oldalvást, aztán vörösleni kezdett az arca, és lelépve a dobogóról, feléje rohant. Opálka akkor még nem ijedt meg, nem is gondolta, hogy az igazgató hozzá siet, inkább azt hitte, talán rosszul lett és el kell hagynia a fülledt levegőjű, izzadságszaggal telített tornatermet. Csodálkozott, mert az igazgató végül megállt a bordásfal alatt és felnyúlt érte.

– Le onnan..! Le! Le! Le!

Opálka engedelmesen lemászott, akkor a fülíg vörös emberke megmarkolta a nyakát, kiráncigálta az

egész diákság szeme elé, hatalmas pátosszal rámutatott, és így szólt:

– Ez az az elvetemült fickó, aki nem tapsol a mi szeretett Rákosi elvtársunknak!

Megszégyenülten állt a dobogón, hatszázötven kaján szempár kereszttüzében. Leszegte a fejét, most kész lett volna akár az egész iskolával összeverekedni, mert a tekintetekből felháborodás, megvetés és gúny áradt felé, anélkül, hogy értette volna, miért.

Másnap reggel az igazgató hívatta. Hatalmas íróasztala volt, feje fölött Lenin, Sztálin és Rákosi portréja, az asztal sarkán porcelán Marx-szobor. Az asztal mellett ott ült az osztályfőnök, és egy tömzsi nő, akit a gyerekek Vaskezűnek neveztek. Egészségtant tanított, és ő volt a gimnázium párttitkára.

– Opálka Ferenc! – állt fel az igazgató, és megint vörös volt a képe, akár a szemközti falra szegezett sarlókalapácsos zászló. – Maga méltatlannak bizonyult iskolánk nevének viselésére. Magatartása tűrhetetlen... Szégyen. Az iskola fegyelmi tanácsa úgy határozott, hogy ellenséges magatartása megtorlásául és a többi tanuló hitének megőrzése érdekében önt iskolánkból eltávolítjuk. Megértette?

– Igen – szegezte le a fejét Opálka, és köszönés nélkül kisietett az igazgatói irodából.

Nem is várta meg az írásos értesítést, a következő héten jelentkezett ipari tanulónak. Addigra a Művelődési Közlöny is lehozta a gimnázium határozatát,

ügyét már a gyárban is ismerték, s csak apja többszöri közbenjárására, hosszas könyörgésre sikerült felvételét elintézni. Figyelembe vették, hogy apja kétszeres sztahanovista géplakatos, s az ő elvitathatatlan érdemeire való tekintettel hajlandók voltak elnézni a fiú súlyos vétkét. Büszkén húzta magára a fekete egyenruhát és a széles bőrszíjat; úgy találta, hogy derék, felnőtt benyomást keltő termetén jól mutat a katonás öltözék. Csak a színével nem volt kibékülve, mert a gyászhuszárok jutottak – joggal – eszébe róla.

Opálka a Rózsák terén nőtt fel, jól ismerte a környék vagányait, a Köztársaság tértől az Almássy térig mindenütt voltak haverjai. Egy este kiment a térre, összetoborozta a srácokat. Leültek a sekrestyebejárat lépcsőire, és Opálka elmesélte a történeteket, majd megkérdezte, ki hajlandó segíteni volt igazgatója megbüntetésében. Először hatan jelentkeztek, de aztán a Csernák ikrek meg egy kisebb fiú a megtorlástól félve visszakoztak. Végül Opálkával együtt négyen indultak el másnap délben a gimnázium elé.

Az alacsony, zömök igazgató pontosan negyedháromkor lépett ki a kapun. Megállt, levette szemüvegét, zakója felső zsebébe tette, és elindult a Körút felé.

A négy vagány gyalog, majd villamoson is követte, egészen addig, míg egy csöndes budai utcácskába nem értek a Vár aljában. Ott előre küldték Diót, a legkisebbet, aki megelőzte az igazgatót, majd szembe fordult vele. Amikor közel értek egymáshoz, Dió két ujja közé fogott egy cigarettát, és tüzet kért. Az igazgató fejcsóválva zsebébe nyúlt a gyufájáért, és éppen valami

megjegyzést akart tenni a gyerekre, amikor a másik kettő (Opálka addig egy kertes ház kapuja mellé húzódott) nyakon ragadta az emberkét.

Ütötték, rúgták, míg ájultan nem maradt a földön.

A rendőrség hetekig kutakodott a tettesek után, de semmilyen nyomot nem találtak, s végül fájdalommal adták tudtára a lábadozó igazgatónak, hogy fontosabb ügyek miatt a további nyomozást be kell szüntetniük.

Opálka Ferenc attól fogva nem mutatkozott a téren, s minden erejét a tanulásba fektette. Három év múlva felszabadult, s a Láng Gépgyárba került esztergályosnak. Bár jól dolgozott, annak a kicsapásnak az emlékét valahogy mindenhová magával vitte, elismerést szorgalmáért és pontosságáért soha senkitől nem kapott. Apjával is megromlott a viszonya (anyja évekkel ezelőtt meghalt tüdőrákban), mert a szocialista munka hősét zavarták a fiúval történetek, félt, hogy szépen ívelő karrierje – a pártvezetőségi tagság – megszakad a gimnáziumban történetek következtében.

A fiú nem akart apja terhére lenni. Elhatározta, hogy disszidál. De nem egyedül döntött így, a Rózsák-terei fiúk közül néhányan vele akartak tartani. Sokáig készülődtek, fegyvert is szereztek, hogy védjék magukat leleplezés esetén a határ közelében. Veréb Józsi vállalta, hogy vigyáz majd a két pisztolyra, amit sikerült vásárolniuk egy Teleki téri fickótól, megfelelő számú töltény is volt hozzá. De Veréb egyszer kérkedő jókedvében egy Rottenbiller utcai bérház kapuja alatt elsütötte az egyik fegyvert, a dörrenésre összeszalad-

tak a lakók, minden kiderült, és Veréb a rendőrségen kötött ki.

Onnan kezdve sokáig nem is beszéltek a szökésről.

1956 október 24-én reggel eljutott a gyárig, de a kapuban ketten feltartóztatták. Az egyik férfit jól ismerte, a könyvelésen volt íróasztala, minden röpgyűlésen ő volt az első hozzászóló. A másik ismeretlen volt, valószínűnek tartotta, hogy nem itt dolgozik.

– Hová akarsz menni, te fiú? – nézett a szemébe az ismeretlen. – Nem tudod, hogy sztrájk van? Hát hol élsz te?

Vállat vont, és hazaindult. Két teljes napig föl sem kelt az ágyból, a nappalok jó részét is végigaludta. Negyednap az apja vidékre szökött, mert valaki ráfogta, hogy az ávéhá besúgója, és keresni kezdték. Opálka hallotta is, hogy az udvaron az egyik szomszéd azt mondja két fegyveresnek: – Biztos, hogy ávós, barna cipő volt rajta. De szerda óta nem láttam. Talán a fia tud valamit – és az ajtajuk felé mutogatott.

November negyedikén az egész ház leköltözött a pincébe. Opálka Ferenc és egyik szomszédja, Szilas József, a Bajza utcai benzintankoló kezelője még délelőtt elhozták a kúttól a poroltó készülékeket. Ahogy jöttek hazafelé, vállukon az oltókkal, egy öregasszony állította meg őket.

– Az Isten áldja meg magukat, gyermekeim! – Nyilván fegyvernek vélte a két békés szerszámot.

Másnap este mocorgást hallottak a mosókonyha feől, amely a légópince túloldalán volt, a fáskamrák között, és a hátsó, szűk kis udvarra szellőzött. Senki nem mert vállalkozni, hogy odamenjen. A házbizalmi, Mester úr kiállt a pince közepébe, és dörgő hangján elkiáltotta magát:

– Idegenek vannak a pincében... Ki vállalkozik arra, hogy megnézzek, kik azok?

– Miért nem megy maga? – kérdezte Opálka, és letette az előző napi Magyar Világot.

A házbizalmi megvetően nézett rá:

– Nekem... nekem családom van!

Gyáva féreg, gondolta Opálka, és felállt.

– Majd én odamegyek.

Magához vette a zseblámpáját, mert a fáspincéknél nem volt világítás, és elment a mosókonyhához. Abban a pillanatban, amikor bevilágított a nyitott ajtón, hat géppisztoly csöve szegeződött rá.

– Engedjétek le – Opálka igyekezett nyugodtan beszélni –, nincs nálam fegyver.

A bent ülők egymásra néztek, aztán leeresztették a fegyvereket. Opálka beljebb lépett. Hat fiatal fiú ült ott, mindannyian borostásak, fáradtak voltak. Két napig harcoltak a Keleti környékén, onnan szöktek meg; mint mondták, csak annyi időre, amíg egy kicsit kipihenik magukat. Háztetőről háztetőre mászva, esőcsatornákon lecsúszva értek el ide, nem is tehették volna másként: a kapuk mindenütt zárva voltak.

Volt közöttük egy alig tizennyolc éves, falábú fiú is, ketten segítették idáig. Opálka kérte őket, rejtsek el fegyvereiket, mert ebben a házban szinte kivétel nélkül idős emberek laknak, fölösleges rémisztgetni őket, veszélyt hozni rájuk. Négy-öt órát aludtak ott, aztán továbbmentek. Csak egy fiú nem tartott velük, Miska, a magas, kusza hajú várpalotai vájárgyerek, akinek az elmúlt két nap fölörölte az idegeit. Tizenhat órát aludt az összedobott zsákokon szinte egyhuzamban, aztán összeismerkedett a lakóbizottság volt elnöknőjével, egy alacsony, púpos lánnyal, először összebújtak a mosókonyhában, majd másnap elhagyták a pincét, és felköltöztek a lány második emeleti udvari lakásába.

Az emberek először november kilencedikén merészkedtek ki az utcára. Félve, óvatosan, sokan csak a sarokig mertek elmenni. Opálka a téren találkozott újra Miskával. Elege volt – panaszkodott – a púpos nőből, alig akarta kiengedni az ajtón, minden lépését ellenőrizi, biztosan mert még soha nem volt senkije.

– Azzal fenyeget, hogy följelent, ha el akarok menni – panaszkolta. – El kell tűnnöm, mielőtt értem jönnek egyszer a karhatalmisták. Egy féltékenységi roham, és végem... Nézd – mutatott a kapu felé –, most is engem les, hogy kivel vagyok.

Hosszan beszélgettek, és megállapodtak: másnap hajnalban elindulnak, hogy átszökjenek a határon.

Különös utat választottak. Miska ugyanis úgy érvolt, hogy Ausztria már túlságosan is divatba jött, veszélyes útvonal, viszont a jugoszlávokkal – a jugókkal, apám, így mondta, elnyújtva az u hang hosszát – sem

vagyunk túlságosan jóban, talán arra is meg lehetne kísérelni az átjutást.

Miskának rokonai éltek a déli határnál, és ez jó volt ürügynek is.

Az első este sok utazás és huszonöt kilométeres gyaloglás után egy parasztházba kopogtattak be. A mindig komolytalan, derűs Miska úgy adta elő kérelmüket, hogy „csak egy pohár vizet kérünk, mert olyan éhesek vagyunk, hogy azt sem tudjuk, hol alszunk az éjjel.”

Az alacsony, macskaképű gazda elnevette magát, étellel-itallal kínálta őket, aztán ágyat vetetett asszonyával a tisztaszobában.

Jólesett a hűvös párna s a hidegben csak lassan átforrósodó, keményre vasalt huzatú dunyha. Álmaik visszavitték őket a sötét nagyvárosba.

Reggel továbbálltak. Addigra beállt a hideg, metsző, jeges szél fúttá át az utakat. Vonatjuk már nem volt, a hátralévő harmincöt kilométert gyalog kellett megtenniük a viharban. Miska rokonai Kelebián szívélyesen fogadták őket, két napig eszükbe se jutott úti céljuk.

Harmadnap éjszaka végre átmentek a határon. Nem volt messze, talán ha hatszáz méterre húzódott a falutól.

A túlsó oldalon éppen járőrbe szaladtak. Az őrsparancsnokságra vitték őket, délig ültek éhesen egy ablak nélküli helyiségben, akkor mindkettőjüket egy civil ruhás parancsnok elé vezették. A tiszt rokon-szenves volt, fiatalember, jól beszélt magyarul. Meghallgatta őket, hangosan nevetett, aztán azt mondta:

– Sajnálom, kérem... A jugoszláv állam csak egészen rendkívüli esetben fogad be magyar menekülteket.

Opálka ekkor kifakadt.

– Nem befogadást, csak átutazást kérünk. Nem akarunk itt maradni, itt is csillag van a zászlón.

– Mi bajuk van a csillaggal? – kiáltott fel dühösen a parancsnok. Kis szünet után nyugodtabban folytatta. – Sosem a jelkép tehet arról, mire használják, ezt vessék az eszükbe. És menjenek szépen vissza, majd a járőr elviszi magukat a határig.

A határőrök úgy dobták vissza őket, hogy a magyar járőr ne vegyen észre semmit. Még két napot töltöttek az ismerősöknél, aztán elváltak útjaik. Miska úgy döntött, újra megpróbál átjutni valahol, ő fegyverrel harcolt, elkaphatják, nem mer Magyarországon maradni.

Opálka addigra beleunt a céltalan és eredménytelen csavargásba, és visszajött Pestre. Két hét múlva olvasta az újságban, hogy Miskát a Lőverekben találták holtan, közel az osztrák határhoz. Hátulról szúrták le egy első világháborús bajonettel. A gyilkos fegyver ott hevert mellette.

Soha nem derült ki, miért és ki végzett vele.

2.

Opálka nem találta a helyét itthon. Forgolódott a városban, mint kölyökkutya a vackán, s nem tudott nyugodni. Előbb-utóbb újra el akart indulni, csak az alkal-

mas időpontot és a megfelelő partnert kereste, mert egyedül nem akart – vagy nem mert – nekivágni. Ezt a partnert hamarosan meg is találta Talabér Laci személyében. Akkor a jelentéktelen külsejű fiúcskával vonatra szállt. Már ötvenhét január közepe volt, fagyos és jegesen szeles idő. Nagykanizsa előtt a rendőrség két karhatalmista kíséretében átfésülte a vonatot. A gyanús elemeket – köztük őket is – leszállították, és bevezették az állomást egyik különtermébe. Talabért, mint kiskorút hamar elengedték, illetve kíséret adtak mellé, és visszavitték az anyjához Pestre.

Opálkát két teljes napon át faggatták itt, akorra már a rendőrség azt is tudta, hogy másodszor kísérletezik az átszökéssel. Végül is felküldték rabomobillal Pestre, és a gyűjtőbe vitték.

Sokáig hunyorgott, amíg megszokta a félhomályt, aztán alaposan körülnézett. Nyolcan voltak a szűk zárkában, a legtöbbjük vele egykorú.

Hamar összeismerkedtek. Hatot közülük hasonló ügy miatt hoztak ide, a hetedik – egy pattanásos arcú legény – azzal büszkélkedett, hogy egy OTP-fiók feltörésén fogták el, de lerítt az arcáról, hogy hazudik. A nyolcadik idősebb volt a többinél, tömör fekete bajuszt viselt, s egész nap nem szólt senkihez. Éjszakánként hangosan sírt álmában, s ezzel magára haragította a többieket.

Egyhangúan és nagyon-nagyon lassan teltek a napok, s lassanként már nem tudták egyiket a másiktól megkülönböztetni. Mivel senki nem nézett feléjük a kémlelőn be-bekukucskáló, sötét arcú smasszeren kí-

vül, úgy próbálták eltölteni üres napjaikat, hogy ceruzával sakktáblát rajzoltak, s kenyérbélből nem kevés kezűgyességgel kis figurákat gyúrtak hozzá. Amikor a kenyér megszáradt, egészen olyan volt, mint a durva fafaragás.

Reggeltől estig sakkoztak.

Opálka nehezen szokta a zárka sarkában álló küblit, az első napokban szinte rosszul volt, nem tudott vizelni, tudat alatt zavarta, hogy ennyi ember látja-nézi mozdulatait.

Két hét múlva tovább szállították. Az új helyen már csak öten voltak egy két személyre méretezett cellában, Opálka, az a sírós, bajuszos fiatalember, akit vele együtt vittek át a gyűjtőből, egy idősebb tanárember, egy tizenkilenc-húsz év körüli simaképű fiú, és egy annál is jóval fiatalabb diák. A bajuszoszt Kollárnak hívták, a keresztnévét senki sem tudta. Újságíró volt, december végén még röplapokat szerkesztett, amelyben a magyarok jogait követelte, és a nemzeti elhivatottságról írt meghatóan szép sorokat. Kollár az új zárkában némileg megnyugodott, most már nem sírt éjjelenként, hanem – mert csak nappal tudott egy keveset aludni – átvitázta éjszakáit a szkeptikus középiskolai tanárral, aki valaha pap volt. A tanár urat a határ mellett fogták el, egy vállalkozó kétezer forintot vitt el tőle, aztán magára hagyta az erdő közepén.

Amikor összeismerkedtek, a sima arcú gyerek, akit az ellenforradalomban való fegyveres részvétel vádjával tartóztattak le, figyelmeztette őket, hogy van itt egy iszákos bolsevik ügyész, bizonyos Szekeres, jó lesz

vele vigyázni. A rabokat kínozza, az a megrögzött szokása, hogy éjszaka, amikor már kellően berúgott, végigjárja a cellasort, részegen kötözködik mindenkivel, de amúgy nem rosszindulatú, ha valaki összébékül vele és zokszó nélkül tűri az egzecíroztatásokat, annak sokat tud segíteni. Csak egy a lényeg: mindenben engedelmeskedni kell neki.

Hamar elaludtak, de csak ők ketten, az új fiúk. A többiek alig várták, hogy akcióba léphessenek. A Sanyi nevű sima arcú fiú bebújt a lepedő mögé – itt angol véccé volt, amit egy seprűnyélre felfüggesztett lepedővel választottak el a zárkától), és beleordított levetett csizmája szárába:

– Föl! Mindenki!

A tompa hang egészen úgy hallatszott, mintha kívülről jönne. Opálkáék fölriadtak a nyers vezényszóra, és kíváncsian lestek a felkattant kémlelő felé. A smasszer hallotta a hangokat, tudta, hogy odabent megint ügyészesdit játszanak az új rabokkal, hát kinyitotta.

– Az ügyész úr megint tökrészeg – hajolt Opálkához a diák.

– Zárkafelelős, jelentsen! – dörögte valaki.

– Jelentem, létszám öt. Két új ember van velünk. Kollár és Opálka.

– Kollár? No jó, akkor Kollár, egy lépést előre! – mondta az erélyes hang.

A bajuszos újságíró előre lépett, várakozóan nézett a vasajtó felé. A kémlelőn át gyöngye fény búlt a zárkába. Kollár összezárta bokáját, katonásan állt. Várta az utasításokat.

– Miért van itt?

– Szervezkedésért.

– Ühüm – szállt be a tompa hang. – Szóval szervezkedett? Pizkos alak maga, barátom... megérdemelné, hogy felköttessem. A társadalom érdekében. Na, jó, majd megvizsgálom az iratait. Hány napja tartóztatták le, gazember barátom?

– Azt hiszem, tizenhét... – Kollár nem engedte el a nadrágja csücskét.

– Az éppen tizenhét feküdj... De rosszul emlékszik, mert régebben... Na mindegy! Egy... Kettő... három...

Az újságíró kínlódva dobálta magát a földre. A diákfiú széles vigyorral nézte.

– Tizenhat, nagyon jó, tizenhét... Jól van, édes fiam, most már jól fog aludni!

Másnap a két új rab órákig faggatta társait az ügyésről. A szemüveges azt mondta, Kollárnak szerencséje van, nem morgott, biztosan megkedveltette magát.

A következő éjszakán újra jelentkezett a hang.

– Opálka Ferenc!

Opálka fölriadt, és az ajtó felé fordult.

– Opálka Ferenc! Átnéztem az irataidat, édes fiam! Nem szép dolog itthagyni a hazát... édesanyádat, aki annyi évig melengetett a kebelén. Ronda dolog, barátom, ha klasszikus költőink ismernének, biztosan szembeköpnének, te disznó! De sajnos nem egyedül tetted, sok gazember van itt, rengeteg naplopóra kell főzni a börtönkonyhán... Szomorú vagyok, mert jogi-

lag sima az ügyed, tárgyalni se kell. Reggel feltétele-
 sen szabadlábra helyezlek. Ha van még élelmed, ciga-
 rettád, oszd szét a társaid között, neked már nem lesz
 szükséged rá. Reggel jelentkezz az őrnél! Szabályosan
 hajtogasd össze a pokrócod, mosd ki a csajkád, a ka-
 natat! Az őrnek megmondod a parancsom, minden
 kincstári holmit beszolgáltatsz, aztán mehetsz; ahová
 akarsz!

– Köszönöm! – mondta kitörő örömmel Opálka.
 Még volt egy csomag Kossuthja, azt szétosztotta. Haj-
 nalban mindenki lázasan segített neki összeállítani a
 csomagokat. Ketten tették rá a pokrócot. Akkor
 Opálka bal kezébe fogta a csajkát meg a kanalat, és ve-
 szettül dörömbölni kezdett. Az őr álmosan kérdezte,
 mi baja van. Opálka elmondta a parancsot, s az őr rö-
 högve nézett be a kémlelőn:

– Feküdjön vissza, bolond gyerek, magát is átverték
 ezek!

Csodálkozva fordult hátra, kimeredt szemmel nézte
 a röhögő bandát. Neki akart rohanni a legelől vihogó
 szemüveges diáknak, de a paptanár közéjük állt.

– Nyugodj meg, fiam, nem érdemes... Láthatod, én
 is belementem a játékba. Nem szívesen, gondolhatod.
 De alkalmazkodni kell, ezen a tréfán úgy látszik, egy-
 szer mindenkinek át kell esnie. Olyan ez, mint a vízi-
 jártassági vizsga.

Opálka leeresztette a karját, és leült a priccsre. Egész
 nap nem beszélt senkivel.

Másnap új fiút hoztak, egy vörös hajú, kicsit kancsal
 vagányt.

Az új „vendég” bemutatkozott, azt kérdezte, milyen az ellátás, goromba-e a smasszer. Nem először volt bent, de most először történt meg vele, hogy a politika-
iak közé került, s erre roppant büszke volt. Répának hívták, karja tele volt tetoválásokkal, szőrös melle alól is kikandikált egy női akt kopott, kék vonala. Aznap éjjel őt akarták beugratni, de Répa nem volt kezdő, ismerte ezt a játékot.

3.

Répa valahogy – hogyan, az ilyesmit a börtönben senki nem firtatja – szerzett egy kis üveg tustintát, és egy nevet tetováltatott a kézfejére. Azután a diákfiú is hajlandó volt egy horgonyt vésetni a bőrébe. Akkoriban még nem léteztek tetováló szalonok, a tetoválás úgy zajlott le, hogy három gombostűt összecélnáztak, gyufaláng fölé tartva „fertőtlenítették”, jó esetben a rajzolandó felületet sebbenzinnel tisztították, tintaceruzával kirajzolták, és szépen pontonként beleszurkálták a bőrbe a kívánt ábrát.

Hosszadalmas művelet volt, ezzel is telt az idő.

A napok nagy részét pedig átvitázták.

Valamelyik nap például azt mondta Kollár:

– Nekünk tulajdonképpen egy csöppet sem szabad elkeserednünk. Jobb idebent...

– Hogyhogy? – kérdezte Opálka. Kíváncsi volt, mi féle furcsa okfejtés következik ebből, mert minden po-

litikai vita hasonló módon kezdődött, s úgy végződött, hogy majdnem öltre mentek a szűk zárkában.

– Hogy miért? – kérdezett vissza az újságíró. – Itt, kérlekszépen, legalább enni és inni kapunk. Egyelőre nem is macerálnak, még csak kihallgatások sincsenek. Kint meg reszket az ország a megtorlástól. Hiába mondják kérlek szépen, hogy a történelem nem ismétli meg önmagát. Hányadszor jött vissza már ebben az országban a Bach-korszak?

– Megtorlás? Tulajdonképpen valahol igazuk is van – tűnődött az öreg paptanár. – Mi nem vagyunk valami hálás nemzet. Tizenegy év múltán benzinnel támadunk a negyvenötös életmentőnkre...

A bajuszos legyintett.

– Ugyan, kérlek! Miért lennénk mi hálátlanok? Ha te valahol a segítségemre sietsz, mert mondjuk ki akarunk rabolni az utcán, megmentesz, és azután kikapod a zsebemből a pénztárcámat, hát miféle hálával tartozom akkor én neked? Erre felelj! Mit ér az olyan felszabadítás, amelyik egy másfajta függőségbe dönt? – Az újságíró a mennyezetre bámult egy pillanatig. – Néézétek... Én sokáig párttag voltam. Hittem nekik, mert az apám földet kapott, én meg tanultam. Akkor úgy látszott, minden rendbe jön. Aztán visszavették a földet... Kegyetlen módon kényszerítették az embereket a kolhozba. Az apámat egyetlen egyszer láttam bögni. Akkor. Rendőrök álltak a ház előtt, és nem mozdultak el, amíg alá nem írta a belépést... Én barom még akkor is elhittem, hogy a saját érdekében bántalmazák. Aztán lassan, lépésről lépésre, az ő lépéseikről lé-

péseikre megtanultam, hogy ez nem az én villamosom, ebből nekem ki kell szállnom...

– Akkor mi a te ügyed? – szólt bele a szemüveges diák. – Nekem nem a szocializmussal volt bajom...

– Nekem se – mondta Kollár. – De az ilyesfajta szocializmus teljesen idegen a magyar alkattól. Ha ezt egyáltalán annak nevezitek. A mi szocializmusunknak olyan osztályra kellene támaszkodnia, amelyik még soha nem járatta le magát. Csak a parasztság elég erős ahhoz...

– A parasztok önzők – vágott bele a diák. Nyilvánvaló volt: azt mondja, amit otthon hallott. – Csak önmagukkal törődnek..

Opálka a beugratás óta haragudott a fiúra, s amikor csak módja volt rá, igyekezett belekötni.

– Mondd, voltál te már egyáltalán falun? – kérdezte most.

A diák zavarában a szemüvegét törölgette.

– Csak nyaralni...

– Akkor ne pofázz bele! – üvöltött fel Opálka.

A diák hetykén nézett rá.

– Talán megtiltod? Semmi közöd hozzá!

Opálka ráharapott az alsó ajkára. Megfogta a diák nyakát.

– Te, én szétverem a hülye pofádat, érted?!

A paptanár csitítólag lépett közbe, s a fiú megszeppenően kullogott vissza a sarokba. Éjszaka hirtelen sírva fakadt. Opálka megsajnálta, haragudott önmagára a kötekedésért, türelmetlenségéért. Odakúszott a fiúhoz, megpróbálta csöndesíteni.

A szemüveges gyerek végül megnyugodott, azt mondta, nagyon szeretne már otthon lenni.

– Téged hamar ki fognak engedni – mondta erre Opálka. – Neked nincs bűnöd...

– Tüntetést szerveztem – mondta a diák. – Én nem tudtam...

Opálka maga elé nézett.

– Semmi sem jó. Hallgatni sem, beszélni sem – mormogta. – Elmenni sem jó, és itthon maradni sem jó. Te még nem tudod... Téged kiengednek, mert te nem tudsz még semmit. Azt sem, hogy mit csináltál.

– Jó lenne – mondta a diák. – Máskor meghúznám magam. Semmibe se avatkoznék...

Magára húzta a pokrócot, és elaludt. Opálka még so-
 kaig ült merengve a sötétben, nem tudott elaludni. Az-
 zal próbálta elütni az éjszakát, hogy a város ismerős
 pontjait idézte maga elé. Mintha a Wesselényi utcánál
 felszállna egy hatosra és Budának tartana. A Royal Szál-
 ló – még látta kiégett kockáit. Aztán a színház, az egyik
 legszebb épület Pesten, itt látta – két éve talán? – a Cyra-
 nót Szabó Sándorral. A Margitsziget. Mintha strandra
 menne, a Palatinusra. Hátralát, a hullámmedence mögött a
 hatalmas tisztás. Mindig ott feküdtek, még a legutolsó
 nyáron is, mert reggeltől estig oda sütött a nap. Reggel fe-
 jeltek, aztán aludtak a perzselésben, egész testükön ki-
 ütött már a veríték. Azt szerette: úszni egy keveset, és na-
 gyon sokat napozni. Vajon mikor jut el oda még egyszer?

Aztán lassan összemósódtak a strand képei a rabok
 álmától kisimult arcaival meg régi ismerősök képével.
 Lassan elaludt.

4.

Másnap a diák odament a vagányhoz.

– Figyelj, Répa... Még valamit tetoválhatsz nekem...
Egy szívet.

– A vagány vállat vont, előkotorta a tust meg a cérnával összekötött gombostűket. Először kirajzolta a nyállal átlótt szív vonalait, aztán szurkálni kezdte a fiú bőrét. Amikor elkészült, megkérdezte, milyen nevet véssen alá, mert a szív név nélkül mit sem ér.

A diák elpirult, és mondott egy mindennapos női nevet. A többiek nevettek a fiú zavarán.

Opálka kíváncsian nézte végig a szertartást, s amikor a vagány végzett a diákkal, azt mondta:

– Holnap én jövök.

– Mit parancsolsz? – hajlongott mókásan Répa. – Horgonyt, szívet, aktot, nevet, popeye-t vagy kalózt? Van itt választék! Lehet, urak, lehet!

– Hülyeségéért nem teszem tönkre a bőröm – mondta szinte gorombán Opálka. – Tudod, mit rajzolj nekem? Egy rácsok alatti Kossuth-címert nagy lakkal, érted? És aláírod: 1956. október 23.

– Nekem nyolc – nézett rá tágra nyílt szemmel a vagány. – Öt cigaretta...

– Rendben – bólintott Opálka.

Másnap délben elvitték a diákot. A többiek azt hitték, elengedik, üzeni akartak vele, a diák meg röhögött, mint aki megbolondult, és mindent megígért.

A zárkaajtó becsapódott, a diák sírós-ordítós hangja végigszaladt a folyosón:

– Nem... Nem akarok meghalni! Segítsenek!

Összenéztek, aztán csendben álltak a vasajtónál. Később az öreg tanár és az újságíró leült sakkozni, de alig figyeltek a figurákra, a diák sikolya szívük barlangjában visszhangzott.

Opálka leült Répa mellé, és a karját nyújtotta. Répa szó nélkül munkához látott. Közben azt magyarázta Opálkának, hogy otthon azért jóddal be szokták kenni a bőrt, de Opálka már a térről ismerte ezt a módszert. Jobb kezének ujjaival kifeszítette bal karján a bőrt, Répa megnyálazta a tintaceruzát, előrajzolta a vonalakat, aztán jó mélyre nyomta a kiégetett tűket. Aznap készen lett a címer a rácsokkal. A vagány elégedetten nézte művét, úgy találta, hogy a kiszurkált címer tökéletesebb, mint amit október huszadikán címoldalukon az újságok közöltek.

– Most már nagy magyar vagy – nézett rá gúnyosan a pap. – Látjátok, egyikőtök sem tudja, mit művel! Először el akarod hagyni a hazádat, mert úgy érzed, nincs itt keresnivalód. Most meg magyarkodsz, negyvennyolcas címert lyukasztasz a bőrödbe... Mikor hazudtál? Amikor megtagadtad az országot vagy most, amikor magadat is megtagadod?

Opálka felugrott. A tanár szavai elevenbe találtak. De hamar készen volt a válasszal:

– Úgy tudom, maga is disszidálni akart...!

A tanár leült a priccsre, és maga mellé húzta Opálkát.

– Mert lehet, hogy én is bolond voltam. De nekem, fiam, okom volt rá. Én pap voltam, ezt már tudhatod.

Mégpedig egy olyan rend tagja, amelyik híres vagy inkább hírhedt volt szigoráról és kegyetlenül kemény törvényeiről. A rendet ötvenben feloszlatták, és én szinte örültem, hogy nincs többé. Úgy érezte magam, mintha ötvenegy éves koromig az elmeógyógyintézet zárt osztályán éltem volna, de majdnem teljesen egészségesen. Örültem, azt mondtam, jót tett velem az Isten. Polgári ruhát húztam mint mások, elmentem tanítani, és három évvel később, tehát pont három évvel ezelőtt megházasodtam. Boldog voltam, nyugodtan merem mondani, boldog. Néha találkoztam ismerősökkel a régi életemből, és észrevettem, mennyire furcsán néztek rám. Mint egy renegátra. És ez zavart... De annyira már nem tudott zavarni, hogy valamiképpen visszatáncoljak. Alkalmam se lett volna rá, igaz... A rend megszűnt, és én eltemettem magamban. Más volt az, ami valamivel később megzavart.

Opálka megpróbált a paptanár arcába nézni, de sötét volt, csak teste keretét látta. A pap folytatta:

– Lassanként észre kellett vennem, mert nem voltam vak vagy gyöngé elméjű, hogy az iskolában sem tekintenek rám másként. A tanártársaim szemében is csak renegát voltam, aki valaha ott volt, s csak muszájból van ma itt. Egyszer, egy kisebb, mondjuk úgy: ügyem alkalmával az igazgató is a tudomásomra hozta: „Te nem vagy a mi emberünk, téged csak megtűnünk magunk között, ezt ne feledd!” Nyeltem... És nyeltem akkor is, amikor megtudtam, hogy a tanítványaim Csuhasznak neveznek a hátam mögött. Én fiam, szeretem a hazámat. Én azért akartam a feleségemmel

együtt elmenni innen, mert itt már senki sem érzett közel magához.

– Én is szeretem – suttogta Opálka. – Nehéz erről beszélni, mert az ember nem kiabálja világgá azt sem, hogy szeretem az édesanyámat... Sőt, gyanús, hamis, aki hangos ebben. Esküszöm, szeretem a hazámat, de nekem nincs helyem benne. Tudja, hogy melyik hazát szeretném igazán? Amelyik lehetett volna. Ahol maga is, Répa is, mindenki helyet találhatott volna. A diák is...

– Róla ne beszéljünk – mondta váratlan ingerültséggel a tanár.

Répa a sarokból hallgatta őket. Nem tudott aludni ő sem. Érdekelte a vita, habár nemigen értette, miről van szó. Most azonban beleszólt.

– Az meseország, te... Ahhoz az kéne, hogy mindenki egyformán okos, ügyes, jó meg mittudomén milyen legyen. . Duma..

Opálka elhallgatott. Fölkelt a priccsről, lassan visszavánszorgott saját fekhelyére.

5.

A következő héten végre elkezdődtek a kihallgatások. A nyomozókat elsősorban az érdekelte, nem vett-e részt Opálka a felkelésben. Négyyszer hallgatták ki, mindannyiszor ugyanazt kérdezték, csak mindig másként. Egy alkalommal a nyomozó – jóvágású, göndör

hajú fiatalember – észrevette Opálka karján a jelet. Rászólt, hogy tűrje föl az ingét. Opálka megmutatta a leláncolt címet. A nyomozó cöcögött és a fejét csóválta.

– Maga kötözni való bolond – sziszegte. – Két akkora pofont érdemelne, hogy összehajoljanak a fogai... Barom állat... Nem érdemes ütni sem. Eleget fog még szenvedni ezért az ostobaságáért, ha egyszer kiszabadul innen.

Opálka közel állt az örülethez. Érezte, társai utálják mogorva természetét, zárkózottságát. Ha csak lehetett, félre vonult és olvasott (néhány könyvet a tanár hozhatott be magával) vagy különböző figurákat gyúrt a megmaradt kenyérbélből.

Valamelyik nap Répát elvitték közülük. Az a hír járta a börtönhíradó kopácsolásainak segítségével, hogy a vagányról súlyos dolgok derültek ki, nem ússza meg néhány hónappal az ügyet.

Aztán végre Opálka esetét is tárgyalásra tűzték ki. Az ügyvéd, akit hivatalból rendeltek ki mellé, arra intette, hogy bátran és őszintén mondjon el mindent. Amit csinált, önmagában talán nem fogják súlyos bűncselekménynek ítélni, csak fiatalos meggondolatlanságnak.

Az ügyész – alacsony, ötvenes emberke – ennek ellenére szigorúan támadta, azt fejtegette, itt már nem meggondolatlanságról, hanem egy felnőtt ember kétszeres kísérletéről van szó, és a legszigorúbb ítéletet kérte a bíróságtól. Az ügyvéd tiltakozott a túlzások ellen, s érveit a bíróság helyben is hagyta. Végül három hónapra ítélték Opálkát, de az ítéletet próbaidőre fel-

függesztették, és a büntetésbe beleszámították azt a két és fél hónapot, amit az előzetesben töltött.

Két hét letölteni való ideje maradt még – fenyegetésként.

6.

Az első szabad estéjén kiment a térre, de csak egyetlen ismerőst talált ott, aki elmesélte, mi történt a többiekkel. Mindenki disszidált, a Csernák-ikrek vidékre mentek, úgy mondták: melózni. Ők részt vettek egy Baross-téri italbolt kifosztásában november hatodikán, amikor már bejöttek az oroszok, és jobbnak látták eltűnni Pestről.

Apja zavartan fogadta Opálkát, s amikor este meglátta fia karján a tetoválást, megrémült.

– Megőrültél? – nézte riadtan, de nem tudta levenni szemét fia karjáról. – Takard el gyorsan! Ha valaki meglátja, végünk van... Mindkettőnket tönkre tesz vele!

– Nem teszek tönkre – hajtotta vissza Opálka az ingét. – Amint kapok munkát, elköltözöm hazulról.

Egy hét múlva állást kapott, egyelőre segédmunkásként az Épületelemgyárban, Óbudán. A betonkeverő gépnél dolgozott, meglehetősen tisztességes fizetésért. Egy alkalommal a zuhanyzóban észrevette, hogy a többiek meredt szemmel bámulják a karját. Azontúl mindig megvárta, hogy a többiek elhagyják a tusoló helyiséget, s csak akkor kezdett vetkőzni.

De lassan eljött a nyár, és már nem lehetett állig begombolva dolgozni a napsütött udvaron. Akkor kikérte a munkakönyvét, és otthagya a gyárat. Két hét csavargás után újra talált munkát, s most már a szakmájában dolgozhatott egy vasipari szövetkezetben.

A Ferrum Ktsz központi épülete egy Klauzál utcai földszintes ház volt. Az udvarból jobbra nyílt a műhely, ahol Opálka is dolgozott. Délben a többiek kimentek az udvarra, magukkal vitték az elfeketedett teniszlabdát, és kiskapus focit játszottak az ecetfák között, amelyek félig elszáradt törzsére vastagon tapadt rá az évtizedes por és vasreszelék. Ilyenkor Opálka letörölgette a karusszelpadot, aztán a géprongyot lóbálva megállt az ajtóban, onnan nézte a játszódókat.

Elviselhetetlen hőség volt az üzemben. A nők vékony blúzokban, a férfiak félmeztelenül dolgoztak, egyedül Opálka volt kénytelen hosszú ujjú ingben vagy munkaköpenyben álldogálni a gép mellett.

Egy pufók, piros arcú legény, akinek feltűnt Opálka furcsa szokása, élcelődni kezdett:

– Olyan vékony a karja, mint a tű! – kiáltozta röhögve. – Azért dugdossa, mert szégyelli...

Opálka Ferenc tekintete elborult, aztán észbe kapott, és kényszeredetten velük nevetett.

Egy este együtt indultak hazafelé a zömök fiúval. A srác a barátairól beszélt, s elmondta, hogy ez már a harmadik munkahelye, de ilyen jól még sehol sem érezte magát.

– Ritka jó brancs – mondta –, sokszor még ünnep-

napokon is együtt vagyunk. Egyszer te is eljöhetnél velünk a hegyekbe...

Opálka beleegyezett, s magában örült, hogy végre egy vasárnapját megoszthatja másokkal. Amióta szabad lett, gyűlölte és unta a szabadságát, nem tudott mit kezdeni vele.

Gyöngé napsütésben találkoztak, korán reggel a Moszkva téren: négy lány és öt fiú. Villamosra szálltak, nem mentek be a kocsik belsejébe, a peronon álltak meg, hangosan nevetgélve egymás sületlenségein meg a magukén.

Zugligról fölött telepedtek le egy réten. A lányok a lombok árnyékában terítették le a plédeket, onnan nézték a futballozó fiúkat. Opálka nem vett részt a játékban most sem, a hegyre vezető gyalogúton sétált, s csak messziről figyelte a félmeztelenül verejtékező, hangos társaságot. Később leült egyedül a gyepre, távol a többiektől.

A srácok egyszer csak abbahagyták a játékot, s a tömzsi odaszólt társaihoz:

– Figyelitek? – mutatott Opálka felé. – Már megint félrevonult.

– És most is szinte állig begombolkozva – mondta valamelyikük. – Most már igazán kíváncsi vagyok, miért! Támadjunk rá, nézzük meg végre, mit szégyell annyira...

Hangos nevetéssel fogadták a nyurga fekete fickó ötletét, és együtt rohantak Opálka felé. Indiánüvöltéssel vetették rá magukat, ketten hátulról leszorították, s valamelyik kigombolta karján az ingujjat. Opálka csak

ekkor eszmélt rá, hogy mit is akarnak tőle, kétségbeesetten próbált védekezni, de az öt férfinak sikerült letepernie az eszeveszetten kapálózó fiút. A tömzsi feltúrta az ingét, aztán megrökönyödve s némileg idegenkedve bámultak a leláncolt, kék címerre.

7.

Szombat esténként lement az Erzsébet étterembe, megvacsorázott, ivott egy-két korsó sört, s késő éjszakaig egyedül ült a terítetlen tölgyfaasztalnál.

Egy este, tizenegy után unatkozva lődörgött az Almássy téren, amikor hirtelen megeredt az eső, sűrű függönyt vonva a tárt ablakszemek elé. Olyan ereje volt az aláhulló zápornak, hogy szinte ütött. Opálka gyorsan behúzódott egy kapu alá. Nekitámaszkodott a falnak, rágyújtott egy cigarettára, de nedves ujjaitól szétmállott a papír. Kinézett a csöndes utcára, sietős kopogással közeledtek egy női cipő körvonalai.

Opálka látta, hogy a nő a kapu felé tart, egészen a sarokba húzódott. A lány beállt a kapumélyedésbe, s megtörölte szétázott fekete haját. Vékony kis nyári ruhája úgy tapadt rá, hogy szinte meztelenségében mutatta meg testének vonalait. Egy pillanatra Opálkára emelte nedves szemét. Olyan volt, mint egy megázott kölyökkutya. Nagy szeme volt, fényes-fekete. A fiú kíváncsian nézte, szerette volna megszólítani, de nem tudta, mit mondjon. Az eső úgy zuhogott, mintha soha

nem akarna elállni. A lány fázott, és két kezét keresztben a vállaira szorítva összehúzódott a kapun belül.

– Odaadnám a kabátom – szólalt meg hirtelen Opálka, és maga is csodálkozott, hogy beszélni mer. Rekedt volt a hangja.

A lány hálásan nézett rá. Opálka óvatosan, hogy ne érjen a lány testéhez, a lány vállára helyezte a zakót. A lány bekapcsolta a középső gombot, szinte látszott rajta, hogy most már kezdi átjárni valami enyhe melegség.

– Haza kellene sietnie – mondta Opálka. – Teljesen átázott a ruhája. Meg fog így fájni...

– Lehet – felelte a lány. – De még mindig esik...

Opálka összehúzott szemekkel nézett rá. Szerette volna felajánlani, hogy hazakíséri, de az utolsó pillanatban összerezzent a lány tekintetétől, s gyorsan az esőtől fénylő macskakövekre pillantott. A lány topogott, így próbálta enyhíteni reszketését. Csuromvíz volt a cipője is.

– A maga zakója se valami száraz! – mondta, és a kabát ujjaival játszott.

– Nekem is jutott egy kevés az áldásból – felelte Opálka. – Nem sokkal maga előtt bújtam be ide.

Sokáig hallgattak, aztán Opálka elszánta magát, és kinyögte, amit már percek óta mondani akart:

– Engedje meg, hogy hazakísérjem! – És mentegetőzve tette hozzá: – Akkor legalább magán hagyhatja a zakót.

– Úgy pedig maga fázik meg – mondta a lány, és hálásan nézett rá.

Opálka Feri legyintett.

– Én nem. Nem szoktam fájni. Különben is ez csak könnyű nyári zápor.

– Hát akkor menjünk – mondta a lány. – Szerencséje van, nem lakom messze innen. Három megálló az egész.

Az eső addigra elállt. Gyalog indultak a Nyugati felé. Igyekezett lépteit a lányéhoz igazítani, a túsarkak koppanása hangosan jelezte lassú lépteik ütemét. Csöndben mentek egymás mellett. Opálka néha a lányra pillantott, de valahányszor az kíváncsian visszaneézett, zavartan lesütötte a szemét.

Egy házak közé begyűrt kis téren megálltak. A lány a magas sarki épületre mutatott.

– Itt lakom – mondta, és levette válláról a férfizakót. – A viziontlátásra!

A kezét nyújtotta. Opálka átszorította a lány pici tenyerét.

– Várjon! Csak a nevét mondja meg!

A lány kissé meglepődve válaszolt:

– Magdi vagyok... Csekő Magdi.

Még egyszer köszönt, és átszaladt a kapu elé. Opálka a sarokról figyelte a lány életteli, sebes mozdulatait: csöngetett, majd az álmos házmaster kezébe nyomta a kapupénzt. Már sajnálta, hogy nem volt mersze találkát kérni a lánytól. Sokáig nézte a bezárt kaput, aztán leült egy padra. Azt csinált az idejével, amit akart. Sehol nem várta senki. Elhatározta, hogy nem mozdul el addig, míg reggel a lány ki nem jön a kapun. Mert bizonyára dolgozik vagy iskolába jár, va-

lósínú hát, hogy viszonylag korán indul el hazulról. Vállát a pad támlájához támasztotta, órákig nézte a halvány vonalú lombokat, aztán elaludt.

8.

Arra ébredt, hogy a tér túlsó sarkán nagy lármával bontják ládáikat a nyitni készülő piaci árusok. Fázott, felhajtotta gyűrött, itt-ott még mindig nyirkos zakója gallérját. A piac mellett – mint minden csarnoknál – volt egy italbolt, oda sietett, ivott egy fél deci cseresznyepálinkát, és újra kisétált a térre.

A lány hét óra előtt néhány perccel lépett ki a kapun. Opálka utána sietett, pár lépést szinte egymás mellett haladtak, míg a lány észrevette. Csodálkozva megállt.

– Maga?

– Megvártam – sütötte le a szemét Opálka. – Látni akartam még egyszer.

– Itt várt egész éjjel?

– A padon.

– Furcsa – mondta csöndesen, talán csak magának a lány. – Miért?

– Nem tudom.

– Sietek. Ma vizsgázom.

– Egyetemre jár? – kérdezte Opálka.

– Bölcsész... Elkísér?

Opálka álmos volt, és fájt a dereka a padon elöltött

éjszakától, de túlradó öröme gépiesen vezette-vitte a lány bal oldalán. Egy korán nyitó presszóban kávékat ittak – ők voltak az első vendégek –, s amikor a felszolgálónő kiment a pulthoz, Opálka ráhajolt a lány keskeny kezére. A lány elrántotta a karját, de Opálka úgy nézett rá, hogy hirtelen megsajnálta a fiút, s szinte akaratlanul megsimogatta a fejét.

Este a Duna-parton sétáltak. A hajóállomásra éppen akkor futott be a zenés sétahajó. Odafönt már gépzene szólt, a Sétahajó lágyan ring a Dunán kezdetű dalt hangzott a hangszórókból, nevetve szaladtak le a pal-lón az emberek, és Opálka megfogta a lány kezét:

– Menjünk el egyszer sétahajózni!

– Jó – mondta a lány. – Szeretem a Dunát...

Bár egyedül mehetnénk...

– Olyan furcsa maga – mondta halkan a lány. Akkor még nem könnyen tegeződtek a fiatalok sem. – Először megijedtem a szemétől. Úgy nézett rám, mintha el akarna zavarni. És közben marasztalt.

– Nagyon egyedül vagyok – mondta Opálka.

– Pedig nem szabad – nézett rá Magdi. – Nyáron szeretni kell az embereket. A világot. Nyáron vidámnak kell lenni...

Opálka óvatosan megfogta a lány vállát, és magához húzta,

– Én még soha nem voltam szerelmes – mondta rekedten, aztán elfordult és rágyújtott.

Azzal búcsúztak, hogy másnap Opálka megvárja a lányt a házuk előtt. A sarkon még megállt, az ott paroló kisautót nézegette. Megbámulta az egyszerű mű-

szerfalat, s azon töprengett, milyen súlya lehet ennek az autónak. Ellenállhatatlan vágyat érzett, hogy megemelje. Azt beszélte be magának, hogy ha sikerül elmozdítania a földtől, a lány szeretni fogja. Bal lábát hátravetette, cipője sarkát megtámasztotta egy macskakő szegélyében, két kézzel megmarkolta a sárvédő alját, erei kidagadtak, aztán remegni kezdett a szája széle. A kocsi fara egy egészen kicsit megmozdult.

9.

Egy vasárnap délelőtt Opálka találkozott az újságíróval. A bajuszos férfi zavartan vette észre hajdani zárkátársát, el akarta kerülni, de már késő volt, nem tudott kitérni a találkozás elől. Opálka lelkesen üdvözölte a rég látott ismerőst, beinvitálta egy presszóba, konyakot rendelt, és kérdezősködni kezdett. Az újságíró elmondta, hogy visszavették a laphoz, igaz, csak tördelőnek, de már szabad néha egy-egy színest is közölnie.

Aztán Opálka mesélt a tárgyalásról, munkájáról. Az újságírónak is megjött a szava, arról beszélt, bele kell nyugodni a világ megváltoztathatatlanságába, úgy kell élnünk, hogy ennek keretein belül próbáljuk a magunk szűkített szabadságát megteremteni.

Opálka az újságíró mozgó bajuszát figyelte, aztán hirtelen megkérdezte:

– Azért... belemennél még egyszer ebbe a veszedelmes játékba?

Kollár a fejét rázta.

– De miért nem? – Ennyit Opálka is tudott, másra volt inkább kíváncsi. – Félnél? Megijedtél a zárkától?

– Is – mondta Kollár. – Miért, neked talán örökre kellemes emlék az a pár hónap? De nem ez a legfontosabb, kibírtuk... Én sokat gondolkoztam azóta. Mikor kijöttem, azt hittem, örökre megbélyegeztem magam. De ma már senki nem említi, hogy én... – és mert Opálka nem vágott közbe, megkérdezte: – Talán te megpróbálnád újra?

Opálka elkerülte a választ.

– Neked most könnyebb – mondta. – Rajtam bélyeg is maradt.

– Igen. Hülye voltál – motyogta az újságíró. – Nem lehet kiszedetni?

– Már próbáltam. Valaki azt mondta, citromlével kijön. Hetekig dörzsöltem, napi négy-öt citromot elhasználtam, még csak meg se kopott.

Az újságíró sokáig babrálta üres poharát, aztán hirtelen eszébe jutott valami.

– Te, a bátyámnak van egy sebész ismerőse, vagány pasas. Megkérdezhetjük, hátha tud valamit csinálni. Doktor Rajmon. Odaadom a címét, és nyugodtan hívatkozz rám...

Opálka vállat vont, felírta a címet, de másnapra már el is felejtette az egészet.

10.

Aznap elvitte Magdit a Hármashatárhegyre. A Fenyőgyöngyénél tette le őket a busz. Bementek a kerthelyiségbe, és a cigányzenekart hallgatták. Opálka a söralátétet forgatta, aztán hirtelen Magdira nézett:

– Tegezhetlek?

A lány hunyorított, ez volt a beleegyezés. Már kezdte megszokni Opálka furcsaságait.

– Már meg is tetted – mondta aztán kedvesen.

– Köszönöm – csillant fel a fiú szeme. – Akkor beszélj magadról.

– Magamról? – csodálkozott a lány. – Mit beszéljek?

– Ki vagy, mit csináltál eddig? Könnyű volt az életed vagy nem? Semmit sem tudok még rólad.

Magdi mosolygott.

– Azt hiszem, én sem sokat tudok magamról. Születtem, élek, tanulok... Anyukám meghalt tavaly októberben, azóta apával és az öcsémmel vagyunk...

Opálka melegséget érzett a tarkóján.

– Hogyan halt meg?

– Lelőtték – mondta halkan a lány, és rekedt lett a hangja. – Vezető nővér volt a Bethesdában. Huszonhetedikén reggel beszéltem vele utoljára. Telefonált, hogy nem jöhet haza, sok a sebesült. Délben újra hívott. Apával beszélt, kérdezte, mit csináljon... Egy tüdőlövéses sérültet követeltek a felkelők, és nem akarta kiadni nekik. Megfenyegették. Apa azt mondta, ne induljon el, majd este érte megünk. Hétkor apa el is indult. Mire odaért, anya már nem volt ott. Azt

mondták, négy óra után elindult, nem tudott tovább várni...

– Igen?

– Soha többé nem jött haza. A Thököly úton találták meg másnap reggel, három golyó volt a testében.

– Szép volt?

A lány valahová a messzeségbe nézett, a fenyvesek fölé.

– Azt hiszem, csúnya volt. És soha nem láttam ellágyulni. Néha azt hittem, nem is tud szeretni. Olyan volt, mint egy férfi. Csak mostanában jöttem rá, hogy nem ismertem eléggé...

Opálka tűnődve nézte a lányt. Szégyellte magát, és nem igazán tudta az okát.

– Te biztosan kommunista vagy – mondta hirtelen.

A lány felhúzta a szemét.

– Nem... azt nem... nem tudom.

– Hogyan nem tudod?

– Nem tudom. Azelőtt nálunk nem politizált senki. Aztán... mostanában minden megváltozott. Apa tehetetlen, olyan, mint egy nagy gyerek. Mostanában iszik, és átvitázza az éjszakákat. Az egyetemen azt mondják, fejlődöm... Én nem tudom.

Félrehajtott feje megmozdult. Kerek szemmel nézte Opálkát. A fiú fejét két karjára támasztva az asztalra borult.

– Mi van veled? – fogta meg a vállát Magdi.

Opálka lassan fölemelkedett, és megrázta a fejét.

– Semmi... semmi.. – Aztán váratlanul kigombolta

bal karján az inget, és felrántotta az ujját. – Idenézz! – mondta, és karját a lány elé tartotta.

Magdi egy percig megütközve bámulta a jelet, aztán sötéten azt mondta:

– Látom... És? Adj egy cigarettát! – Rágyújtott, és csak a második szippantás után folytatta: – Nem mered elmondani?

Opálka nem válaszolt. Mereven az asztalra bámult, mintha valami érdekes látvány szegezné oda a tekintetét.

– Azt hitted, följelentelek? Vagy elrohanok és többé nem állok szóba veled? Vagy mit...? Szólj már egy szót, mert... – szinte visítva a fiú arcába csapott, rémülten meredt rá, aztán kirobbant belőle a sírás, és Opálka vállára borult.

A fiú nem szólt semmit. Lassan fölemelte a lány fejét.

– Ne haragudj – szipogott Magdi. – Megbolondítottál a hallgatásoddal.

– Te ne haragudj – suttogta Opálka, és két kézzel magához húzta a lányt. – Én nagyon... nagyon szeretlek.

11.

Csak akkor nem volt Magdival, amikor a lány a Róma-ira ment. Magdi ott töltötte vasárnapjait, az egyetemi sportkör csónakházában. Megegyeztek ebben, mert Magdi rajongott a napért, a poros sétaútért, szerette a napégette, félig száradt deszkabódék árnyékát, a rit-

ka gyepet. A lány pár hét alatt olyan barnára égett, hogy még a születetten sötét bőrű fiú is egészen tejszínűnek tűnt mellette. Ezeken az üres vasárnapokon Opálka hosszú gyalogsétákat tett a városban. Mostanában gyakran eszébe jutott gyermekkorának néhány képe, de szinte mindig ugyanazok: a szebb, kedvesebb emlékek. Mintha minden más kiesett volna az emlékezetéből.

Gyakran vasárnap is dolgozni ment. Lassan észrevette, hogy üresebb óráiban – amikor nem volt mellette Magdi – hiányzik neki az öreg Karusszel-masina meg az ebédidőben lezajlott viták, amelyekben pedig soha nem vett részt, csak türelmesen végighallgatott mindenkit, és elraktározta magában a sokféle véleményt politikáról, sportról, életről.

Egy augusztusi vasárnap délelőtt elhatározta, hogy kísétál a Rómaira, és megnézi Magdit. Bízott a lányban, csupán látni szerette volna, távolról, hogy az ne is tudjon a jelenlétéről.

Autóbusszal utazott a Béke strandig, aztán a csónakház holléte felől érdeklődött. Hárman is más-más irányt mondtak, végül is elindult a vízparti sétányon Pütkösdfürdő felé. Meleg volt, fehér inge a hátára tapadt. Fürdőruhás emberek mentek el mellette, aztán két fiatal lány futott vele szemben, akkor léphettek ki a Dunából, egyikük nedves teste súrolta a kezét. Zavarban volt, senkit nem látott felöltözve sétálni – tombolt a nyár. Úgy érezte magát, mint egy Afrika-kutató, aki eddig nem ismert törzset fedez fel, ott áll a fehér embert még nem látott bennszülöttek között, s lesüti sze-

mét a kíváncsi pillantások kereszttüzében. Pedig nem törődött vele senki.

Leszakított egy hatalmasra nőtt útilaput, letörölte vele cipőjéről a rátapadt salakport, aztán lassan, ráérősen tovább ment. Egy fűszálat forgatott ujjai között, s figyelte a parton, stégeken napozó embereket.

A csónakház előtt leereszkedett a magasan fekvő sétányról a partra, s egy kókadozó bokor előtt megállt. Magdi a stégen feküdt, két fiú és három lány társaságában. Összehajolva néztek valamit a pallón, nevettek, és a lány hátra vetette fejét. Olyan jókedvű volt az egész társaság, hogy Opálka majdnem sírva fakadt. Aztán az egyik fiú fejest ugrott a stégről, s a többiek is a vízbe vetették magukat. Magdi utolsónak ugrott, hangos nevetése – Opálkának úgy tetszett – a hullámkon szökdelve átszaladt a Népszigetig. Opálka letörölte homlokáról a verejtéket, aztán kettészakította az ujjai közt hajolgotó fűszálat, és lehajtott fejjel elindult, hogy minél messzebbre kerüljön a vízparttól.

Elhatározta, hogy többet nem keresi a lányt, nem zavarja megérdemelt örömét.

12.

Három napig bírta, de Magdi egyre jobban hiányzott. Akkor előkereste noteszából az orvos címét, amit az az újságírótól kapott. Felhívta, és megbeszélte, hogy este elmegy a lakására.

A sebész egy kopott terézvárosi bérház második emeletén lakott. A hajdan nagypolgári lakás poros volt és régimódi. A dolgozószoba sarkában bőrdívány állt, valaha fehér huzattal. Az orvos beült a hatalmas íróasztal mögé, s helyett mutatott Opálkának egy magas támlájú, súlyos karosszéket.

– Nem könnyű dolog – mondta dr. Rajmon. – Dohányzik?

Opálka rágyújtott, idegesen várta, mit fog mondani a sebész.

– Nehéz ügy. Nem szeretnék ráfizetni, ugye, érthető... Ha nem az egyik legkedvesebb ismerősöm ajánlotta volna, semmi pénzért nem vállalnám. No, mutassa csak...!

Opálka kinyújtotta csupasz karját az íróasztalon. Az orvos füttyentett.

– Ez igen, barátom! Ezt nevezem hősieles ellenállásnak. Nem mondom, bátor kiállás, megmutatni az egész világnak, hová tartozunk! Le a kalappal ön előtt, uram! Kevés korunkban az egyenes ember... De hát a történetek óta eltelt egy kis idő, nem igaz? Hogy stílusos legyek, megváltozott a történelemnek az ő menete, s a megváltozott helyzet megváltozott taktikát igényel...

Opálka dühösen megemelkedett, szeretett volna közbeszólni, de Rajmon nagy nyugalommal leintette.

– Jó, kérem, tréfán kívül... megértem magát. Elhiszem, hogy fél, nem kellemes ilyen billoggal járni-kelni...

– Nem félek – vágott közbe a fiú.

– Hanem?

– Megutáltam. – Opálka fölemelte a fejét. – Elegem

van belőle, érti? Élni szeretnék. Unom az egyedüllétet és gyűlölöm a karomat. Nem félek, hanem undorodom. Annyira, hogy ha másként nem lehet, hajlandó vagyok a karommal együtt levágnatni...!

Az orvos vékony arcán furcsa ráncok futottak fel.

– Ebben is igaza van – mondta olyan csöndesen, hogy erre a fiú szinte hipnotizálva elhallgatott. – Öt után jöjjön fel, és ne hozzon kísérőt!

– Egyedül leszek – bólintott Opálka.

13.

Három hétig – amíg rajta volt a kötés – alig mozdult ki hazulról. Betegállományba nem mehetett, kivette szabadságát, és még négy nap fizetés nélkül is. Utána is csak nehezen és nagyon lassan, óvatosan tudott dolgozni, de összeszorította a fogát, és minden fájdalmat eltűrt. Három hét múlva doktor Rajmon levette róla a kötést. Opálka megnézte a sebet, egészen vörös volt, és ráncos, mint a nagyon öreg emberek bőre. Rajmonnak ugyanis jó tenyéryi darabon kellett eltávolítania a tetoválást és összehúzni a seb szélén az ép bőrt. Opálka úgy látta, elvékonyodott a karja.

Kifizette a sebészt, lement a Duna-partra, figyelte a párokat, a hajókat, s eszébe jutott az első este, amit Magdival töltött itt a parton. Szerette volna fölkeresni a lányt, s már-már el is indult ám hamar meggondolta magát, és visszafordult.

Leült a lépcsőkön, egy villamosjegyet szaggatott apró darabkákra, minden darabot külön összesodort, és egyenként vetett a vízbe. Azt figyelte, hogyan tűnnek el aztán a hintázó, halk hullámok között. A karjára pillantott, csodálkozva nézte a meggyűrt sebet. Aztán zsebre dugott kézzel indult a hajóállomás felé. A budai oldalt nézte, a fényfallal elzárt alagutat.

„Menjünk el egyszer sétahajózni! Jó. Szeretem a vizet”. Haragudott magára, hogy megint eszébe jutott a lány. Jegyet váltott a sétahajóra, éppen az utolsó pillanatban határozhatta el magát, mert alighogy a fedélzetre ért, fölszedték mögötte a pallót. Pillanatonként a karjára nézett, mint gyerekkorában, amikor először kapott egy olcsó karórát, s napokig mást sem tett, csak az idő múlását leste a két mutatón.

A hátsó fedélzeten megkapaszkodott a korlátban, az egymásra bukó, surranó hullámokat nézegette, meg egy fénypontot, mely sokáig kísérgette a hajót a vízen.

Aztán megint rápillantott elvékonyodott karjára, s megállapította, hogy nagyon elcsúfította a műtét. Fanyar fintorral elmosolyodott.

Megszólalt a zene. A fedélzet sötét sarkában néhány pár táncolni kezdett. A hajó éppen elhagyta a szigetet, amikor újra Magdira gondolt.

ILLATOS KERT
&

ILLATOS KERT

Micsoda bódító virág!
Neked nyíló szép szelence.
Vérszín ajkú mély kemence.
Nézd, s megszűnik a külvilág.

Démonkehely. Virágkosár.
Húsos szirmok. Mély torok.
Bibéjéből méz csorog.
Ívkupolás borospohár.

Elszédül, aki belenéz.
Mámorító, mint óborok.
Vörös lótosz, virágporok.

Ó, jaj, a vágyam elemészt...

OLYAN SZELÍD...

Olyan szelíd voltál, mint a selymes patak.
Néztelek s elfogott az eszeveszett vágy.
Ott feküdtél, csábított a vetetlen ágy,
Kandikáló melled, márványsima hasad..

Fejedet karolta színes, puha párna
Akár a pitypangot nyáron a selymes gyeper.
Melléd bújtam s mondtam: mezítlen szeretlek.
Csókoltam szép öled bebocsátást várva...

Te suttogva szóltál: ne nézd a meztelen
Bőröm és testem, a megremegő kezem.
Hunyd le a szemed és ölelj át nesztelen.

Maradj mozdulatlan, heverj rajtam, *még nem*
Vagyok felkészülve, látod, védekezem!.
Légy türelmes, várj, míg felhúzó a térdem...

BUKLÉSZÖNYEG

Derekam karolta megfeszített lábad,
az ágyban kezdtük, olyan mohón vetettük
magunkat egymásba, akár két vadállat.
Nem is a földön jártunk, inkább lebegtünk.

Sóhajtva nyögted, maradj még, jaj el ne menj!
visszatartottam hát, hogy te velem élvezd
ezt a már-már földöntúli gyönyört és ezt
a vihart, melyben együtt pokol és a menny.

Emlékszem halálig: ahogy észveszeszten
lecsúsztunk a puha ágyról önfeledten,
s lent zajlott tovább a fortissimo aktus.

Együtt rángó lábunk adott hozzá taktust.
Milyen régi eset! Bizony most is érzem:
attól a szőnyegtől kikopott a térdem.

TENGER VÍZÉBEN

most már mindörökre elmarad egy álom:
tenger vízében szeretkezni veled
egy estébe hajló sehol-felhős nyáron
a hold elé kúsznak éji fellegek
mennyit gondoltam rá hogy talán majd egyszer
ha a hullámozó víz olajsínbe hull
beúszunk a mélybe, mezítelen testtel
s lehűthetetlen ölellek ott vadul
körülöttünk kagylók medúzák és halak
cinkos hunyorral lesütött szemek -
és nekünk a csend meg a jó magány marad

szemedben csillagok pulzálnak mint smaragd
éteri fénye, s *testünk vágytól remeg* ...

és ez az este már örökre elmarad

AMIKOR SZALADNAK A LÁNYOK

A legszebb, amikor szaladnak a lányok.
Vágyva nézem pályán, futópadon őket,
az atlétatrikós, rezgő mellű nőket,
táncolnak a halmok: nagyok meg parányok.
Mindig szemből nézem a trikóredőket!
Tenger hullámai – ugráló szép mellek...
futás közben, igen, ekkor a legszebbek,
Erosz táncoltatja a csodás emlőket.
Szinte kacsintgatva mozognak a mezek!
Szemembe villan hullámuk fénye-árnya.
Micsoda mozgás! Mintha táncoló kezek
játszanának velem, élettél, s egymással –
csodálatos halmok: Amor édes szárnya...

Lányok, ki győz ma nálam mellbedobással?

Szindbád utolsó útja

Hommage á K. Gy.

Szindbád, a hajós betöltötte hatvanharmadik évét. Régen nem járta már a világot, otthon üldögélt kényelmetlen karosszékeben, s esténként a televízió távkapcsolóját nyomogatta. Régi filmeket keresett a képernyőn, színteleneket, nem érdekelték a háborúk, a golyószóróval, géppisztollyal, aknavetővel, gránáttal egymást robbantgató hősök, csak a múlt gyöngyéért merült le, mely egy pillanat töredéke alatt csúszott ki összecusokott tenyeréből.

Szindbád, az utazó este kilenc felé többnyire már alig tudta nyitva tartani a szemét. Ha egy-egy pillanatra hátra engedte hanyatlani fejét a karosszék puha támláján, máris messzi tájakra vitte a gyengéd álom. Zakatoló vonatokat, túlkölő buszokat látott, rajtuk lányokat és asszonyokat, akiket régen – milyen mérhetetlenül régen! – oly nagyon szeretett.

Álmainak ágyaiban gyönyörű nőkkel hancúrozott. Szindbád, ahogy ma mondják, konzervatív volt, szerelmes híve a titkos szerelmeknek. Nem mintha félt volna bármi lelepleződéstől. Ő úgy tartotta, a rejtett szerelemnek különös romantikája van, a kettesben bujkálás édesen bizsergető. Láttá Válgát, a mandula-szemű türk lányt ott a moszkvai gosztinyica recsegő

dupla ágyában, ahogy széttárta combját, ahogy édes-szép lábait átkarolta Szindbád dereka mögött, s alig hallhatóan nyöszörgött az utazó mozdulataira. Láttá Emíliát, a szép szőke párizsi asszonyt, s újraélte álmában élete legszebb éjszakáját a pléddel sebtében letakart széles franciaágyon. Álmában még a szeretkezés veritékkel s édes pezsgővel kevercs illatát is érezte.

Szindbádnak most fáj a dereka, s a gyomra is rakoncátlankodott néhány esztendeje. Fölkelt a karosszékből, és a gyógyszeres fiókhöz baktatott. Az örök ifjúság kapszuláját kereste lázasan, de mert ilyet nem talált, végül beírte egy fájdalomcsillapítóval meg egy gyomornyugtatóval. Kisétált a konyhába vízért. Bevette a gyógyszereket, s hatalmasakat böfögött utána.

Fingott is kettőt.

Kicsit megkönnyebbülve cammogott vissza a szobájába, és ágyazni kezdett. Hanyatt dült, de elébb vánkósát kétrét hajtotta, hogy magasabban legyen majd a feje. Ilyen szokásai támadtak újabban a világ szerelmes vándorának. Hajdan még otthonában is elég volt egyetlen párna, mert elnyúlva, hasára fordultan aludt, mint a kutyák. De mostanság már háton feküdt, s ha nem volt a feje alatt legalább két párna, forgott vele a világ. Hasra feküdni pedig legalább egy évtizede nem tudott, mert kidomborodó sörpocakja nem tűrte el a nyomást. Egy kövérebb asszonyt – gondolta néha nekikeseredve – már nem is tudnék misszionáriuspózban megszeretgetni.

Szindbád elrendezte az ágyneműt, levetkőzött, és eldőlt az ágyban. A távkapcsolót gondosan a párnája

mellett tartotta, hogy majd az elalvás előtti pillanatban megnyomhassa az OFF feliratú gombot, és ki...

Mostanában hamar és könnyen aludt el. Minap is áthívta a szomszédja, hogy egy videóra fölvelt humoros tévéműsort együtt nézzenek végig. Elindította a kazettát, nézte-nézte, aztán egyszer csak azt vette észre, hogy már aludt egy kicsit. Gyorsan beszélni kezdett a szomszédhoz, de hamarosan ismét lelassult a szava, és újra felszínes álomba zuhant. Már társaságban is? – gondolta Szindbád. – Ez a vég...

Rettentően szégyellte magát.

Talán, gondolta, azért is süllyedek oly korán álomba, mert akkor, ott a lélek mélyén ismét utazhatom. Havas hegyek, csobbanó vizek, kék tengerek közelébe visz az éj, szőke lányok és mélybarna asszonyok ölébe hajthatom megint a fejem, akárcsak régen, abban a másik, végképp messzire röppent életemben.

És Szindbád, a hajós megrázta magát:

– Nem, ennek még nem lehet vége! Kell még egy új, egy utolsó utazás. Legalább! Napról napra készülődöm látogatóba menni a jó Istenhez. De elébb lassan és fokozatosan kéne még elbúcsúznom az evilági élettől. A csobogó, kristályhideg patakok és az asszonyi csókok ízétől, a havas hegytetők barna fenyőillatától és a penészes borpincék dohszagától, a nyártól és a fürdőkötől, az ősztől, a fákról lekoppanó, héjmarkukat lassan kinyitó dióktól, a szőke gyermekektől és a rozzant öregektől, a szép színésznőktől és a rút, ostoba politikától.

Nem rakott el sok holmit, nem akart iromba bőröndökkel útra kelni... Megnövekedett, széles vállú, dere-

sedő férfiú lett, midőn egyszer eszébe jutott, hogy elmegy megkeresni ifjúkora emlékeit. Csak a legszükségesebbeket pakolta táskáiba, két váltás fehérneműt (majd mosnak rá a hajdani asszonyok), tisztálkodó szereket, váltócipőt. És hosszú szárú cipőkanalat, mert öltözköskor ez segít, hogy ne kelljen olyan mélyre hajolni. Már évek óta csak fűzőtlen cipőket viselt, nem bírt hosszasan guggolva bíbelődni a kötözéssel. Kocsiját a garázsban hagyta, úgy érezte, utazásához illőbb a vasút, a sín párok hajója.

Hálókocsira váltott jegyet, és kora esti indító sípszó mellett hajózott ki a nem is oly messzi északkelet felé. Azt az asszonyt akarta fölkeresni, akiről mostanság oly gyakran álmodott. Annak az asszonynak folyvást anyaöl-meleget sugárzott a teste, pici, derűs, már-már mókás szörpárna évődött vele gyönyörű domborodású szemérme fölött. Mikor is? Melyik évtizedben?

A vonat már a nyílt terepen zakatolt, egyre hangosabb csattogással. Szindbád átsétált az étkezőbe. Marhapörköltre vágyott, utána vörösbort ivott volna, mint rég – de az étkezővagont már csak a fehér abrosz meg a bíbor damasztshalvéta emlékeztette a hajdani étkezőre. A pincér csak mélyhűtőből kiolvasztott készített tudott hozni, meg sört, üvegeset. Szindbád kedvelte a sert, de csak a friss csapolású, habzó italokat. Az üveges – jól tudta – mindig gyengébb, a dobozos meg kiváltképpen az. Hiába, a konzerv csak konzerv, legföljebb ínséges időkre való.

Szindbád nem erre számított. Keservesen rágcsálta a félig hidegen maradt pulykasültet a száraz, nyögve-

nyelős hasáburgonyával, ízetlen, gyári készítmény volt az egész. A sör viszont kellemesen meglepte, majdhogynem ízlett az utazónak. Megnézte az üveg címkéjét, ismeretlen szlovák sör volt, lager-típusú, Szindbád utálta a pilzeni söröket, keserűnek, túlzottan keserűnek érezte őket. Kellemes érzéssel töltötte el most az is, hogy ennek a sörnek, ahogy kicsorgatta a gömbölyű derekú pohárba, volt némi habja. Szindbád a gyerekkorára gondolt, apja gyakran vitte magával vendéglőkbe, s mindig megengedte, hogy belekortyoljon – inkább beleharapott – a kemény habba.

Rendelt még egy üveggel, lassan csorgatta ki, kicsit megdöntve poharát. Kinézett a sötét éjszakába, itt-ott egy-egy halvány lámpa kacsintott vissza rá, de egyébként csak az árnyak körvonalából sejtette, hogy erdős vagy éppen bozótos tájon halad a vonat.

A harmadik sör és a zakatoló szerelvény kellemesen elringatta, elbóbiskolt a széken. Pár pillanat múlva megint annál az asszonynál volt, akihez elsőnek igyekezett most, meztelen mellét cirógatta, aztán lejjebb csúszott a még mindig fényes bőrű testen, csókolgatta körbe, míg meg nem találta a kívánt helyet....

Egy kereszteződés annyira megrázta a vonatot, hogy az utazó fölriadt. Már egyedül volt a kocsiban, a pincér a konyha melletti személyzeti széken ült, s valamit jegyezgetett fekete bőrű mappájába.

– A számlát... – intette magához Szindbád.

Az álmatag pincér lassan caplatott oda a számlával. Szindbád addigra már magához tért hirtelen álmából, s miközben az ezreseket számolta le az asztalra, ráné-

zett a pincér paradicsomfoltos fehér ingére, és megkérdezte:

– Mindig ezen a vonalon jár?

– Mostanság mindig – sóhajtott a pincér, és baljával megtörölgette keskeny bajuszkáját.

Szindbád megérezte a sóhaj mögötti drámát, és érdekelni kezdte.

– Szabad leülnie, amikor semmi forgalom?

A pincér ijedten hátranézett a konyhafülke felé, aztán elszántan bólintott:

– Megengedi?

– Kérem – nyújtotta ki a túlsó oldali ülések felé a kezét biztatóan az utazó. – Örülök, ha szót válthatok valakivel. Üljön már le, kérem!

A pincér még habozott, de Szindbád olyan nyájasan nézett rá, hogy végül is leereszkedett a székre. – Régebben... régebben – mondta ismét nehéz sóhajjal – én nemzetközi gyorsan szolgáltam. Itt most... itt most büntetésben vagyok, kérem. Egy asszony miatt.

– Egy asszony miatt! – bólogatott Szindbád. Ő tudta, hogy minden egy-egy asszony miatt történik, a jó is, a rossz is. Egy asszony miatt sújt le a gyilkos, és egy asszony miatt ugrik le a toronyház tetejéről a bánatos szerető. – Mondja el, hogy volt.

– Mindketten a párizsi gyorsan dolgoztunk. Ő a konyhán, én meg kint az étteremben – kezdte a pincér. – Úgy hívták, Melitta.

– Nekem is volt Melittám – merengett a messzi múltba a hajós. – A Melitták szenvedélyesek. Jó szeretők, de hamar elunják párjukat.

– Akkor most ön mesél? – kérdezte sértetten a vasúti pincér. – Abba is hagyhatom...

– Nem, nem – nevetett föl a hajós – , mondja csak!

– Melitta, láttam, incselkedik velem. Ahányszor ételeért-italért mentem, úgy hajolt ki az átadó ablakán, hogy félig-gombolt köpenyéből kilátszott a melle, de majdnem a bimbójáig. Néha egészen is. Ha elfordítottam a fejem a látványtól, kacagott. – Szégyenlős vagy, Dezső? Mert hát Dezső a nevem, Kóbor Dezső... Így vagyok anyakönyvezve. És ahogy nézett rám az enyhén kancsító, zöld szemével! Nem tudom, észrevette-e már, a kissé kancsal nők pillantásaiban mindig van valami különösen szexis. Valami izgató. Kihívó. *Az egyik szeme, a bal szem furcsán, titokzatosan, ingerlően, mintha érzékien mosolygott volna akkor is, midőn a másik szeme komoly, harmatos és mélázó tekintetű volt.* Aztán, amikor végeztünk, s egy órával az állomásra érkezés előtt lezártuk az étkezővagont, átöltözött, és kijött a peronra. Engedte, hogy megcsókoljam, hosszan öleltük egymást a sötétben, combjaink is összesimultak, úgy emelkedett a férfiasságom, hogy az már szinte fájt. – Hol laksz? – kérdeztem tőle. – A Józsefvárosban. – Nem ott, itt gondolom... ma éjjel, Párizsban. – Oda nem jöhetsz – tiltakozott rémulten –, itt a vasutas szálláson mindig ugyanazzal a két lánnyal osztom meg a szobát: egy finnel és egy olasszal. Oda nem jöhetsz utánam, Dezső. De ezt a Dezsőt úgy mondta, olyan szenvedéllyel, hogy a gerincem is borzongott belé.

A hajós elképzelte azt a vasúti peront és az ölelkező párt. Beleélte magát a pincér történetébe, voltak neki is ilyen pillanatai régen, még a kádári évek idején. Szindbád nem tudott gyűlölettel emlékezni arra a másik világra, hiszen az ifjúságát jelentette, és az igazi nagy szerelmek éveit. Akkor utazta be az országot, s mint a matróz: ahány kikötő, annyi nő.

– S aztán? – fátyolos volt a hangja.

– Ez többször is megismétlődött. Olyan csábos volt, annyira sokat ígérő, hogy biztos voltam, előbb utóbb összejön a dolog. Álmomban gyakran szeretkeztem vele. Maga már biztos nem szokott álmában szeretkezni...

– Nem? Elég csak behunynom a szemem – mondta bosszúsan Szindbád. Ilyen öregnek lát ez az ember? Hiszen ő is megvan már vagy negyvenöt! – Folytassa inkább... Lett végül valami a dologból?

– Igen, lett. Minden nemzetközi vonaton van néhány hálófülke, amelyre nem adnak el jegyet a pénztáraknál. Ez a vasutasoké, a személyzeté. Egy ilyen fülkét nyitattam ki a kalauzzal, akivel igen jó kapcsolatom volt. Ő látta Melittát, és tudta, hogy alakul közöttünk valami. Azt mondta, segít. A legközelebbi utunk alkalmával – ugyancsak Pestről Párizs felé, mert a határig soha nem nyitunk ki – indulás után azonnal bevittem a fülkébe, és nagyon egymásnak estünk. Észre se vettük volna, ha valaki ránk nyit. Márpedig, ha nem is nyitott ránk, meglesett minket a vonatfelügyelő. Látta, mit művelünk ott egymással, és amit műveltünk, az bizony vad szeretkezés volt az alsó ágyon, Melitta halk sikongatá-

sával alaposan megfűszerezve. És a vonatfelügyelő elmesélte nekem mindazt, amit látott belőlünk, s közölte, hogy természetesen jelenti az esetet a főnökségnek. Jelentette is, mert aztán fegyelmet kaptam, és áthelyeztek belföldi vonalra.

– És a nő? – kérdezte az utazó. Nem lehetett tudni, ő bólogat-e a történetekre vagy csak a váltókon átgördülő szerelvény csattogása billegeti a fejét.

– A következő úton felnyitatta ugyanazt a fülkét, és bement a vonatfelügyelővel – sóhajtott nagyot a pincér. – És azért fáj nekem elvesztése, mert *festett vörös hajától kezdve a cipősarkáig áradt belőle az intelligencia és az élvhajhászat. Ő volt az én éltem halikrája és francia pezsgője.*

– Barátom – sóhajtott föl a hajós, és borzongva fordult a sötétség felé. Valaha, és Szindbád még emlékezett ilyen utakra, szikrák pattogtak hátra a kormos gőzmozdonyok kéményéből, s olykor megvilágították egy picit a fekete éjszakát. Most csak egy-egy távoli higanygőz lámpa fénye sápadozott, mint beteg kislány fehér arca. – Barátom, én vigasztalni sem tudom magát. Ha csak azzal nem, hogy a története közönséges, mindennapi. Velem is, minden férfival előfordult már hasonló. Mindenkinek van Melittája.

– Legalább kibeszélhettem magamból – hajtotta le a fejét a pincér. – Az úr kiküldetésbe megy?

– Magam küldtem ki magam – válaszolt a hajós, és nagy nehezen fölemelkedett. – Eltespedtem mostanában. Öregszem, barátom, öregszem – sóhajtott –, és még egy kicsit élni akarok. – Korábban, jutott eszébe,

szeretett felvidéki városokban sohasem látott, polgári ártatlanságú nőknek szerelmet vallani, hirtelen továbbutazni, és havas éjszaka, néptelen, zezugos utcán kis ablakokon bekan-dikálni...

Viszlátot intett a pincérnek, majd elindult a fürkéje felé. Hát őt vajon mi várja? Nem küldik-e majd el, mint nem várt jövevényt? Telefonálni kellett volna – gondolta, miközben eligazította ágyán a vászonba húzott gyapjútakarót. Jó éjt, világ, legyen kedves éjszakád – dőlt hanyatt a hajós. Mégis furcsa – gondolta magában –, hogy *a nők inkább jól viselik magukat, mint rosszul. Szegénykék mindenüket ideadták, amivel pillanatnyilag rendelkeztek, a csókjukat, az álmukat, a sóhajításukat, és belopták nevem esti imádságukba...*

– Szegény pincér – váltott aztán. – A világ legbanálisabb történetével ringatott ásítozásba.

És már álomba merült.

*

Hajnal felé érkezett az utazó a vasútállomásra. Taxiba ült, úgy ment be a városközpontba. A szálló körül, mely még így hámladozva is impozáns saroképület volt a város közepén, nem sok változott az utolsó tízenöt év alatt. Csak a kádárizmus múltott el visszahozhatatlanul, de minden épp olyan poros volt, mint annak idején. Csenevész akácok bólogattak a szélben, a szállodával szemközt most is ott volt a nagy Közért, csak éppen most nem viselt feliratot a homlokán. Elsötétült, kiégett szemmel bóbiskoltak a kirakatai.

Szindbád bekukucskált a szállóba, még a székek is ugyanazok voltak, mint régen: lám, ott, annál az asztalnál itták a napszínű szilvapálinkákat Faházy úrral, az íróval meg Roskó költő úrral, akit akkor persze elvtársnak mondtak, pedig sosem volt az, s akivel Szindbádot utazásaiban annyiszor összehozta a sors. A költő is folyvást utazott, akárcsak Szindbád, s hol a Mátra zöldjében, hol a Dunakanyarban futottak össze, soha előre meg nem beszélt időpontokban. A költőnek már a csontjai is elporladtak azóta a futóhomok alatt.

Szindbádnak eszébe ötlött, hogy utoljára öhömvaszorára invitálta a költő a házához. Az öhöm nehéz szatmári parasztétel, igazán csak a keménygyomrúak bírják gond nélkül, akik a vasat is képesek megemészteni. – Majd meglátod – mondta a poéta. – Szabad tűzön fogom megcsinálni neked. – Mi a titka a jó öhömnek? – kérdezte Szindbád. – Harminckétszer kell megforgatni a bográcsban – mondta Roskó, a költő. – És minden forgatás után meg kell inni egy nagyfröccsöt. – De barátom – sóhajtott fel a hajós –, én nem bírnék meginni ennyit. – Nem is neked kell meginnod, hanem a szakácsnak!

Visszanézett a lerobbant, báját és patináját veszített épületre. Szindbád szeméből kiszáll az álom, és csodálkozva kérdi magában: – Vajon miért jöttem én ebbe a városba?

Korán volt még ahhoz, hogy látogatóba induljon. Céltalanul őgylgett a Kossuth téren.

Már fél nyolc lehetett, mert gyönyörű diáklányok siettek az iskolák felé, szinte kacagott velük és tőlük a tér.

Éhes volt, de nem talált vendéglőt a közelben. Járkált az előregedett akácok alatt, mígnem a túlsó sarkon észrevett egy gyorséttermet. Egy McDonald's volt ott, láthatóan nyitva, diákok és mindenféle más népség jött ki és ment be az automatikusan nyíló ajtón. Szindbád gyűlölte a modern kornak ezt a rettenő vadhajtasát, úgy vélte, csak ízeiben más, mint a Rákosi korabeli típuséttermek, a pesti meg a budai Ilkovichs és társaik. Jó, jó – gondolta –, ez legalább tisztább amazoknál, de ő a vendéglőket szerette, a békés, szolid kisvendéglőket, ahol szóba lehetett elegyedni a pincérrel, végig lehetett nézni a bármilyen silány étlapot, sört vagy fröccsöt lehetett inni – mondjuk – a pájsli után. Ej, a mai fiatalok már azt sem tudják, mi a pájsli – bosszankodott – vagy a káposztás cvekkedli, a grenadinmars. És fejcsóválva lépett be ő is az ajtón.

Kiismerte magát, mert már Budapesten is volt kétszer McDonald's-ban. Tudta, hogy mit és hogyan kell rendelni. Kért egy hamburgeres bigmek menüt óriás burgonyával és lájtkólával, különösen utóbbi bosszantotta – de mit is ihatott volna itt? A tálcával leült egy ablak melletti asztalhoz, s miközben a sós krumplit rágcsálta, nézte az embereket. Beleharapott a hamburgerbe, s összeszedte a dobozkából a ropogós, resz salátaleveleket. – Egészen ehető – gondolta, és úgy sóhajtott, mint aki önmagát vigasztalva veszi tudomásul, hogy házát elvitte az ár. Egy régi-régi vacsora jutott eszébe, Budán, a Budagyöngye étterem teraszán, hatalmas fehér tálon a gyönyörű falatok, s mellé Orlay Je-

nő muzsikált és dalolt, Chappynek ismerték inkább a nagyszerű zenészt, aki mindent tudott a dobogón. Tavasszal kell a szerelem, a tavaszt hoztad el nekem – énekelte saját érzelmes szerzeményét, s amikor odaért, hogy Hajamon táncot jár a szellő, mókásan végigsimogatta kopasz fejét. Szerette azt a visszahozhatatlan kort a hajós? Szerette, mert az volt az ifjúság. S nem szerette, mert csak az ifjúságát szerette benne.

A krumpli tényleg finom – gondolta, és ránézett a tálcat fedő papírra, amin ott is állt: Magyarország legízletesebb sültburgonyája. – *Természetesen nem vitás, Hogy ez a halk sópánkodás A legszebb földi jónak: Az ifjúságnak szól ma csak És nem az átkos, rút reakciónak* – jutott eszébe Heltai. Visszavitte a tálcat, még kiment a mosdóba könnyíteni magán. A szezámos zsömle magvai a foga alá szorultak. Gondosan körülnézett, nem látja-e idegen, aztán kivette fölülről a protézisét, leöblítette a csapnál, gyorsan visszarakta, mielőtt belépne valaki a mellékhelyiségbe.

Újra a téren volt. A boltok sorra kinyitottak, csak a könyvüzlet volt még zárva. Szindbád ráérősen szemlélgette az újdonságkirakatot, nem ismerte már ezeket az új, nyilván egytől-egyig amerikai írókat, csupa ilyennel volt tele a kirakat egyik oldala. A másik oldalon mindenféle életmód-könyvek sorakoztak: Az örök ifjúság titka, Hogyan fogyjunk üzleti vacsorákon, Oldjuk fel a stresszt, Testápolás-testnevelés, Legyünk mindig szépek – ilyen és hasonló címeket látott. Még mindig eléggé korán volt, de Szindbád úgy döntött, nem várakozik tovább. Energikus léptekkel fordult be

a sarkon, és indult a kis földszintes utcák felé. Borbála háza néhány sarokra volt csak a főtértől.

A hajós megállt a kapu előtt, csöngetett. Dallamcsengője volt Borbála asszonynak, úgy szólt, mint egy szomorú kutya vinnyogása. Szindbád furcsa bizsergést érzett a gyomra táján, vajon szívesen fogadja-e a régi asszony? Netán van már valakije? És ha elcsúnyult? Hiszen elmúlt az idő, s van annak tizenöt éve is, hogy utolszor találkoztak. Ha kövér lett, és izgatóan szép melle megereszkedett? A hajós már-már bánta önnön merészségét. Nem lett volna jobb bezárni emlékei medalionjába az asszonyt?

De már nem menekülhetett, mert nyílt az ajtó, és Borbála kilépett az előkertbe. – Ó, Szindbád, hát eljöttél?

– El, igen – mondta esetlenül Szindbád, mert nem volt felkészülve ilyen színpadias fogadtatásra. – Évek óta vágyom arra, hogy újra lássalak.

Az asszony beljebb tessékelte. A lakás ugyanaz volt, mint régen. Csak a berendezés változott, több lett a könyv, és kevesebb a pipafüst. Mert régen még élt ennek az asszonynak a férje, ezért Szindbád inkább csak szállodákban találkozott vele, egyetlen egyszer járt csak a lakásban, akkor is zavartan ült a vendégfotelben, és sürgette Borbálát, ugyan, induljanak már. Nem akarta a férj helyét elfoglalni a hitvesi ágyban.

De hát ez régen volt, a férj, aki évekig viselte a szarvakat, már vagy tíz éve kint porladt a domboldali temetőben, korán elvitte a rengeteg ital, és sose derült ki: azért volt rossz a házasságuk, mert ivott, vagy azért

ivott, mert rossz volt a házasságuk. Akkor a hajós már rég nem látogatta Borbálát, de amikor olvasta a halálhírt az újságban, azonnal felhívta, hogy együttérzését kifejezze. És nem fejezte ki, mert úgy érezte, gúny lenne tőle, cinikus mélyütés. Csak annyit mondott a telefonban: olvastam, légy erős, ezek most nehéz napok.

Most már bátran leülhetett a hitvesi ágy szélére, hogy jobban megnézzze az asszonyt. Kicsi ráncok futottak már az orra mellett Borbálának, nem nagyon feltűnőek. Voltaképpen mutatós még mindig – gondolta az utazó –, és hát megöregedtem már én is annyira, hogy nincs sok válogatni valóm. És ahogy az asszony a vitrinszekrényhez hajolt, hogy italt vegyen elő és kocintsanak, egyszerre megint nagyon kívánni kezdte. Borbála a pezsgősüveget Szindbád kezébe nyomta. A csodahajós gyakorlott mozdulatokkal kezdte bontani az üveget, szépen lehámozta a nyakáról az ezüstös burkolatot, megforgatta a záró drót hurkát, aztán egy asztalkendővel, amit Borbála átadott, megfogta a dugót. Halk, diszkrét kis pukkanás volt, inkább csak sziszegés. Reggel, éhomra jó a pezsgő – gondolta Szindbád – vagy este, kiadós vacsora után. De McDonald's reggelit és lájtkólát öblíteni le vele nemcsak szokatlan, hanem szentségtörő is. Mindegy – legyintett belül –, lesz még itt más szentségtörés is. Töltött a felé nyújtott két pohárba, koccintottak, és Szindbád átkarolta az asszonyt. Borbála fölnézett, kicsit bandzsi-tott, épp oly édesen, mint régen, és megemelte a sarkát. Szájon csókolták egymást, de Borbála nem vált le Szindbád ajkairól, nyelvével kavarni kezdett. Ami

igencsak zavarta az idősödő hajóst, attól tartván, hogy felső padlása elmozdul, és még képes az asszony nyelvére hullani. Ez kedvét szegte az iménti lelkes pillanatok után, kezdődő merevedése is alábbhagyott. Félrehúzta a száját, mintha most mást kívánna. *Csendesen kigombolta a blúzocskáját, és megcsókolta kerek, fehér vállát. Egy másik csók a nagy, mélytüzű szemeknek jutott. A harmadik a nyakszirtnek, amely fehér és kemény volt, mint a regényhősnőké. A pezsgő elszedítette, és most már gombolni kezdte a habos blúzt, majd a melltartó pántjával játszadozott. Amikor az is lehullt az asszonyról, Szindbád hátrább lépett, hogy perspektívából is szemügyre vegye. Elégedetten állapította meg, hogy az álmokban visszavágyott mellek alig ereszkedtek meg az idők folyamán, és még mindig meglehetősen kíváncsiak. Pedig hát Borbála is túl van az ötvenen.*

Most már esztét vesztve vetkőztette az asszonyt, akinek esze ágában sem volt tiltakozni, olyan engedelmesen segített hódolójának, mintha sosem hagyták volna abba egymás kielégítését. Szindbád gyöngéden döntötte az ágyba vendéglátóját, aki boldog engedelmes-séggel tárta szét combjait. És a hajós, miután ismét erőt érzett magában, boldogan beléhelyezkedett, majd lágyan ringani kezdett, mint a tengeren.

– Csakhogy... annyit... gondoltam... rád – súgta, de abban a pillanatban elvesztette uralmát önmaga felett. Nem tudta visszatartani, bárhogy szerette volna. – Mint egy kamasz – mormogta szégyenkezve a hajós. – Ne haragudj, neked nem lehetett jó. Borbála törülkö-

zőt kapott le a székről, és odébb húzódott. – Még ez is jólesett – árulta el hosszú magányát. – Ugye, itt maradsz éjszakára?

Maradt volna Szindbád, hogyan maradt volna, hiszen nem várta vissza senki Pesten, csak a szobája meg egy füttyös kanárimadár. De a kudarc – mert annak érezte az iménti kapkodást – szégyenkezővé tette, s mehetnékje támadt ettől.

– Nem lehet... A délutáni vonattal visszamegyek. Reggel nagyon sok dolgom van.

– Semmit sem változtál, Szindbád, huszonkét év alatt – csóválta a fejét a kielégítetlen asszony. – Ugyanolyan türelmetlen vagy, mint fiatalon is voltál.

A hajós úgy ment el, hogy még hátra se nézett. Csak a kezét emelte fel, hogy menet közben búcsút intsen. Nem Borbálára, önmagára haragudott.

*

De már másnap ismét Borbála járt a hajós eszében. Nem is kellett behunynia a szemét, hogy maga előtt lássa-érezze az asszony puha, selymes ölét. Esténként, amikor a két pohár villányi kékoportó után bevette átalátató típusú altatóját, mert mostanában gyakran felriadt az éj közepén, Borbála teste segítette álomba. Mindennap felidézte utolsó találkozásuk mozzanatait, keresve, hol hibázhatott.

Egy reggel felhívta az asszonyt.

– Eljönnek a napokban – mondta Szindbád. – Látni akarlak. Érezni akarlak.

Borbála csábosan kacagott.

– Most ne gyere, hajós, mert holnap délben a Kanári szigetekre repülök. Las Palmasba. Befizettem egy útra. Napfényre vágyom, Szindbád.

Szindbád nagyot nyelt, száraz volt a hangja.

– Akkor hát jó pihenést, és gondolj néha rám. És ha hazajöttél, rohanok hozzád.

– Majd ha hívlak – mondta kacéran az asszony.

Nehéz napok következtek a türelmetlen utazó életében. Két este otthon maradt, a tévét nézte. De hamar fölkaparodott a gyomra, mert három alkalommal is látta hajdani kedvencét, a politikussá vedlett, gyűlölködést szító volt színpadi szerzőt, és vazallusát, a jobbszélre keveredett korábbi párttitkárt. Kikapcsolta a készüléket, inkább vendéglőbe ment, hogy múlassa az időt, régi ízeket keresett, mindhiába. A negyedik este a periférián talált egy éttermet. Kakasnak hívták, fűtött és fedett kerthelyisége volt, és hatalmas étlapja. Külvilágot feledő élvezettel nézte, hogy minden étel mellé megfelelő bort is ajánlanak, ez tetszett a hajós-
nak. De föl kellett pillantania a hatalmas étlapból, mert megállt mellette a pincérnő. Kerek üvegű bagolyszemüvege tudósasszonyt sejtetett, de a tapasztalt gavallér látta a keret nélküli karikák mögött a két kéjvágyó macskazöld szemet. Már-már megfogta a kezét, hogy valami szépet és csábítót mondjon neki, de abban a pillanatban megkordult a gyomra, jelezvén nemcsak éhségét, hanem azt is, hogy elszállt már fölötte az udvarlás ideje. Hisz ez a nő épp félannyi lehet, mint ő. Kár, nagy kár, s főleg, hogy annyiszor el

tud erről feledkezni. Szégyellését hát kötekedés mögé rejtette:

– Mondja, szépségem, tudna hozni nekem egy kashere-pörköltet?

A nő nemet intett, s szétlibbent vállig érő, festett vörös haja.

– Ilyesmi nincs az étlapunkon.

– Semmi kakas? – horkant föl Szindbád.

– Semmi.

– És marha van?

– Sokféle, uram.

A hajós összevonta szemöldökét.

– Akkor miért hívják magukat Kakasnak, miért nem Marhának? – Fölnézett, megszánta zavaráért a pincérnőt. – Bocsásson meg, faragatlan voltam. Nem magának szólt a dühöm. Hozzon akkor egy vörösboros marhapörköltet, s ha jó a sztrapacskájuk, azt kérem hozzá köretnek. És persze valami vöröset innék hozzá, ha lehet félszárazat vagy szárazat.

A pincérnő egri bikavért ajánlott, de Szindbád mostanság nem kedvelte az egri borokat.

– A bikavértől a fejem fáj és a gyomrom is ég. Talán a csersav... Valami villányit hozzon, kedves, ott vannak most jóféle szőlők. – Örült, hogy kimondta ezt a kedvest, s vezekelt vele előbbi zsémbességéért.

Most megint előregedtem hirtelen – gondolta bosszúsan. Holnap otthon maradok. Nem fogok összekapni az egész világgal.

Másnap valóban nem mozdult ki otthonról, de a tévét se kapcsolta be. Hanyatt feküdt este az ágyban, két

kezét összekulcsolta tarkója alatt, és eloltotta a vilányt. Borbálára gondolt, és arra, hogy három nap múlva vége a Kanári-szigeti nyaralásnak. Behunyta a szemét, s vetkőztetni kezdte a távol pihenő asszonyt. A térdét simogatta éppen, amikor az álom elvitte ismeretlen, sötét tájakra, talán le a sírba. Hajnalban felriadt, és elkeseredve észlelte, hogy meg sem ágyazott még.

Akkortól – pedig még öt óra sem volt – nem tudott aludni, hiába bújt most már könnyű paplan alá. Jó félórányi – végül már dühödt – forgolódás után felöltözött, és lement az utcára. Éles, szinte jeges szél vágott az arcába a Duna felől. Szemközt, az építkezés mellett most nyitott ki a kocsmá, s a szerencsés alkalmi munkások megrohamozták, hogy megigyak első, melegítő kortyukat. Szindbád kora reggel soha nem kívánta szeszt, mióta ebbe az élemedettebb korába lépett, de most a hideg és a magány besodorta az italbolt bejáratán.

Hiába, hogy most nyitottak: még a tegnapi füst sem távozott. Szellőztetni kéne – gondolta Szindbád, de a kocsmához nem illik a szellőztetés. Ez tartozik hozzá inkább, ez az áporodott, emberi verejtékkel, mosdatlansággal kevercs bagóillat. Kért egy féldeci cseresznyét, félreállt vele. Az első kortytól megborzongott, már sajnálta, hogy betért ide. A sarokból ráköszönt valaki. Odapillantott, azt a hajléktalan embert látta ott, aki a házuk kapualjába szokta befészkelni magát a hűvös éjszakákon. A hajléktalan mindig tisztességesen köszönt, ha találkoztak. Szindbád sosem látta részegnek, de mindig italszaga volt. – Mi más is maradna ne-

ki az életből, mint az ital? – gondolta együttérzően, és kért még egy cseresznyét. Odavitte a hajléktalannak.

– Igya meg az egészségemre – mondta a hajós. A borostás arcból hálás kutyaszemek néztek rá. Mintha csodálkozott volna, hogy a másik világból valaki megszólítja őt. Hogy emberként kezeli.

Szindbád nem várta meg a hálálkodás hangos kifejezését, kisietett az ivóból.

Újabb két napig ki sem mozdult a házból. Csak az ablakban álldogált, félrehúzta a függönyt, úgy nézte az utcán az érthetetlen sokaságot, a gépkocsik hadát.

Végre aztán eljött a nap, hogy telefonálhatott.

– Megérkeztél? – kérdezte Borbálától. – Akkor holnap elmegyek hozzád. Már vártalak, hogy hazaérj, színes álmokat szőttem rólad.

– Gyere holnap, a déli gyorssal – mondta az asszony, és mintha az ő hangjában is lett volna némi vágyakozás.

Szindbád ismét vonatra szállt, orrát az ablakhoz nyomta, mint gyerekkorában, nézte az elmaradó falvakat, mezőket. Itt-ott még csöppnyi hófoltok fehérítették ki a márciusi földeket, másutt már egyenes veteménysorok jelezték a feltámadni akaró életet.

Az asszony a kapuban várta, rövid pongyolája alól kivillant egy kicsit a combja. Szindbád hosszan szájon csókolta, és beljebb vonultak. A csupa szőnyeg előszobában levette cipőjét, úgy ment beljebb. Borbála unicummal kínálta, koccintottak.

– Szépen lebarnultál – mondta a hajós. – Irigyellek ezért a télvégi nyárért.

Valóban, az asszony mintha megfiatalodott volna, kíváncsibb lett, mint Szindbád álmaiban. Pezsgőt bontottak, s koccintás közben Szindbád már magához húzta Borbálát.

– Ne olyan sietősen – bújt ki amaz a férfi karjaiból. – Üljünk le...

Szindbád kényszeredetten engedelmeskedett, keresztbe dobott lábbal ült a karosszékre. Azért fölnyúlt a mellette álló asszonyért, de tekintettel jelentősen megnövekedett térfogatára, ez a mozdulat egyáltalán nem volt könnyed és elegáns. Borbála engedelmesen közelebb húzódott a férfihoz, combjával a fotelnek támaszkodott. Szindbád lehúzta magához, és megfogta a mellét a lassan szétnyíló pongyola alatt. Az asszony pezsgő ízű nyelve a szájába került, s az utas egyre azon igyekezett, hogy lehetőleg minél ügyesebben és tapintatosabban elhárítsa a száját ért támadást. Szerencsére Borbála nem sokat vett észre ebből, félig hunyt szemmel figyelte Szindbád mozdulatait, aki kihámozta az asszonyt a pongyolából, majd fölkelt, és a hálószoa felé vonszolta. Borbála elengedte a kezét, és az ágyra mutatott.

– Hol csináljuk? Az ágyon, vagy dobjam le a földre ezt a takarót? – és fölkapott egy hatalmas, széles báránybőrt a heverő melletti székről.

Ez a csináljuk szó kicsit pofon vágta az utazót. Túl földhözragadt, mondhatni durva volt az átszellemült pillanathoz. De a földre röpített fehér szörme mégis csak fölerősítette vágyait. Lefektette az asszonyt a bá-

ránybőrre, csókokkal halmozva el a mellét, a hasát. – Gyönyörű barna vagy – suttogta.

– Nagyon meghíztam – súgta vissza Borbála. – Rémesen nagy lett a hasam.

– Ugyan – vigasztalta Szindbád, s hogy az asszony lássa, nem csak bókol, lejjebb kúszott, csókokkal borította be Borbála köldökét. Aztán megpillantotta kicsit alább azt a mókás bozontot, elkezdte hát azt is csókolni, majd még lejjebb a csábító illatú, még mindig izgalmas csészécskébe dugta kíváncsian a nyelvét. Fölnézett, látta, hogy az asszony élvezi a helyzetet, szája sarkát nyalogatja lelkesen. Szindbádot föl villanyozta saját gesztusa, még jobban elmerült a hússzínű forrás habjaiban. Aztán följebb kúszott, és csókok közben betolakodott az imént még ajkával illetett barlangba. Lassan, óvatosan kezdett játszózni, s nézte, hogy az asszony lecsukott szemmel élvezi mozgását. De megint túl sok lehetett az előzetes várakozás, mert hamarosan nem bírta tovább.

– Elmegyek – mondta szinte kétségbeesetten.

– Menjél – suttogta gyöngéden Borbála, s Szindbád nem tudta eldönteni, beleegyezés vagy lemondás bujkált a suttogás mögött.

Szindbád kiment, lemosakodott a jéghideg fürdőszobában, és felöltözve jött vissza. Addigra az asszony is visszaöltözött, most már pulóverben ült a kanapén, bezárta magát, mint egy aggszűz.

– A múltkor, mikor először volt hozzád szerencsém évek után, nem akartam elrontani a kedved. Most azonban... hogy is mondjam meg neked – ha már ben-

ne vagyunk –, hogy.... nem kellesz nekem. Se te, se más... Szégyellem, hogy engedtem a vágyaimnak. Öreg vagyok, te még öregebb. Hagyjuk meg ezt a fiataloknak. Nem élveztem, csak tűrtelek. – Lehunyta szemét, mintha a szőnyeg érdekelné. – S ha belegondolok, régen sem...

– De hát... oly ritkán adatott meg, hogy együtt legyünk – nyögte a hajós, és érezte, ezek a végleges búcsú pillanatai –, többször láttalak zárt szemhéjam alatt, mintsem éreztelek. S ha egyszer-egyszer ágyba kerülünk, sietve be is fejeztük... Bocsáss meg, sosem sikerült úgy, ahogy a gondolataimban... mert mindig kibújtál az ismétlések alól, félig akartál csak, én meg túlságosan is vehemens. – És Szindbádnak eszébe jutott a szomorú pincér az éjszakai vonatról.

– Igazságtalan vagy, Szindbád – hajtotta le szomorúan a fejét az asszony. – Te sosem akartál itt maradni. Lefeküdtünk, szeretkeztünk, kicsit beszélgettünk, és már vitt is tovább a türelmetlen természeted. Én meg itt maradtam az emlékeddel, és a vállad helyett csak az összehajtott párnámra hajthattam reggel a fejem.

– Maradjak? – kérdezte kétségbeesett vágyakozással a hajós.

– Ha régen, amikor fiatalok voltunk, nem maradtál, most már ...? – Na, nem baj – búcsúzott a hajós hosszú hallgatás után. – Kár, hogy így alakult most. Majd legközelebb... Az asszony most sem nézett rá. – Értsd meg, nincs legközelebb. Ez a végleges búcsúm, Szindbád. Nem akarom, hogy még egyszer ide gyere!

Kint már sötétedett, s milyen tavaszias volt a dél-

után, úgy hidegült el az este. Szindbád a vasútállomás felé lépkedett, meggörbült a háta, mint egy kérdőjel.

Az úton csak a fülke mennyezetét bámulta mindvégig, kiégett lélekkel.

Sic transit... – sóhajtott keserűen, amikor hazaért.

Bevett két könnyű altatót, behunyta a szemét, és várta a megváltó halált.

Mozgólépcső

Az aluljáróban minden olyan, mint máskor. Vidáman, talán egy kicsit fütyörészve sietsz az üvegajtók felé, amelyek előtt zöld alapra festett, talpas M-betű jelzi, hogy itt a lejárát a metróba.

Körülötted ismeretlen arcok mindenütt. Egy vézna, magas fiú siet be a zöldablakos trafikba, melletted ifjú pár húz el összébújva, mindkettőn műszálas dzseki lebeg, egyformának tűnnek a hosszú kócos hajukkal, felhőtlenül fiatalok, együtt sincsenek még negyvenévesek. Irigyled őket, mert sugárzik róluk az üres zsebű boldogság, amire te már csak bor mellett emlékezel néha.

Belépsz a nyitott üvegajtón, zöld egyenruhás ellenőr ül a fülkében, közönyös tekintete átsuhan rajtad álmosan. Jegyet kotorsz elő, kezeled, átsietsz a lyukasztódobozok között, megállsz egy pillanatra meglepetten, mintha sejténél valamit, aztán ráteszed a lábad a gördülő gumiszalagra, s bal kezeddel megfogod a hűségeseen melletted suhanó fekete karfát. Alattad most törik derékba a szalag, már a lépcső szegélyén kandikál ki fényesre suvikszolt félcipőd.

Lefelé indulsz már, hiába...

Éles szél vág az arcodba lentről, frissítő. Fejed derű-

sen emeled magasra, most fiatalnak érzed magad, mintha tavaszi fuvallatban állnál, szeretnél kamaszosan, csikóvágóban lenyargalni a lépcsősoron, de végül valami – talán az illem? – visszatart. Inkább hátrapillantasz, megnézed, vajon követnek-e mások is. Persze hogy követnek, sűrű sorok állnak mögötted, akárcsak előtted is, fiúk, lányok, férfiak... Akkor átpillantasz a túloldalra, ahol különös lebegéssel közeledik hozzád az ellenirányú, szalagon úszó, homályos sereg. Az első már messziről ismerősnek tűnik, de hirtelen zavarodban hiába matat emlékezeted. Félig húzott szemmel kutatsz múltad arcai közt. Szerencsére neked szolgál az elektromos repülőszőnyeg, lám, egészen közel hozta már a lányt, most rád is mosolyog, kacéran szétnyílik háromnegyedes kis bundája, s most már jól tudod: mindig ilyen volt ő, kedves, kacér, szőke, ó, M., hát sosem töröl ki az emlékezetből az idő puha radírja? Csak az illatod más most, ez, ez már nem a hajdani lopott orgonáké, ez kesernyés krizantémillat, igen... Eszedbe villannak az esték a Városligetben, s a lány szemközt mintha rábólintana: igen, emlékszem, úgy volt.

Amikor kitelepítették Budapestről – emlékszel? – évekig vártad az újra-találkozást. Meg is történt, mozi-ba mentetek, aztán végigkóboroltátok az estét, s boldogok voltatok. Mert M. akkor már itthon maradhatott a városban és elmúltak a fekete autók és fekete éjszakák évei. Csókolóztatok a kapu alatt, és azzal búcsúztatok, hogy majd a nyaralás után, de aztán már hiába vártál, mert jött a hír egy kirándulásról meg egy szovjet katonai teherautóról, amelyik átvágott az út túloldalára...

A lány búcsút int, elhalad melletted, s lassan elhomályosodik, ez kesernyés krizantémillat, mint a filmek emlék jelenetei. Meglepetten tapasztalod, hogy alig kerültél előre még, hiába, no, lassú ez a mozgólépcső.

Szemközt egy angyalarcú fiú emelkedik. Hisz ez meg Péter, a fotós, akivel együtt pingpongoztatok délutánonként, amíg akkor, ott, a parlamentnél, ahol a tömeget fényképezte, egy orvlövész...

Mögötte nagyapád. Görnyedten, megnyúlt orral. Emlékszel? Az esküvődön még ott volt, motyogva köszöntött, és a szemében fölfedezted már a távolodás úrkékjét. Hazudva vigasztaltad, bízattad, a jövőről fecsegtél, dédunokákról, de ő is tudta, hogy nem lesz így...

És aztán mennyi arc még! És mind-mind ismerős, mintha fogadásodra sorakoztak volna föl a végtelenített gumiszalagon. Lám, itt van Bandi, a mindent-ismerni-akaró, meg János, akinek mindig ott volt szájában a csonkig szívott cigaretta, még beszéd közben is. És Jóska! Megvillan a szemüvege, áthajol a korláton, és azt mondja rekedten-kérdően: na, látod!

Most mintha felgyorsulna a lépcső is egy kicsit. Eléd röpíti Ferit, a tréfás-gorombát, akivel játszva lehetett dolgozni, amíg a szíve... Mögötte Piroska, utoljára a kórházi ágyon láttad s nem hitted volna, hogy mindössze három nap múlva... És aki három nap múlva a hírt hozta (te éppen részeg voltál és keserves sírógörcsöt kaptál a fájdalomtól meg a megmagyarázhatatlan szégyentől), az is ott áll a sorban, és még most is milyen fiatal!

Ez meg itt Miska, társa vándorútjaidnak. Vele is három nappal azelőtt beszéltél. Vigasztaltad a füstös

presszóban, mert elmondta, hogy leváltották, áthelyezték, s te buta tanácsokat adtál, hogyan kellene ezután élnie. Nem fogadta meg, elment sértetten, váratlanul, a harmadik napon.

Túl vagy már az út felén, tisztán látod innen az alsó csarnokot, egyre gyorsabban suhansz te is, pedig maradnál még, ugye? Eszedbe jut, mennyi mindent kellett volna még elintézned, otthon várnak a feldolgozatlan jegyzetek, a tisztázatlan viták, valahol egy vendéglőben a barátaid, akik dumapartira hívtak, s tudod, hiába már.

Egy-két lépcső, és leérsz!

Ott is ismerősök nyüzsögnek. Látod Feri bácsit törékeny asszonyával egy oszlop előtt, odébb azt a fiút, a nevét nem tudod már, akire a leomló fal egyszer...

És nagymamád, tolókocsiban, most is reszket ősz feje, mint amikor...

Még egyszer hátralesel: mások is jönnek utánad, sűrű sorokban hömpölyög le a tömeg. Fáj, hogy odafönt, a lépcső tetején meglátod a tieidet is. Miért jönnek, miért követnek? Nem megmondtad, hogy maradjanak veszteg?

Lelassul a szívverésed, tele vagy szomorúsággal. Apa..! Sietnél hozzá, hogy végigsimítsd puha fehér haját. Sietnél megmondani, hogy minden nap ott van veled most is, mint a kórházban. Sietnél megmondani, amit korábban tiltott a férfiszemérem, hogy szereted, s hogy jó lenne egyszer már beszélgetni vele. De megállít, gyöngye hangon suttogja: – Ne gyere, ne gyere még...

S elindul, hajlottan, a tömeggel. Te mögötte, hogy átöleld majd a vállát, de elválasztanak a sorok, a tülekedők, csak rekedt hangját hallod: – A jobb hílusban férfiókölnyi lágyrész árnyék... És te azt mondtad: meggyógyulok... vs. Cervialis tüdő tu-nak felel meg... És te hazudtál, azt mondtad az utolsó este, azért vágod le a körmöm, mert másnap már látogatókat fogadhatok... És miattad nem tudtam belemarni a semmi vigyorgó képébe.

Pillanatig mintha utolérnéd most, görcsbe rándul a szíved. De ő az arcodba kiált félig visszanézve: – Nem érted? Ne szaladj utánam!

Nem tudsz szót fogadni most sem. Követed.

Viszi a tömeg, mintha lebegne. Arca felbukkan újra a kocsi üveglablaka mögött. Apa!

Mögötte sápadt, féltő arc. Hagyd apádat – mintha mondaná. Persze, Anya, csak várjatok...

A lépteid mintha könnyebbek volnának, már te is lebegsz a metró felé visszatarthatatlanul, s megbillen a világ tengelye.

Az útirányt keresed, olvasod a ragasztott betűket az alagút falán. De nem ezt vártad, máshonnan ismerősek ezek a sorok: MEG FOGOD RENDRE TUDNI, MIHELYT AZ ÁTKOS ACHERON FOLYÓRA FOGUNK EZ ÚT VÉGÉHEZ ÉRVE JUTNI – kacag rád gúnyosan a felirat.

Ijedten lépnél vissza, akár áttiporva is e keserű népen, hiába, mert már megszólalt a hangosbeszélő:

Vigyázat! Záródnak az ajtók!

Égiveszély

Tudományos-fantasztikus komitragédia

S z e m é l y e k :

HOMAR, *Amália megbízottja*

HUMOL, *Natália megbízottja*

HUMER, *Eulália megbízottja,*

HUMAN, *Mária megbízottja*

EDITH NABOT, *egyetemista*

PETER HUMOL, *újságíró, Humol fia*

I. ÚJSÁGÍRÓ

II. ÚJSÁGÍRÓ

III. ÚJSÁGÍRÓ

ORVOS

A NÉGY TÁRGYALÓ fél kis asztaloknál ül, de középen. Az asztalok között és mögött is elegendő mozgást kell biztosítani. Legjobb a négy tárgyalóasztalt félkaréjban elhelyezni. Így az ülés sorrend balról: HUMOL, HUMER, HUMAN, HOMAR. Asztaluk elején, a közönséggel szemben tábla nevükkel és országukkal, mintha a TV Híradóban látnánk őket. Balra, a színpad elején kis dobogók, különböző magasságúak. Járás balról – és a küldötteknek szemből. Újságírók bejönnek, beszélgetnek, sok mozgással, helyváltoztatással jár a jelenetük, közben le-leülnek a dobogókra is, sokféle pózban, ki-ki vérmérséklete szerint esetleg felhúzza és átkulcsolja a lábát, vagy félig fekve társaloghat.

- I. ÚJSÁGÍRÓ: Azt hiszem, tulajdonképpen hiába töltjük itt az időnket. Ettől a tárgyalástól semmilyen szenzációt nem várok.
- II. ÚJSÁGÍRÓ: Ebben mélységesen egyetértünk. De azért egészen kellemesen töltjük itt a napjainkat. Igaz, a szenzációt legfeljebb a hideg büfé jelenti. Tegnap is pazar volt a fogadáson minden. Ez is valami, nem?
- III. ÚJSÁGÍRÓ (*lelkesen*): És a whisky! Úristen, én úgy leszoptam magam, hogy esküszöm, nem tudom, mit diktáltam telefonon... (*szünet*) Mindenesetre rendkívül optimista hangulatba eshettem, mert ma reggel azzal a címmel jelent meg a tudósításom, hogy „Órákon belül megegyezés várható...”
- I. ÚJSÁGÍRÓ: Köztünk! Vagy talán még köztünk sem... Én inkább azt hiszem, hogy élesedik a helyzet az Emília-szigetekenél. Az egyik oldalon ott állnak bevetésre készen az amálok bombázói. Emília fővárosában, St. Emmán riadókézsültséget rendeltek el... Most kaptam telexjelentést, hogy Natá-

lia teljes hajóhadával körülvette a szigeteket... A fegyvereket már felhúzták, uraim...

III. ÚJSÁGÍRÓ: Igen, igen, de ne felejtse el, hogy Mária békíteni akar. Én bízom benne, hogy a márok közbelépése enyhíti a feszültséget...

II. ÚJSÁGÍRÓ: Vagy élezi... Mária nem véletlenül játszsza most a békebíró szerepét. Mindnyájan nagyon jól tudjuk, hogy Emília valaha Mária gyarmata volt, s csak az utóbbi években sikerült az amáloknak csatlósukká tenni. Az amálok harcolták ki az Emília-szigetek szabadságát, hogy aztán a kellő és megfelelő lélektani pillanatban maguk avatkozhasanak a szigetek sorsába... Persze a szokott, álszent módjukon. Anyagi támogatás, segély, kölcsönök, tőkebefektetések... hiszen ismerik a módszert, uraim! Csakhogy az amál befolyás alatt álló kormányt sikerült megbuktatni. Amália évekig próbált tárgyalni a szigeti demokratákkal, de amint látták, hogy békés úton nem megy a dolog, elővették a legsúlyosabb érvüket. A nehézbombázókat. És repülőik most a szigetekre bevetésre készek...

III. ÚJSÁGÍRÓ: No és?

II. ÚJSÁGÍRÓ: No és? Önzetlenül Mária nem békít... Abban a pillanatban, amint megérzi, hogy nem sikerül visszacsábítania a szigeteket, békítóból uszítóvá válhat.

III. ÚJSÁGÍRÓ: Cccccc!

II. ÚJSÁGÍRÓ: Csak cöcögjön! Egynehány válságos pillanatot már végigkibiceltem!

I. ÚJSÁGÍRÓ: Amit maguk itt fejtegetnek, az teljesen világos. Csak éppen nem derül ki belőle: miért vették körül a natálok a szigeteket? Önök csak Máriáról és Amáliáról beszélnek... Minta nem is négyen ülnének ennél az asztalnál!

II. ÚJSÁGÍRÓ (*legyint*): A sakkot ketten játsszák, a futballt huszonketten, a politikát pedig négyen. Ezeknél az asztaloknál mindig négyen ülnek... Legyen szó a világ bármelyik pontjáról... Vagy nem? Mondják meg, uraim, volt már olyan helyzet a jelenkori történelmünkben, amikor a tét is beleszólhatott a sorsába? (*Diadalmasan körülnéz, a többiek hallgatnak*) Vagy ahogy Nyubvala Alavbuny, a nagy patáliei költő írta: „Menye manyijem miazma, megala mulla muny”...Szabadfordításban valahogy így hangzik: „Dobókocka vagyok, a sorsodat jelzem, ha játszol, de mégsem én döntöm el a sorsodat, hisz nem én dobom a kockát...” Lehet, hogy nem egészen költői fordítás, de azért érthető.

III. ÚJSÁGÍRÓ: Mindenesetre vegyék figyelembe, hogy Natália nem akar háborút. A natál hajókat csak az ígéret küldte az Emíliákhoz. A szerződés, amit

Natnat kötött St. Emmával... Natália szeretné békésen rendezni az ügyet.

II. ÚJSÁGÍRÓ: Persze... Natnat urai békepártiak. De nem pacifisták. És nekem tökmindegy, hogy békepárti vagy háborúpárti bomba pottyán a fejemre.

I. ÚJSÁGÍRÓ: Ez igaz... Akkor már tényleg teljesen mindegy. *(Hátulról léptek zaja)* Ha jól hallom, jönnek már.

II. ÚJSÁGÍRÓ *(A hátsó járáshoz megy, kiles a függönyön):* Fantasztikus, uraim! Fan-tasz-tikus! A fiatal Humol jön! És tudják, kivel? Kapaszkodjanak meg! Humerral beszélget a legnagyobb egyetértésben. Hihetetlen! Egy natál újságíró és egy eulál politikus? Hát ez mindenesetre önmagában is megér egy kommentárt! Megdöbrentő! *(El balra. A többi újságíró meghúzódik a kockákon, onnan figyelik továbbiakban a jeleneteket)*

(Peter Humol és Humer beszélgetve bejönnek)

PETER *(Előre engedi Humert)* De higgye el, uram, az apám nem tudja, hogy önnel találkozom. Merő véletlen, hogy ő képviseli Natáliát ezen a tárgyaláson.

HUMER (*Szikár, higgadt és konzervatív. Megjegyzései néha csípősek. Intellektuálisan ironikus alkat*): Ugyan!

PETER (*fiatal és lendületes. Most zavartan megáll közében, a tárgyalóasztalok között*): Illetve hát... az a véletlen, hogy én tudósítok éppen arról a tárgyalásról, amelyen az apám is... Illetve az apám....

HUMER: Értem... Merő véletlen, hogy ön és az édesapja itt vannak, véletlen egyáltalán hogy vannak, és az is véletlen, hogy tárgyalunk. (*Leül*) Hagyjuk kérem ezt a gyerekes magyarázkodást! (*Órájára néz*) Öt perc múlva folytatjuk a vitát. Kérem, térjen végre a tárgyra!

PETER (*indulatosan*): Bármilyen kevés az időm, némi magyarázattal kell szolgálnom, mielőtt a tárgyra térnék... Most cseppentem életemben először olyan helyzetbe, amikor bele tudok szólni a világ sorsának alakulásába... (*Humer közbeszólna, de Peter nem engedi*) Nem az apám küldött. Magamtól jöttem. Vegye úgy, hogy a fiatalok küldtek, akik megtalálhatóak önöknél is, nálunk is, mindenütt...

HUMER: És mit üzennek a maga ellenőrizhetetlen fiataljai?

PETER: Hogy holnap is szeretnének lepkét gyűjteni.

HUMER: Mi...? Micsoda közhely-ifjúság üzenetét hozta nekem? Mit gondol, mi nem szeretnénk lepkét gyűjteni? Vegye tudomásul, fiatalember, hogy világhírű lepkegyűjteményem van. Éppen a múlt héten fogtam egy lilahátú bolyhos pillangót. Valósággal foszforeszkál a sötétben. *(Nosztalgikusan)* Mint egy szentjánosbogár... Csillog... Hát mit gondol, ha el akarunk búcsúzni a pillangóktól, leülünk egymással tárgyalni? Nagyon jól tudjuk, mit szeretnének a maga ködfiataljai... Ha csak ennyit akart mondani... *(Föhláll)*

PETER *(kétségbeesetten)*: Nem, nem csak ennyit! *(Humer szembefordul vele)* Önön múlik itt minden! Ön az egyetlen fél, akinek semmilyen közvetlen érdekeltsége nincs az Emília-szigeteknél. Csak ön tud itt olyan javaslattal előállni, ami előre lendítheti a tárgyalásokat... Értse meg kérem, az én ködfiataljaim, ahogy ön nevezte őket, most leginkább önben reménykednek... Hogy megmenti a békét. Mindegy, milyen áron. Ha akarja, magának adom a legszebb gyöngyházlepkéimet, csak mentse meg! Magam preparáltam mindet!

HUMER: Ön, fiatal barátom, olyan naiv, ami külpolitikai újságíróknál, de még egyszerű rovargyűjtők-nél is egészen szokatlan... Nos, csak annyit: bár az Emíliáknál valóban nincs érdekeltségem, ezer különféle szál köti országomat a tárgyaló felekhez... És ezeket én se hagyhatom figyelmen kívül. Ami

pedig az ajánlatát illeti, köszönöm, de hét én sem akarhatok mindenáron békét... Ellenben ha ön talál valami megoldást., valamit, ami fontosabb az Emília-szigeteknél, nos, akkor csak rajta!

PETER (*bánatosan lehajtja a fejét*)

HUMER: Na igen, ha lesz valami épkezláb ötlete, szívesen meghallgatom! De általános banalitásokkal... lepkékkel... minden politikus táskája eddig van (*mutatja*). Nem veszek frázist, kedvesem! Viszont a konkrétumért nagy árat fizetek. Akár én adom oda érte a legszebb gyöngyházlepkéimet... (*A kezét nyújtja*)

PETER (*tanakodva áll, leszegett fejjel. Végül is nem fogadja el a feléje nyújtott kezét, elrohan*)

Humer fölényes mosollyal néz utána. Szünet, majd a többi politikus be. Homar, Humol és Human. Homar egy Szuperhatalom küldötte, fölényes hordószónok. Humol voltaképpen jó szándékú, de merev férfi. Human a legfiatalabb köztük, megnyerő modorú és szellemes. Legalábbis külsőre. A politikusok megállnak asztaluk mögött, s merev fejbiccentéssel üdvözlik egymást. Nem ülnek le, várnak.

HUMAN: Megtisztelő, tisztelt uraim, hogy a mai napi-rendi pontok tárgyalására elnökül választottak. Megtisztelő bizalmukat tisztelettel köszönöm, és

Mária kormánya nevében tisztelettel köszöntöm önöket.

HOMAR, HUMER, HUMOL *(együtt)*: Részünkről a megtiszteltetés...

HUMAN: Tisztelettel kérem önöket, foglaljanak helyet!

HOMAR, HUMER, HUMOL *(nagyon mereven, egyszerre leülnek asztalaikhoz)*

HUMAN: Natália képviselőjét illeti a szó...

HUMOL *(feláll)*: Uraim! Nem vagyok híve a nagy szavaknak, véleményem szerint minden perc időhúzás katasztrófához vezethet. Ezért hát, ha megengedik, rögtön a tárgyra térek. *(A többiek várakozóan feszengenek)* Kormányom álláspontja világos! Amint Amália bombázói elhagyják Emíliát, hajóhadaink visszatérnek támaszpontjaikra...

HOMAR *(főlényesen nevet)*: Kormányom álláspontja világos! Amint hajóik visszatérnek támaszpontjaikra, repülőink elhagyják a szigeteket...

HUMAN *(csönget)*: Ne vágjanak egymás szavába, kérem! Tartsuk be a formákat!

HUMOL *(folytatja)*: Egyúttal felhatalmazást kaptam kormányomtól, hogy még egyszer hangsúlyoz-

zam Amália felelősségét... (*Homar legyint, Humol egy pillanatra megáll, majd folytatja*): Így hát felszólítottam az igen tisztelt tárgyalófeleket, hogy határozati javaslatban ítéljék el Amáliát!

(*Élénk zsidvaj, tiltakozás*)

HUMER: Kormányom felhatalmazott, hogy saját belátásom szerint cselekedjek, természetesen elemezve és értékelve a kritikus helyzetet... Nos, elemeztem és értékeltem. Amália önmagában nem elítélhető. Bizonyos nemzetbiztonsági okok feltétlenül közrejátszottak abban, hogy megszállta Emíliát...

HUMOL: Nemzetbiztonsági okok? Állítása egészen nevetséges! Emília nagyon távol van Amáliától!

HOMAR: Viszont nagyon sok amál él Emílián. Az ő biztonságuk a mi biztonságunk!

HUMOL: Az ő biztonságukat más módon is biztosíthattuk volna.

HOMAR: Az adott helyzetben ez szinte nevetséges állítás!

HUMOL: Az *adott* helyzetben ennek tagadása nevetséges!

HOMAR (*egyre gorombábban*): Önnek minden egyes szava nevetséges!

HUMOL: Ön nevetséges... Sőt, kacagtató!

HOMAR *(förláll)*: Még hogy én? Hahaha! Ön a röhejes, uram!

HUMOL: Röhejes? Én önt kiröhögöm,uram! A világ népei nevében röhögöm ki! *(röhög)*

HOMAR *(A térdét csapkodja)*: A világ népei nevében? Hahaha! Kész röhej...

HUMAN *(eszeveszetten rázza a csengőt, a röhögés csak nagy nehezen szűnik)*: Javaslom a feleknek, hogy a röhögést a súlyosabb ügyekre való tekintettel halasszuk későbbi időpontra...

HUMER *(feláll)*: Iktassunk be külön röhögő félórákat!

HUMAN: A javaslatot az értekezlet elé terjesztem.

HOMAR: Kormányom nevében elfogadom... némi kiegészítéssel. A röhögést bizzuk megbízottainkra, és kezeljük alkérdésként.

HUMOL: Elfogadom. Azzal a módosítással, hogy megbízottaink a fő-alkérdések közé iktassák a röhögést!

HUMAN: A javaslatot és kiegészítését ezennel az értekezlet elé terjesztem.

HUMER: Elfogadom.

HOMAR: Rendben van!

HUMAN: Jóváhagyom. (*Lapoz a jegyzeteiben*) Akkor hát kanyarodjunk vissza az eredeti témához... Kormányom nevében javaslom, hogy Amália vonja ki repülőit... Biztosítéku minden tizedik repülőgép a szigeten maradhat. Ezzel szemben Natália vonja hátrább hajóit, mondjuk Patália partjaihoz. A további visszavonásokat egy későbbi egyezmény tartalmazhatná...

HUMER: A javaslatot reálisnak tartom. De az egyensúly biztosítása érdekében kiegészíteném azzal, hogy Amália minden nyolcadik repülőgépe a szigeten maradjon.

HUMAN: Eredeti javaslatomat folytatnám, ha megengedik. Kormányom vállalja az ellenőrzést, és ez, azt hiszem, biztosíthatná az egyensúlyt...

HOMAR: Tiltakozom! Ez a belügyeinkbe való avatkozás Mária részéről!

HUMOL: Valamint a mi belügyeinkbe való avatkozás, ugyancsak Mária részéről!

HUMER: De uraim! Gondoljanak a javaslat nem csekély mennyiségű pozitívumaira is... Én az elkép-

zelést reálisnak tartom. Az egyensúlyt viszont csak és kizárólagosan az biztosíthatná, ha Mária mellett Eulália is részt venne az ellenőrzés munkájában. Kérem kiegészítő javaslatom megvitatását!

HUMOL: Az a véleményem, tisztelt uraim, hogy ez csak elmélyítené a válságot. Gondolják végig a tisztelt tárgyalófelek! Emília sorsáról vagyunk hivatottak dönteni... A kiegészítő javaslat négy... hangsúlyozom: négy ellenséges haderőt jelentene a szigeteknek, az eddigi egy helyett...

HOMAR (*dühösen*): Mi az, hogy egy? Kire gondol?

HUMOL: Természetesen önökre! Mi barátokként hajóztunk Emíliához.

HOMAR: Szép ki barátság! Emília igazi barátai mi vagyunk, uraim!

HUMOL (*felemeli a hangját*): Nem!

HOMAR (*Ettől kezdve mindig azonos szinten, állandóan emelik a hangot*): De!

HUMOL: Nem!

HOMAR: De!

HUMOL: Nemnem!

HOMAR: Dede!

HUMOL (*Mint a géppisztoly*): Nemnemnemnem...

HOMAR (*ugyanúgy*): Dededede!

HUMOL: Ilyen körülmények között a tárgyalás elnapolását kell kérnem!

HOMAR: Nekem pedig követelnem.

HUMOL: Követelni? Felháborító!

HOMAR: Felháborító? Disznóság!

HUMOL: Disznóság? Galádság!

HOMAR: Galádság? Aljasság! Sőt, romlottság, elvetemültség, gazság, cudarság, gyalázat...

HUMOL (*belevág*): Alávalóság, komizság, gazemberiség, gonoszság, pokolküszöb...

HOMAR: Hitványság, gyatraság, ízléstelenség, ocsmányosság, csúfság...

HUMOL: Hülye!

HOMAR: Idióta!

HUMOL: Ostoba, oktalan, dőre!

HOMAR: Balga, balgatag, badar!

HUMOL: Bárgyú, oktondi, bibasz, fajankó!

HOMAR: Filkó, hájfehű, gyagya, málé!

HUMOL (*noteszt vesz elő, olvassa*): Korlátolt, korpaelmé-
jú, ködeszű, szűkeszű, vízfejű, seggfej, töksi, tök-
kelütött, dilis, dinnye, bangófejű...

HOMAR: Sületlen, mulya, marha, mamlasz, csajbókos,
faszkalap!

HUMAN (*csönget*)

HUMER (*veri az asztalt*)

HUMOL: Murugya!

HOMAR: Bomlott!

(*Human csönget, de nem erre hagyják abba, hanem mert ki-
fogytak a szinonímákból*)

HUMAN: A felmerült nézeteltérések tisztázásához ja-
vaslom igazságügyi és elmeszakértők bevonását.

HUMER: Javaslom, hogy nyelvészeket is vonjunk be a létesítendő albizottság munkájába!

HUMOL (*kimerülten zuhan a székre*): Elfogadom!

HOMAR (*diadalittasan áll, mintegy tüntetően, hogy ő nem fáradt*): És is elfogadom... (*Hirtelen lerogy*)

HUMER: Tisztelt uraim! Arra kérem önöket, hogy a fárasztó vitára való tekintettel rendeljünk el néhány perc szünetet!

HUMAN: A magam részéről a javaslattal egyetértek, és a tanácskozás elé terjesztem.

HOMAR: Nincs ellenvetésem.

HUMOL: Kormányom hozzájárulását kell kérnem... Amíg a telefonösszeköttetést megteremtem, kérem munkaszünet elrendelését.

HUMAN: Rendben. A tárgyalást addig felfüggesztem.

(*Fölállnak és sorra el a hátsó járáson. Újságírók, akik eddig csöndes izgalommal jegyezgettek a dobogókon, most megmozdulnak*)

II. ÚJSÁGÍRÓ: Na, még mindig olyan optimista?

III. ÚJSÁGÍRÓ: Miért ne? A nézeteltérésekkel eleve szá-

moltam... Ettől még a fő kérdésekben igazán megegyezhetnek.

II. ÚJSÁGÍRÓ: Ha ők nem, legalább mi egyezzünk meg! Jöjjenek, uraim, öblítsük le a torkunkat valamivel!

I. ÚJSÁGÍRÓ (*Humant utánozza*): A javaslatot a magam részéről elfogadom.

III. ÚJSÁGÍRÓ: Nincs ellenvetésem!

(Mindhárman el a baloldalon. A szín egy percig üres, aztán belép Edith. Barna hajú, barna szemű fiatal lány, szép és egyszerű. Arcán nyugtalanság. Körülnéz, táskájából papírokat vesz elő, lerakja a tárgyalóasztalokra. Ekkor lép be Peter. Megáll a bal oldalon, nézi a lányt. Edith hirtelen megfordul, észreveszi, öszerezzen)

EDITH: Maga kicsoda?

PETER: Én is ezt akartam kérdezni.

EDITH: Ugye, magát szoktam látni a nagy platán alatt? Miért sétál mindig a fa körül?

PETER: Arra találhatók a legszebb hernyók. És tele van gubókkal is...

EDITH: Ide tartozik?

PETER: Ahogy vesszük. Peter Humol vagyok.

EDITH (*Nyilvánvalóan azt hiszi, hogy Natália küldöttével találkozott*): De jó, hogy sikerült... hogy a véletlen összehozott önnel... Rendkívül fontos ügyben jöttem. A segítségét kérem. A világ nevében!

PETER: Szintén rovargyűjtő? Lepke? Vagy minden?

Edith: Igen, de nem értem, honnan...

PETER (*Mint Humer, amikor ő beszélgetett vele*): Azt mondta: a világ nevében. Ebből jöttem rá... Halljuk, mit üzen nekem a maga világa? És ki küldte önt, hogy a világ nevében beszéljen?

EDITH: Magamtól jöttem.

PETER: Gondoltam.

EDITH: Edith Nabot vagyok... Az apám Pierre Nabot. Talán hallott már róla.

PETER: A csillagász?

EDITH: Igen, a csillagász. Az ő felfedezését hoztam magammal... Azt szeretném, ha az értekezlet elé lehetne terjeszteni. (*Könyörögve*) Kérem, segítsen nekem!

PETER: Ha nem tudná, kislány, itt most a világ sorsáról döntenek. Nem tudom, az édesapja fölfedezése mennyivel lehet fontosabb az Emília-szigeteknél.

EDITH: Fontosabb! Az édesapám fölfedezése valóban eldöntheti a világ sorsát.

PETER: Azt hittem, az apja csillagász. A csillagjósolások kora régen elmúlt, kedves... Edith.

EDITH (*határozottan*): Nem csillagjósolás... A világot szörnyű veszedelem fenyegeti.

PETER: Persze. Az Emília-szigeteknél nagyon rázós a helyzet... És én is félek, hogy a tárgyalások csődöt mondanak.

EDITH (*nagyon komolyan*): Ne tréfáljon velem! Kérem, figyeljen rám... Sokkal súlyosabb dolgokról beszélek.

PETER (*nem tudja, mit gondoljon, mindenesetre a lány hangsúlya megdöbrentette*): Ennél súlyosabb dolgokról? De hát mégis, mik azok az írások, amiket a tárgyalóasztalokra tett?

EDITH: Az apám dokumentumai a világűrből fenyegető veszedelemről.

PETER (*nem hiszi a hírt, csak furcsasága lepi meg*): Vesze-

delem? És pont a világúrból? Minek nekünk a világűr veszedelme? Éppen elég akad a földön is... Valamelyik délelőtt például egy duplaszárnnyú pillangó után vettem magam, és megcsípte a tenyeremet. Kiderült, hogy lódarázs...

EDITH (*sértődötten*): Látom, kinevet... Ne higgye, hogy őrült vagyok!

PETER: Nem, nem, egyáltalán nem tartom őrültnek. A szeméből, az arckifejezéséből egészen mást olvasok ki. Maga szép. És a szépség ikertestvére az álmodozás...

EDITH (*szinte könyörög*): Uram, hallgasson meg!

PETER (*még jobban megnézi, miközben lassan hátrál a bal oldali dobogókig. Leül.*): Hát jó! Beszéljen... (nagyon gyöngéden) Edith.

EDITH (*zavartan, nehezen kezdi, de egyre jobban belelendül*): Köszönöm, uram! Már említettem, hogy édesapám, Pierre Nabot csillagász. A szakmájában jól ismerik. Sok felfedezése bejárta a világsajtót. Nos, néhány évvel ezelőtt az apám gyanús, tejszerű képződményt figyelt meg a Tau Ceti körül. Attól fogva minden figyelmét ez a jelenség kötötte le... A tejszerű köd pár hónap alatt eltávolodott a csillagoktól, és úgy tűnt, mintha a Naprendszer felé közeledne. Tavaly decemberben azután sike-

rült tökéletes felvételt készíteni a jelenségről... És a felvétel furcsa képet mutatott. Felnagyítva a tejszerűség eltűnik, és többszáz csillogó gömbbé válik... (*Edithnek már piros az arca, s a beleéléstől gyönyörű lázzal csillognak a szemei*) Igen, csillogó gömbbé, de mindegyik olyan, mint a szappanbuborék. Belül szivárványszerű színek vibrálnak, s az egész olyan áttetsző, akár az üveg...

PETER (*nem lehet tudni, a lányra vagy a szövegre mondja*):
Milyen gyönyörű!

EDITH: Igen, gyönyörű! Félelmetesen szép! Az apám nemzetközi szakfolyóiratokban publikálta felfedezését. A legtöbb csillagásznak az volt a véleménye, hogy a jelenség, bármennyire szokatlan és különös, nem más, mint a jól ismert kozmikus sugárzásnak egy eddig ismeretlen válfaja...

PETER (*most már valóban kíváncsi*): És az édesapja?

Edith: Nem fogadhatta el ezt a magyarázatot. Már régén rájött, hogy nem lehet minden újfajta jelenséget az eddigi ismeretekből megmagyarázni... A jelenség megismeréséhez feltételezni kell, hogy eddig föl nem ismert törvényszerűségeket is mutathat...

PETER: Érdekes! De hát akkor mik az ő elképzelései?

EDITH: Ma már nem elképzelések... Bizonyosra veszi, hogy a Tau Ceti valamelyik bolygójáról elindultak a Föld felé...

PETER *(a lány okos komolysága bizonytalanná teszi, de természetesen még mindig nem tud igazán hinni neki):* És mondja, Edith! Ha az édesapjának igaza van..mert lehet, miért ne? Tegyük fel... De az az idegen hatalom bizonyosan veszedelmet jelent?

EDITH: Nem. De a világnak fel kell készülnie. Nem ismerjük a tudásukat, az elképzeléseiket, a génjeiket... Nem tudjuk, békés vagy agresszív lényeggel állunk-e szemben... Semmit sem tudunk az anyagaik természetéről...

PETER: Igen, persze... De arról tud-e valamit az édesapja, hogy hány... mi is? Hány űrhajó tart felénk...?

EDITH: Valóban. Még azt sem, hogy űrhajók-e. Mi persze a saját ismereteinkből indulunk ki, és csak űrhajóknak tudjuk nevezni... De másról van szó. Az idegen bolygó lakói előbbre vannak a tudományban minálunk.. Vagy mást tudnak, de olyat, amit mi még nem is sejtünk. Az apám már ismeri... Alaposan elemezte ezeket a gyönyörű gömböket. A Tau Ceti élőlényei ezekben a gömbökben pusztá anyaggá és mozgássá alakulnak, így tudnak elérni olyan sebességet, amely sokszo-

rosa a fény terjedési sebességének... Mindössze másfél év kell nekik, hogy anyabolygójukról elérjék a Föld vonzási körét, ahol aztán már élőlénné változnak vissza. A gyönyörű gömbök már a naprendszer közelében vannak, és néhány hónapon belül egészen közel jutnak a Földhöz.

PETER (*már izgatottan*): De mennyien? Mennyien?

EDITH: Megszámlálhatatlanul sokan... Az egész Földet körülveszik...

PETER (*hallgat, töpreng*)

EDITH (*hallgat, várakozóan*)

PETER (*megfogja a lány kezét*): Szívesen segítenék. De fogalmam sincs, hogyan kezdjek hozzá!

EDITH: Kérje fel az értekezletet, foglalkozzanak ezzel a problémával!

PETER: Annyi, mintha maga tenné ugyanezt...

EDITH: Nem értem. Azt mondta, maga Humol!

PETER: Igen, az vagyok... Az apám Natália küldötte...

EDITH (*tágra nyílt szemmel*): Hát nem maga?...

PETER (*a fejét rázza*)

EDITH (*dühösen el akar rohanni, de Peter megfogja a kezét, nem engedi. Edith(indulattal): Engedjen el! Követelem, hogy engedjen el! Nem érek rá fölöslegesen csevegni. Hallja?!*)

PETER: Edith, nyugodjon meg! Megpróbálok beszélni az apámmal.

EDITH (*kicsit csöndesebben*): Köszönöm.

PETER: Kérem, adja ide a dokumentumait, és várjon meg! (*El, hátul*)

(*Edith tétován áll a tárgyalóasztalok előtt. Némajáték: az imént kirakott írásos anyagot rendezgeti, kétségbeesetten összeszedi, töpreng, aztán újra visszarakja*)

II. ÚJSÁGÍRÓ (*be*): Kisasszony!

EDITH (*összerezzen*)

II. ÚJSÁGÍRÓ: Kintről végighallgattam a beszélgetésüket... Izgalmas dolgokat mondott. Szívesen foglalkoznék lapomban magával és az édesapjával. Kérdezhetek? (*Nem vár válaszra*) Hány éves?

EDITH: Huszonegy...

II. ÚJSÁGÍRÓ: Foglalkozása?

EDITH: Egyetemi hallgató vagyok. Fizikus leszek...

II. ÚJSÁGÍRÓ: Nagyszerű foglalkozás, gratulálok! Mi a véleménye a női divatról? A hosszú vagy a rövid ruhát szereti? Csináltatja a ruháit vagy pedig konfekcióból öltözködik?

EDITH (*zavartan*): Nem értem! A világ sorsáról van szó, és akkor magát a divat érdekli?

II. ÚJSÁGÍRÓ: Még a világszenzációt is csak körítéssel lehet beadni az olvasóknak. Ostyában! Számukra az lesz a világszenzáció, hogy egy gyönyörű fiatal lány akarja megmenteni a Földet.

EDITH: Nem az, hogy a Földet meg kell menteni?

II. ÚJSÁGÍRÓ: A Föld menthetetlen!

EDITH: Uram! Én magát most látom először... de mégis, mint jóbarátot, úgy kérem, segítsen nekem! Ne rólam írjon, hanem a veszélyről. Valamit tenni kell. Nem érti?!

II. ÚJSÁGÍRÓ: Persze, ostyában! Maga értse meg, szép kislány, hogy nem lehet odaállni az emberek elé: Vigyázatok, megtámadtak a marslakók!

EDITH: Nem marslakók!

II. ÚJSÁGÍRÓ *(nem törődik a közbeszólással)*: De ha jól becsomagoljuk... Edith Nabot, az ismert csillagász lánya megmenti a Földet... Vallja be, így jobban hangzik! Lesz-e még jövőre tavaszi divat? – kérdi a csillagász leánya!! Mit szól?

EDITH *(csüggedten)*: Hagyjon, kérem...

PETER *(ugyancsak csüggedten jön vissza. Edith kérdően nézi, Peter a fejét rázza)*: Nem megy... Nem lehet meggyőzni.

II. ÚJSÁGÍRÓ: Mit mondott a kedves papa?

PETER: Kinevetett.

II. ÚJSÁGÍRÓ: Mondta, hogy egy gyönyörű lány kéri?

PETER *(dühösen)*: Tűnjön innét az ostobaságaival!

II. ÚJSÁGÍRÓ *(sértődötten elhallgat)*

EDITH: Kérem, próbálja meg elmagyarázni, hogy ezzel az Emília-szigetek sorsát is rendezni lehet...

PETER *(megáll, fölcsillan a szeme)*: Látja, most mond valamit! Humer úr azt mondta az imént, ha valami

jó ötletem támad, szóljak neki! Hát igen. A diplomáciában sem közömbös az ostya! (*Újra el*)

EDITH (*csodálkozva néz utána*)

II. ÚJSÁGÍRÓ (*diadallal*): Lám, maga semmit sem ért!

EDITH (*belenyugodva*): Legalábbis nem sokat.

II. ÚJSÁGÍRÓ (*szinte izgatottan*): Megpróbálja! Ostyába csomagolja... Hallotta, nem? A diplomáciában sem mindegy, milyen ostyában kell bevenni a javaslatokat...

EDITH: Jó, jó, ezt hallottam. Csak azt nem tudom, mi lehet az ostyája...

II. ÚJSÁGÍRÓ: Ki tudja? Előfordult a történelemben, hogy egy orr miatt háborúztak. És ki tudja, mikor térnek vissza a régi szép idők? Lehet, hogy egy adag róseibnival veszi le a lábáról. Vagy felajánlja a kilenc centis Saturnia pyrijét.

EDITH: Mijét?

II. ÚJSÁGÍRÓ: Saturnia Pyri... Nagy pávaszem lepke. Legnagyobb mérete általában hét és félcenti. Az övé a kilenc centivel már valóságos világszenzáció. Nagyobb, mint a marslakók! Egy kilenc centis pávaszem...

EDITH: Maga bolond!

(Humer és Peter be)

HUMER: Mit mond? Kilenc centis? Gyönyörű példány lehet... *(Észreveszi Edith-et és az újságíró)* Maguk..?

II. ÚJSÁGÍRÓ: Már itt se vagyunk! *(Edith-tel együtt el balra)*

HOMAR, HUMOL, HUMAN *(együtt be)*

(Újra némajáték, ünnepélyesen megállnak székeik mögött, mély fejbólintások, diplomatatáskáikat az asztalokra rakják)

HUMOL: Kormányommal konzultáltam a javaslat ügyében, tisztelt uraim! Az a véleményünk, hogy a néhány perc szünetet nem fogadhatjuk el... E javaslat tarthatatlan, tehát tartsunk folyamatos üléseket!

HUMAN: Részemről a szerencse.

HUMER: Részemről a beleegyezés!

HOMAR: Részemről a fáklyásmenet.

(Leülnek)

HUMER: Annál is inkább, tisztelt uraim, mert rendkívüli bejelentést kell tennem...

HUMOL: Rendkívüli bejelentést? Ez rendkívüli!

HUMER (*erélyesen ránéz, folytatja*): Uraim, a világ súlyos katasztrófa előtt áll. Van balszerencsém bejelenteni, hogy az emberiséget égiveszély fenyegeti.

HUMAN: Talán légiveszélyt akart mondani?

HUMOL: Megjegyzem a légiveszély is égiveszély, amennyiben mindkettő...

HOMAR (*helyeslően belevág*): Annál is inkább, mert a viziveszély a legritkábban nevezhető égiveszélynek vagy légiveszélynek.

HUMER (*veri az asztalt*): De kérem, uraim, az ég szerelmére...! Értsék meg, felettébb válságos időket élünk! Komoly okom van feltételezni, hogy egy idegen bolygó lakói körülzárták a Földet.

HOMAR (*röhög*): Ez jó! Hahaha! Esküszöm, szellemes...

HUMOL: Hagyjuk kérem az idétlen tréfálkozást! Az emíliai helyzet nem...

HUMER: Nem tréfálok, uraim! Kérem, tanulmányozzák át az önök előtt fekvő dokumentumokat!

(Mindegyikük az iratokba mélyed. Hosszú szünet, lapozgatás, Humer megdicsőülten nézi őket)

HUMAN *(leteszi a dokumentumokat)*: Nevetségesen naiv elképzelés...

HOMAR: Nevetségesen? Röhejesen! Naiv? Ostoba!

HUMOL *(szárazon)*: Feltételezem, hogy valamilyen sötét erők a tárgyalásaink menetét szeretnék hátráltatni ezzel a képtelenséggel! *(Szúrósan Homarra néz)*

HOMAR: Kikérem magamnak ezt a néma gyanúsítást!

HUMOL: Kikéri? Kiadom! A néma gyanúsítást hangosan is kimondom. Kimondom, igen! Amália érdeke, hogy elterelje a világ figyelmét a valós helyzetről!

HOMAR: Arcátlan!

HUMOL: Pimasz!

HOMAR: Szemtelen.

HUMOL: Otromba.

HOMAR: Ripók!

HUMAN (*eszeveszetten csönget*): Uraim! Uraim! Több figyelmet kérek!

(*Nagy nehezen elhallgatnak*)

HUMER: Kérem, ha nem hisznek a dokumentumoknak, engedjék meg, hogy behívjam a koronatanút... Azt az embert, aki a tényeket alaposabban is képes ismertetni...

EGYÜTT: Rendben! Hol van? Ám legyen!

HUMER (*int a dobogók felé*)

PETER (*Edith-et kézen fogva vonszolja be*)

HUMOL (*csodálkozva*): Peter! Miféle idétlen tréfa ez?

PETER: Nem tréfa, apám! A dokumentumokat, amelyek önmagukért beszélnek, Edith helyezte el az asztalokon, hogy hátha észbe kaptok és befejezitek ezt az áldatlan marakodást, és megpróbáltok cselekedni a nagyobb veszély ellen. Együtt...

EDITH: Értsék meg kérem, minden perc időhúzás az emberiség halálát jelentheti... Hónapok vagy hetek kérdése, hogy itt legyen a közvetlen veszély.

PETER (*Nem engedi el a lány kezét*): Egyetlen reménység,

ha közösen védelmi erőteret képezhetünk a Föld köré...

HUMOL: Nevetséges! A Földön sem sikerül mindig, fiacskám! Egymás gyengéit ismerjük, de a te mesebeli marslakóidat..!

HOMAR: Ezeket a pacifista lázadókat nyilvánvalóan ön uszította ránk!

HUMOL: Ez vádaskodás! Ön visszaél a diplomácia játékszabályaival!

HOMAR: Füttyülök a játékszabályokra.

HUMOL: Füttyülök magára!

(Füttyülnek)

EDITH *(esengve)*: Könyörgök, uraim, könyörgök! Mi vezeti magukat tulajdonképpen? Micsoda sötét erők és érdekek igazgatják a mi mozgásunkat, amiért minden elveszhet?

HUMAN *(rácsönget)*: Ez destrukció! Kisasszony, ön megfeledkezik magáról!

EDITH *(már kiabál)*: Maguk feledkeznek meg rólunk! Játsszanak velünk, mint a marionettfigurákkal, és nem mozoghatunk a saját szabályaink szerint...

De mi lesz, ha elszakítjuk a zsinegeinket, uraim? Számot kell adniuk majd minden egyes emberi életről külön-külön, és az egész világról együtt. Mit fognak akkor mondani? Miféle magyarázatokkal, mentegetőzésekkel próbálnak majd kibújni a felelősség alól? Végveszély fenyeget...

HUMAN: Elég!

EDITH (*ugyanazon a hangon folytatja*): Igenis, végveszély! Ezer meg ezer gömb fogja körül a Földet, és a tartalmukat senki nem ismeri. De maguk csak vitázzanak Emília sorsáról, ha fontosabbnak látják! Természetesen Emília nélkül, hiszen az ő sorsáról van szó...

HUMAN, HUMER (*megfogják a lányt, és balra kivezetik*)

EDITH (*kifelé*): És rólunk... Nélkülünk persze, hiszen a mi sorsunkról van szó, a mi életünkről... (*el*)

(*A színpadon néma csend, Humol megdöbbenően néz a kijáratnál álló két emberre. Ez nagyon ritka, szinte pillanat, talán az egyetlen ilyen az egész játék folyamán: érezni, hogy Humol most nem diplomata, hanem ember, akit valóban megrendített a jelenet. Peter is me-reven áll, aztán hirtelen indulattal elindul a lány után*)

PETER: Edith! Veled megyek! (*Továbbra is döbbsen*

csend, Peter a kijáratnál hirtelen megfordul, keserű gúnnnyal): További jó szórakozást az uraknak! (el)

HUMAN (*visszajön a tárgyalóasztalokig*): Elnézést kérek a áratlan incidensért! Azt hiszem, ideje, hogy folytassuk a megbeszéléseket. (*Leül*)

HUMER (*állva marad*): Kérem, amiről az imént szó esett, nem tréfadolog. Felhatalmazásom van, hogy javasoljam az égiveszély megtárgyalását.

HOMAR: Ne húzzuk az időt már ezzel a gyerekes képzelgéssel! Még mindig nem kaptunk semmiféle biztosítékot repülőink szabad mozgására az Emília-szigetekenél, és akkor...

HUMOL (*állva marad ő is, rekedt hangon mondja*): Tegyük félre Emíliát! Ezek a dokumentumok nem fantázia-dús gyermekek agyalmányai... (*Forgatja a lapokat*) Ez komoly tudományos elemzés, kérem. Javaslom, hogy a rendkívüli helyzetre való tekintettel azonnal tűzzük napirendre a kérdést...

HUMAN: De hát az Emília...

HUMOL (*szárazon, határozottan*): Ha mi elpusztulunk, Emília is elpusztul. Ha életben maradunk, még mindig ráérünk dönteni a szigetek sorsáról. Kérem, uraim, fontolják meg... (*Körülnéz, a többiek hallgatnak*) Mielőtt diplomáciai pályára léptem, tu-

dományos kutató voltam egy speciális katonai intézetben. Mi már akkor foglalkoztunk a kvarkok sugárrá alakításával... Jól tudom, hogy amit ez a papír tartalmaz, lehetséges, annak ellenére, hogy a Földön még nem oldották meg a feladatot. Ha valakinek sikerül, soha nem ismert erejű energiákhoz lehet jutni, és legyőzhető a tér és az idő... De talán tehetünk ellene valamit! Véderőink egyesítése, tudósaink szorgalma még megvédhet a katasztrófától. A magam nevében kijelentem, hogy a most induló űrkísérleteinket e célnak rendeljük alá. Natália üregysége a jövő héten elkezd felderítő útjait...

HOMAR (*dühöng*): Ne hallgassanak rá! Nem látják, hogy csak a központi kérdésről akarja elterelni figyelmünket?

HUMAN: Én egyetértek Natália küldöttével. Javaslom, hogy soron kívül tárgyaljunk az égiveszélyről.

HUMER: Igenis, nincs fontosabb feladatunk ebben a pillanatban!

HOMAR: A felelősség önöket terheli.

HUMOL: Vállaljuk a felelősséget!

HUMAN: Induljunk ki a realitásokból... A natál hajóhadak rakétaegységei kitűnőek. Ha ezeket egyesí-

tenénk az Emília-szigeteken lévő amál kilövőálmásokkal, azt hiszem, biztosítani tudnánk az alapvető védelmet... Emília földrajzi fekvése tökéletes, a Tau Ceti irányából el se képzelhető jobb célpont a szigeteknél...

HOMAR: Mi a biztosíték, hogy az erők egyesítését a natálok nem használják ki saját érdekeikben?

HUMER: A mi ellenőrzésünk.

HUMAN: Űrsapatunk egy hónapon belül megfigyelőállásokat foglalhat el a Föld körül...

HUMER: Holdbázisunkat atomtöltetű rakétákkal látjuk el. Minden egyes rakétánk robbanóereje meghaladja az egymillió trotilt.

HUMOL: A mi robbanórakétáink a másfélmillió trotilegyenértéket is felülmúlják...

HOMAR: Erről van szó! Bár mi sem vagyunk gyengébbek, nem látok biztosítékot arra, hogy ezek az erők nem fordulnak ellenünk?

HUMER: Ez destrukció! Sőt, annexió, okkupáció! Az ilyen kísérletet visszautasítom...

HOMAR: Láthatják! Csak szavai vannak, de tettekben nem...

HUMAN: Uraim, gondoljanak a végveszélyre!

HOMAR: Mi gondolnánk, de ezek a gengszterek...

HUMOL (*felpattan*): Gengszterek? Önök a gengszterek!
Sőt, vandálok, kalózkodók!

HOMAR: Gyilkosok, rablók, banditák!

HUMOL (*felkapja diplomata táskáját, azzal veri az asztalt*):
Tolvajok! Zsiványok! Gazok! Pecérek! (*Nekiront
Homarnak*)

HOMAR (*fojtogatja Humolt*): Bestia, vadállat, vadember,
kannibál!

HUMAN (*eszeveszetten rázza a csengőt*): Álljanak le! Nem
értik? Álljanak le! (*S mert azok még mindig tépik egy-
más, közük vágja a nehéz csengőt*) Órültek! Pisz-
kos, mocskos, retkes gazemberek! (*Belük ront*)

HUMER (*miután a három férfi a verekezés hevében meglökte,
elegáns mozdulattal megigazítja zakóját, és a másik há-
romra ugrik*) Kicsi rakás nagyot kíván! Huhuhujjj!

(*Dulakodnak a földön, egymás táskáját ráncigálják, a jele-
net akár a legősibb típusú burleszk-verekezésig elvihe-
tő, mindig más van fölül, fellökik a tárgyalóasztalokat,
székeket*)

HUMOL (*kicsúszik alóluk, kezében a táskája, magasba hajítja*): Általános mozgósítás!

HOMAR (*észreveszi a táskát*): Bombáznak! Bombáznak!
(*Behúzza a fejét, mert a táskából folynak rájuk az iratok,
s a táska is rájuk pottyán*) Felvesszük a harcot! Min-
dent meggondoltam, mindent megfontoltam!

HUMAN: De fontolják meg! Nem fontolnak? Hát jó! A
kocka el van vetve... Legyen háború! (*Beléjük ront*)

(*Lassan föltápaszkodnak, de még mindig rángatják-cibálják
egymást*)

HUMER (*némileg megnyugodva*): Ám legyen! Ezennel
hadat üzenek mindenkinek!

HUMAN: Én is hadat üzenek mindenkinek!

HUMOL: Elrendelem az általános mozgósítást. Ra-
gyogj föl, nemzetem csillaga..!

HOMAR: Éljen a háború! Éljen Amália!

HUMAN: Éljen Mária!

HUMER: Éljen Eulália!

HUMOL: Éljen Natália! Emíliát megvédjük...

HOMAR, HUMER, HUMAN *(együtt)*: Emíliát mi védjük meg! *(szinte egyszerre)* Ultimátum! Ultimátum! Ultimátum!

PETER, EDITH *(együtt be, riadtan nézik a most már örület-té fokozódott dulakodást)*

PETER *(keserűen)*: A világ sorsa...

EDITH *(ugyanúgy)*: Lám csak, összefogás e közös érdekért... *(megfogja Peter kezét)* Peter! Mi lesz velünk?

PETER *(tehetetlen, átöleli a lányt)*

EDITH: Úgy szerettem volna élni még!

PETER: Én is, Edith! *(Kintről csatazaj, vad lárma, bent is folytatódik a dühödt verekedés)*: Azt hittem, holnap kimehetünk a nagy platánfához... Vagy a rétre. És megfogom neked azt a kis párducfoltos araszoló-lepkét, amit napok óta figyelek. Azt hittem, utána elvihetlek egy csöndes vendéglőbe, és együtt megünnepeljük a diadalunkat...

EDITH: Holnapra nem lesz párducfoltos araszoló... nem lesz csöndes vendéglő, nem lesz ünnep a világon, és nem lesz világ sem! *(Kintről vad zaj, feltétlenül hasonlít egy elromlott vécétartály és egy lakótelepi panelbe épített csőrendszer zúgásához)* Hallod? Megindulnak a repülők, a nehézbombázók! *(Köze-*

lebb húzódik, egészen Peterhez tapad. Újságírók bejönnek, vakufény, fotózzák a vad dulakodást) Robajuk egyre hangosabb, egyre közelebb ér... Iszonyú energiák szabadulnak fel, könnyű röpdöső labdává válnak a kemény sziklák, a házak a lezúduló bombák nyomán...

PETER (*átkarolja Edithet*): Vége a pillangóknak! Az emberállat... Gondolkodó képességével kivált az állatvilágból, és a fejlődés olyan csúcsára ért, hogy már önmagát is képes elpusztítani... Íme, a homo sapiens! Büszke lehetsz magadra, emberiség!

II. ÚJSÁGÍRÓ (*maga is fotózik, de most keserűen közbeszól*): Megmondtam, nem? A világ menthetetlen!

(*Humolt fényképezi, aki levetett zakóját csavarja éppen Homar fejére*)

HUMER: Háború!

HUMAN: Harc!

HOMAR: Küzdelem!

HUMOL: Csata!

PETER: Béke! Béke!

EDITH: Vége! Vége! (*A vad zaj kint egyre erősödik*) Fekete lesz az ég, úgy lepik el a bombázógépek, mint a méhek a kaptár falát...Elfedik előlünk a világot, többé nem látunk csillagot, nem látunk derűs kék eget, napot... Hallod, Peter!? Jönnek, jönnek már. Itt vannak, egészen közel... (*A robaj erősödik*) Vége! Végünk...

(*Ekkor hátulról megjelenik egy fehér köpenyes, szikár, szemüveges férfiú, előre lép, s a nadrágját gombolja. Most kell nyilvánvalóvá válnia, hogy a zaj tényleg egy vécétartály moraja volt. Az összes szereplő szoborrá merevedik*)

ORVOS: Na gyerekek, vége a szabadfoglalkozásnak... Most mindenki viasszátál a kórterembe, és megkezdjük az esti vizsgálatot.

HOMAR, HUMER, HUMAN, HUMOL (*engedelmesen elindulnak, közben olyasmit énekelnek egyszerre, hogy „Gyerekek, holnap is háborúzom veletek” – de összevissza, szinte dallam nélkül*)

EDITH, PETER (*lehajtott fejjel vánszorognának utánuk balra, de az orvos megállítja őket*)

ORVOS: Hé! Maguk ott! Várjanak egy kicsit! Jöjjenek ide!

(*Edith és Peter engedelmesen visszajönnek*)

ORVOS (*lehúzza Edith, majd Peter szemhéját*): Hm... Ismét romlott az állapotuk... Ez a visszatérő szorongásos depresszió... Nem értem, szavamra. Már olyan szépen javultak... Na nem baj, este mindketten kapnak egy sokkolást. (*A fenekükre paskol*) És persze külön cellát is kapnak, gyermekeim, mert egyre veszélyesebbek! (*Edith és Peter szipogva kifelé, az orvos gyengéden a feneküket veregeti, majd utánuk szól – de félig-meddig a közönségnek*) Jó éjszákát, kedves betegek!

(Függöny)

SZERELMEIM –
VÁROSAIM

VÁROSRÍMEK

Ej, de sárba tapostál,
szülőföldem, Kaposvár!

*

Miért rí e balga brácsa?
Téged sirat, Galgamácsa.

*

Életemben gyász kísér,
megátkozlak, Jászkisér.

*

Hun kegyetlen, hun kegyes
fura falum: Kunhegyes.

*

Hideg tájék Főkajár.
Jegén télen fóka jár.

*

Már közel a Karácsony
Itt, Balaton-Arácson.

*

Ébredj föl már, te tétlen!
Mindjárt itt lesz Tetétlen.

*

Betont önt emez, téglát rak amaz,
így nő faluból várossá Rakamaz.

*

Főterén egy porosz hány,
s látja egész Oroszlány.

*

Van egy község, Akasztó,
Mosolyra nem fakasztó.
(És ez igen aggasztó)

*

Egyszer nyáron Monokon
Napoztam a homokon,
s múzsa csókolt homlokon.

*

Egy békési község Okány,
Benne minden legény mokány.

*

A hevesi Kerecsend
Sose látott szerecsent.

*

Ha visszamennék, Kápolna
de Hevesen ápolna.

*

Pikáns ez a térkép, ugyi?
Sári előtt ott a Bugyi.

*

Hajdú-Biharban van Egyek,
Nyáron ellepik a legyek,
ezért oda télen megyek.

*

Hol terem jó saláta?
Ez a falu Zaláta.

*

Kedvesem, menj haza, únlak!
Tán visszavár Zalaújlak.
Lesznek ott is pasik, újak!

*

Szilaj falu Fegyvernek,
Ha odamész: megvernek.

*

Nagylány voltam Kaposmérőn.
Volt ott egy kalapos kérőm.

*

Mondd, pajtikám, kell-e pia?
Jó borral vár Kelebia.

*

Letérdelek kuncsorgva:
Fogadj vissza, Kuncsorba.

ÉRDI LOKÁLPATRIÓTA DALA

Kérdem:
hogy itt születtem Érden,
érdem?
De bárhol légyen is az Éden,
visszacsúsznék hozzád térden,
Érdem!

SZERELMEIM – VÁROSAIM

Szerelmem – és néha vár is
Szajna-menti léha Párizs.
Hogyha hív, hát mennék máris.

Ilyenkor csak az a gondom
(magamnak is félve mondom)
megsértődik rám majd London.

Engem még azért is rág a
gond: mit szól majd ehhez Prága,
hisz szívemnek ő is drága.

S te is itt vagy, kedves Belgrád,
turistádat sose verd át,
s én ámulva nézek fel rád.

No és a szomszédos Zágráb,
talán nekem ő még drágább,
(bár nem múlja felül Prágát).

És nem múlja felül Oslót,
az emlék ködébe oszlót
de ott mégis szertefoszlót.

S mert nem fogott bőjti kosztra,
szívemben él ősi Moszkva,
csak meg vagyok tőle fosztva.

Aztán itt a cifra Pozsony.
Utaztam ott villamoson
(de a busz is vígan oson).

Versemet az égre festem,
s itt maradok vénen, resten,
e tüntető, rémes Pesten.

GYALOG BIZON'...

*Az életet már megjártam.
Többnyire csak gyalog jártam,
Gyalog bizon'...
Legfőlebb ha omnibuszon.*

ARANY JÁNOS

Trabant volt az első kocsim,
azután jött a Skoda,
ezt követte egy Dacia,
delfinkék román csoda.

Volt utána egy Ladám is,
agyonhasznált, örökölt,
olyan rossz, hogy kint a sztrádán
motorja kikönyökölt.

Használt Charmant következett,
japán volt és elegánt –

mígnem egyszer elől-hátul
két autó is beleszállt.

Opel Astra követte őt..
Kicsi, fürge, hófehér.
Csak egy autótolvaj tudta,
hogy e kocsi mennyit ér.

Amíg én a Rádióban
hirdetgettem az ígét:
beleült a pernahajder
– tán azt hitte, klarinét –,

s megfújta a kedvencemet,
sose került már elő.
Nyilván szétbontotta szegényt
egy zug-autószerelő.

Követte egy Opel Vectra.
Nyitható a teteje.
Metálbordó. Csepp víztől is
foltos lett az eleje.

Új Astrára cseréltem őt.
Nékem peches e márka:
mert egy éjjel házunk előtt
Egy tolvaj elzabrált.

Mostan *Focus*om van nékem.
Nem is enyém. Cégemé.

Tán utolsó autóm, hiszen
ballagok a vég felé.

Így most már a hetven táján
szerény s szegényebb vagyok,
Újabb csodakocsiról én
legfőlebb csak álmodok.

S mert a *Trabantot* nem gyártják,
gyalog járok eztán, bizon',
Ha ettől is meg kell válnom
– *Aranyosan: trolibuszon.*

NEGYVENEDIK VIZITDÍJAMRA

dús csomaggá híznak a vizitdíj számlák
lassan csak a jegyző tudja majd a számát
mikor megtéríti kis részének árát

de nem rettent engem közelgő halálom
a Styx partján lábam kajánul lóbálom
hadd bosszankodjék csak a ladikos Kháron

most már csak megértő bölcs derűvel várom

Tartalom

Beszélgetés a szerzővel / 5

Parádé / 9

Gyerekjáték / 19

Krumplileves / 25

Iskolaszünet / 29

Madárcseresznye / 39

Monet kertje / 51

ÁPRILISI ALKONY / 53

MÁJUSDAL / 53

HOLDFOGYATKOZÁS / 55

DECEMBER / 55

ESIK / 56

MONET KERTJE / 57

GYÁSZJELENTÉS / 58

IZZIK A HÓ / 59

A MAGÁNY JEGYZETEIBŐL / 59

KÓSZÍV / 60

HARAGOS TRIPTICHON / 61

Csitítón / 61

Dacosan / 61

Ittasan / 62

FELESÉG / 63

SZÁZ / 64

RADNÓTI / 65

MARIONETTMESTER / 66

ENGEM AZ ISTEN / 67

ÁDVENT BÉCSBEN / 67

ÍME HÁT NEM LELEM... / 68

A házmester későn jön / 69
Öt és fél óra / 81
Csillag Gábor vallomásai / 91
Sötét metropolis / 107
A tetovált / 127

Illatos kert / 169
ILLATOS KERT / 171
OLYAN SZELÍD... / 172
BUKLÉSZŐNYEG / 172
TENGER VÍZÉBEN / 173
AMIKOR SZALADNAK A LÁNYOK / 174

Szindbád utolsó útja / 175
Mozgólépcső / 201
Égiveszély / 207

Szerelmeim – városaim / 253
VÁROSRÍMEK / 255
ÉRDI LOKÁLPATRIÓTA DALA / 258
SZERELMEIM – VÁROSAIM / 259
GYALOG BIZON'... / 260
NEGYVENEDIK VIZITDÍJAMRA / 262